

GOODWILL

ZIMA
WINTER
2020

■ Ročník XII.

Magazín o ekonomike, biznise, vede a spoločnosti

Cena: 2,20 €

**AKÚ
BUDÚCNOŠŤ
MÁ SLOVENSKÉ
BANÍCTVO?**

9 771337 979000

RÁTAJ SO VŠETKÝM!

ZÍSKAJ V KAUFLANDE SPOLOČENSKÚ HRU QUANTO,
KTORÁ UČÍ HOSPODÁRIŤ S PENIAZMI, LEN ZA 5,99 €.
ZA KAŽDÝCH 20 €* NÁKUPU ZÍSKAŠ 1 BALÍČEK OBSAHUJÚCI
1 HRACIE POLIČKO DO HRACIEHO PLÁNU.

WWW.QUANTOHRASK

Akcia platí od 22. 10. 2020 do 16. 12. 2020 alebo do vyčerpania zásob. Viac informácií nájdete na www.quantohra.sk alebo na www.kaufland.sk.
*Do hodnoty nákupu sa nezapočítava hodnota zakúpených tabakových výrobkov, počiatočnej mliečnej výživy, vratných obalov a produktov mimoriadne zľacnených, ktoré sú osobitnou zľavou označené v predajni (napr. produkty s končiacim sa dátumom minimálnej trvanlivosti).

GOODWILL

Magazín o ekonomike, biznise, vede a spoločnosti

Registrované ako periodická tlač Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky pod registračným číslom EV 3451/09, ISSN 1337-9798
Vydanie 2/2020, štvrtročník

Vydáva:

WTC-MACRO Enviro a. s.
IČO: 44 816 651
vydavatel@goodwill.eu.sk

Adresa redakcie:

GOODWILL, Gogoľova 18, 851 01 Bratislava
goodwill@goodwill.eu.sk

RNDr. Drahotín Tarasovič šéfreditor

redakcia@goodwill.eu.sk

Mgr. Valéria Nagyová obchodná manažérka

nagyova@goodwill.eu.sk
tel.: 0911 80 70 10

www.goodwill.eu.sk

Rozširujú:

LK Permanent, Mediaprint-kapa Pressegrasso, a. s., Slovenská pošta, a. s., a súkromní distribútori. Distribúcia directmailingom – súkromný sektor, verejná správa a neziskové organizácie a inštitúcie.

Predplatné:

Objednávky a súvisiace informácie: vydavatel@goodwill.eu.sk

Grafické vyhotovenie:

Patrik Slažanský • www.slazanski.com

Tlač:

2impress s.r.o., Vajnorská 135, 831 04 Bratislava

Foto na titulke: B. Zvrškovec (k rozhovoru na str. 24-25).

Zdroj: HBÚ

© Autorské práva vyhradené.

Rozmnožovanie, spracovanie a šírenie diela – textu, fotografií, grafov, a to v jednotlivých prípadoch alebo v celkoch – je možné len so súhlasom vydavateľa a s uvedením zdroja.

Niektoré inzeráty neprešli jazykovou úpravou. Za obsah inzercie zodpovedajú inzerenti.

Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu príspevkov. Nevyžiadané rukopisy nevraciamy. Za správnosť textov sú zodpovední autori.

Monitoring tlače poskytuje so súhlasom vydavateľa spoločnosť Newton Media a Slovakia Online.

Toto číslo vychádza 4. 12. 2020.

COVID-19: Poučme sa

Globálne zdravie už nie je abstrakciou. Od Berlína po Bogotu, od Minneapolisu po Bombaj, od Soulu po Petrohrad čelíme rovnakej hrozbe. Samozrejme, tá prebieha inak v každej krajine či komunite. Sú však aj konštanty: dobré zdravotnícke systémy, prístrojové vybavenie, prípravení zdravotnícki pracovníci. Reprezentujú základ toho, ako krajiny a spoločenstvá čelia tejto plagi. Nie sú iba investíciou do budúcnosti; sú základom našej dnešnej reakcie.

Tento vírus prosperuje na spoločenskej nerovnosti a medzerách v zdravotníckych systémoch. Kritické sú najmä dozor, diagnostika, základné lieky, ochranné prostriedky, dodávateľské reťazce, prevencia a kontrola infekcií, voda, hygiena a zdravotná pracovná sila. Absencia ktoréhokoľvek z týchto atribútov spôsobuje zraniteľnosť komunit a podkopáva včasnú reakciu, nevyhnutnú na zvládnutie akejkoľvek zdravotnej krízy.

Pandémia nám však dala aj dôvod na nádej. Lebo vidíme, že keď sa podniknú správne kroky, možno dostať nákazu pod kontrolu. Vieme, že fungujú základné opatrenia: vyhľadávať, testovať, izolovať, starať sa o všetky prípady, každý kontakt sledovať a umiestniť do karantény. Vieme, že šírenie vírusu môžeme spomaliť fyzickým dištancom, rúškami, umývaním rúk, stretávaním sa iba vonku. Toto všetko musíme robiť a dodržiavať.

No nestačí byť reaktívny. Musíme prejsť od ad-hoc riešení k dlhodobému plánovaniu, lebo účinky pandémie siahajú oveľa ďalej, ako je utrpenie spôsobené samotným vírusom. Narušili sa očkovacie kampane proti tuberkulóze, zápalu pľúc, obrne, osýpkam a mnohým ďalším chorobám, čo ohrozilo stovky miliónov ľudí. Musíme znovu spustiť naše preventívne a liečebné kampane – a zároveň zaručiť bezpečné podmienky pre pacientov i pracovníkov v prvej linii. Je dôležitejšie ako kedykoľvek predtým zamerať sa na starších ľudí a iné zraniteľné skupiny, ktoré majú horší prístup k zdravotným službám. Čaká nás ešte dlhá cesta. No nemôžeme spomaliť ani zakolísť.

Mnohokrát som hovoril o dôležitosti národnej jednoty, ale i medzinárodnej spolupráce, multilateralizmu a solidarity. Pandémia opäť konkretizovala tieto koncepty, ktoré sa doslova dotýkajú života a smrti. Je prirodzené, že krajiny chcú najskôr chrániť svojich vlastných občanov. Ak však máme účinnú vakcínu, musíme ju tiež efektívne používať. A najlepším spôsobom, ako to urobiť, je zaočkovať niektorých ľudí vo všetkých krajinách – nie všetkých ľudí v niektorých krajinách. Poviem to jasne: vakcínový nacionalizmus pandémiu predĺži, nie skráti. Jedinou cestou je spoločné zotavenie.

Tedros Adhanom Ghebreyesus

generálny riaditeľ Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO)

(z úvodných slov na virtuálnom svetovom samite o zdraví, Berlín, 26. októbra 2020)

Ako z tejto pandémie vyjdeme a či sme pripravení prijať výzvy budúcnosti, závisí od našich dnešných krokov. Solidárnou spolupracou môžeme zachrániť životy, stabilizovať zdravotnícke systémy a dosiahnuť globálne oživenie. No aj keď budeme reagovať na súčasnú krízu, musíme plánovať dlhodobu. Treba sa poučiť z dneška, aby sme boli pripravení na hrozby zajtrajška.

obsah

- 6 Ako sa rodí úspešný biznis**
Podnikateľský príbeh
- 8 Hrozba pre firemné dáta**
- 13 Zaplatiť výkupné? Nezaplatiť?**
- 15 Rozhoduje pridaná hodnota**
Životná poisťka z Wüstenrot poisťovne
- 17 Strážca finančnej disciplíny**
Finančný sprostredkovateľ
- 18 Pracovný stres**
- 22 Baníctvo na Slovensku**
Bohatá minulosť, skromný dnešok
- 28 Výzvy nášho baníctva**
Rozhovor s M. Cehlárom
- 37 Automatizácia kyberbezpečnosti**
- 40 Aké budú kancelárie po koronakríze?**
- 45 Elektromobily valcujú Európu**
- 48 Kontraktná logistika**
... v podaní firmy Geis
- 52 Banícka minulosť Gemera**
- 55 Ako sa darí nákupným centráam?**
- 59 English Annex**

Ako sa rodí úspešný biznis

Podnikateľský príbeh býva zavše neštandardný, vybočujúci zo zabehaných schém. Platí to aj pre rodinnú firmu Ťuli a Ťuli.

Lenka a Ján Petrovičovci pôvodne na podnikanie nemysleli. Mali iné starosti – vážne kožné problémy syna Mateja hneď po jeho narodení v roku 2014, s ktorými si nevedeli rady ani skúsení lekári. Tí stanovili dve diagnózy: nešpecifikovaný atopický ekzém a seboroickú dermatitídu. Nasadili náročnú liečbu kortikoidmi a masťami na ropnej báze.

Štart v domácom prostredí

Keďže Matej nepocítoval výraznú úľavu, mama sa rozhodla sama priložiť ruku k dielu. Podomácky sa pustila do výroby pripravkov, ktoré by synovi pomohli. Riešenie videla v prírode. Vychádzala pritom z dlhých rozhovorov so skúsenými bylinkármi, z kurzov prírodnej kozmetiky a ďalších zdrojov. Svetlo sveta čoskoro uzrel jej prvý produkt – Matej Bublinka – pomenovaný po synovi a jeho familiárnej prezývke. Šetrný telový olej bol pôvodne určený pre deti s kožnými problémami, dokáže však uľaviť ľuďom každého veku. Dodnes je najpredávanejší zo všetkých firemných produktov a dokonca od prvopočiatku nezmenil zloženie.

Pri vymýšľaní mastičiek a olejov Lenka spočiatku myslela iba na pomoc vlastnému synovi, vôbec nie na biznis. Domáce prípravky pri poctivom a pravidelnom používaní začali Matejovi viditeľne pomáhať, čo sa rýchlo roznieslo medzi rodinou, priateľmi a známymi. „Keď to kamarátky videli, začali sa na mňa obračať – že aj ony by si prosili,“ začala do začiatkov podnikania Lenka. „Preto som si postupne začala „predvyrábať“ väčšie množstvá, nie iba pre vlastnú potrebu. To, čo bolo navyše, som rozdávala. Ešte ani vtedy som nepredpokladala, že výroba prírodnej kozmetiky ma bude naplno zamestnávať,“ zdôraznila.

Rozbeh

Vlastné skúsenosti a pozitívny ohlas rodiny i okolia presvedčili Petrovičovcov o kvalite a účinku produkovaných prípravkov. Nuž, časom sa rozhodli ponúknuť ich ďalším potenciálnym zákazníkom – na jarmokoch. A práve tam zistili, že pri kúpe prírodných produktov ľudia preferujú osobný kontakt a možnosť sa poradiť. Takto si postupne získavali dôveru. Odozva silnela, no skutočný zlom nastal po ich prvej medializácii pred asi tromi rokmi, ktorá priniesla enormný záujem verejnosti. „Nikdy som si nepredstavovala, že by sa moje domáce výrobky mohli predávať vo veľkom. Bol to moment, keď som si uvedomila, že ľuďom môžem takto pomáhať, no už profesionálne, výrobou čisto prírodnej kozmetiky v biokvalite,“ podčiarkla Lenka.

„Keďže som profesiou marketér, vymyslel som značku, logá, dizajn. Prvé produkty boli spočiatku zamerané len na deti. Postupne sme začali portfólio prírodzene rozširovať o výrobky, ktoré si žiadali samotní klienti,“ doplnil svoju polovičku Ján. Po čase prizval do firmy brata Pavla, skúseného prírodovedca. Značka, oficiálne zapísaná v roku 2017, tak získala odborného garanta – čo je v takomto segmente vzácnosť.

S rastúcim záujmom rozšírili svoj tím o zamestnancov priamo vo výrobní.

Rovnako potrebovali posunúť a vylepšiť výrobu. „Preto sme značnú časť úspor investovali do špeciálneho mixéra, ktorý je alfou a omegou pri výrobe krémov,“ uzavrela Lenka, ktorá produkty aj naďalej vyrába s láskou, ručne a na sporáku.

Súčasnosc'

Ich cieľom od začiatku nebolo iba pomáhať, ale tiež nezaťažovať životné prostredie. Všetky produkty preto balia do sklenených nádobiek. Naša planéta nie je na jedno použitie – a rovnako je to aj s ich obalmi, ktoré sú vratné.

„Kvalita obsahu je to, na čom staviame, čo z našich produktov urobilo fungujúcich pomocníkov, ku ktorým sa zákazníci opakovane vracajú. Dnes už nie iba kvôli defom, keďže ponúkame produkty pre celú rodinu,“ upozornil Ján. Prevádzku pred rokom rozšírili o kamennú predajňu v Malackách, kde ponúkajú aj odborné poradenstvo. Navyše neustále pracujú na vývoji nových výrobkov.

Názov firmy Ťuli a Ťuli vystihuje silu rodinného zázemia: Lenka a Ján sa totiž takto oslovovali doma medzi sebou. Spoločne vytvárajú funkčný tandem, ktorý pôvodnú záľubu povýšil na úspešný podnik.

GH

Foto: Trumpeter

So synom Matejom

Softvér, čo pomáha firmám

Bez zveličovania môžeme povedať, že v súčasnosti delíme firmy na tie, ktoré už ERP systém používajú, a na tie, ktoré o ňom zatiaľ iba uvažujú.

Jeho výhody sú však nepopierateľné. Dokáže veľmi účinne zjednodušiť, spresniť a automatizovať fungovanie každej spoločnosti. Pri doslovnom preklade skratky ERP – Enterprise Resource Planning – môžeme nadobudnúť pocit, že ide iba o podnikové plánovanie zdrojov.

Je však za tým viac

Dôležitou úlohu ERP systému je aj automatizácia procesov, ktoré úzko súvisia s fungovaním spoločnosti. Spomenúť možno plánovanie, riadenie zákaziek, projektov, distribúciu či skladové hospodárstvo. Dobre navrhnutý a správne implementovaný ERP systém dokáže ľuďom uľahčiť zdieľanie informácií a vzájomnú komunikáciu. Všetky informácie potrebné pre správny chod spoločnosti sú tak ľahko a rýchlo dostupné, čo má veľký vplyv na zefektívnenie práce.

System vie zjednodušiť, spresniť a automatizovať chod každej spoločnosti.

„Hlavnou výhodou ERP systémov je, že v každej firme sa implementujú na mieru – tak, aby v maximálnej možnej miere pokryli všetky vnútrofirmitné postupy,“ povedal Martin Cígler, CEO spoločnosti Solitea. „Výsledkom je plná automatizácia procesov, nech sú akokoľvek zložité. Prinesie to nielen výraznú úsporu času a financií, ale aj náskok pred konkurenciou. Aj keď sa niekomu môže zdať vstupná investícia vysoká, jej návratnosť je až prekvapivo rýchla. Pri správnej starostlivosti dokáže ERP systém rásť so spoločnosťou a reflektovať aj jej vývoj či prípadnú zmenu zamerania,“ vysvetlil.

O aké procesy sa stará?

ERP systémy v sebe zvyčajne zahŕňajú:

- personalistiku a riadenie ľudských zdrojov,
- správu majetku,
- plánovanie,
- logistiku a dopravu materiálu,
- skladové hospodárstvo,
- ekonomiku a financie,
- obchod (obchodné procesy).

Systém dokáže skutočne veľa. Vie pokryť obeh objednávok vo firme alebo sledovať zákazku od jej začiatku až po dodanie zákazníkovi. Zamestnanec môže v každom momente zistiť, v akom stave sa objednávka nachádza. Presne vie, čo bolo dodané, čo chýba, aká je situácia v sklade, kde má ktorá položka svoje miesto. Práve vďaka týmto informáciám je firma schopná lepšie plánovať svoje procesy. Dokáže napr. sledovať platobnú disciplínu svojich zákazníkov či históriu ich objednávok. Nemôže sa stať, že zamestnanci nebudú vedieť, za čo sú zodpovední, ktoré zákazky či firemné procesy spadajú do ich pracovnej náplne.

Automatizujte a zefektívňujte

Inými slovami – minimalizujte chybovosť, maximalizujte ziskovosť a šetrite

čas. Presne na to sú ERP systémy určené. Dosiahnuť to možno práve automatizáciou. Jej cieľom nie je iba zvýšenie produktivity práce, ale aj zníženie chybovosti či systémová štandardizácia procesov. Na to, aby ste dosiahli rovnaký výsledok, potrebujete vďaka automatizácii menej času. Dochádza k nižšej chybovosti ako pri ručnej práci. Odpadá kontrola, ako aj ručné prepisovanie dát. Stručne povedané – ERP systém automatizuje rutinu, ktorá firmu stojí čas a peniaze.

Zamestnancom uľahčuje zdieľanie informácií i vzájomnú komunikáciu.

Ako vidno, tieto systémy sú oveľa viac než iba nástrojmi na účtovné a ekonomické činnosti. Kvalitný ERP systém by mal podporovať riadenie maximálneho množstva procesov. Tým naplňuje svoje základné poslanie – zjednodušovať a automatizovať firemné procesy, šetriť čas i peniaze a znižovať množstvo rutinných činností.

Viktória Pavlová
Solitea Slovensko, a. s.
Foto: Unsplash

Hrozba pre firemné dáta

Fenomén práce na diaľku zmenil to, ako nakladáme s podnikovými dátami. Firmy by mali upraviť súčasné bezpečnostné opatrenia.

V kybernetickej ochrane podnikovej informačnej architektúry predstavujú chytré domáce zariadenia a s nimi súvisiace aplikácie veľmi slabý článok – najmä s ohľadom na fakt, že sa stále viac stiera hranica medzi pracovným a súkromným životom. Poukazujú na to výsledky najnovšieho výskumu spoločnosti Trend Micro, svetového lídra v oblasti bezpečnostných riešení. Zverejnená správa vychádza z odpovedí viac než 13 000 respondentov z 27 štátov. Cieľom boli informácie o návykoch zamestnancov, ktorí počas koronavírusovej pandémie pracovali vzdialene.

Varujúce čísla

Jedným z hlavných zistení je, že 39 % pracovníkov využívalo na prístup k firemným dátam súkromné zariadenia; navyše sa tak často dialo v spojení s cloudovými aplikáciami a službami. Súkromné chytré telefóny, tablety a notebooky môžu byť menej bezpečné než ich firemné ekvivalenty – a tiež viac vystavené zraniteľnostiam, ktoré súvisia so zariadeniami sveta internetu vecí (Internet of Things – IoT) alebo gadgetmi pripojenými na domácu sieť. Napr. viac než tretina opýtaných (36 %) uviedla, že vo svojich osobných zariadeniach nepoužíva ani základnú ochranu heslom!

„Skutočnosť, že toľko zamestnancov pracujúcich vzdialene využíva na prístup k firemným systémom a dátam súkromné zariadenia, naznačuje, aké malé môže

byť v skutočnosti povedomie o bezpečnostných rizikách,“ uviedla Linda K. Kaye, špecialistka na oblasť kybernetickej psychológie. „Prospešné by bolo školenie o kybernetickej bezpečnosti, šité na mieru konkrétnej firme, ktoré by zohľadňovalo rozmanitosť jednotlivých užívateľov, ich bezpečnostné znalosti a postoje k súvisiacim rizikám. Organizácie tak môžu efektívne zmierniť akékoľvek bezpečnostné riziká, ktoré súvisia s používaním súkromných zariadení,“ dodala.

Ďalším rizikom používania nezabezpečených súkromných zariadení v rámci konceptu BYOD (Bring Your Own Device) je možnosť zanesenia malvérovej infekcie z domáceho prostredia. K nákaze síce dôjde doma, ale tá sa vďaka využitiu súkromného zariadenia na plnenie pracovných povinností rozšíri i do informačného systému firmy.

Riziká internetu vecí

Viac než polovica (52 %) respondentov má na domácu sieť pripojené IoT zariadenie, pričom 10 % sú menej známe značky. V prípade týchto zariadení, najmä od menších výrobcov, existujú dobre zdokumentované zraniteľnosti, ako neopravené chyby vo firmvéri alebo nedostatočne zabezpečené prihlasovanie. To môžu potenciálni útočníci využiť na prienik do domácich sietí – a následne nechránené osobné zariadenie zneužiť ako odrazový mostik pre útok na podnikovú informačnú architektúru.

Výskum tiež odhalil, že až 70 % vzdialených pracovníkov pripojovalo do domácej siete i svoj firemný notebook. Hoci je pravdepodobné, že tieto sú lepšie chránené než súkromné notebooky, stále existuje riziko napadnutia firemných dát a systému. Napr. vtedy, ak majú užívatelia možnosť nainštalovať

si neschválené aplikácie pre prístup k svojim IoT zariadeniam.

„Zariadenia internetu vecí sa síce môžu pochváliť dostatočným výpočtovým výkonom a konektivitou, ale nie zodpovedajúcimi bezpečnostnými vlastnosťami,“ okomentoval to Bharat Mistry, hlavný bezpečnostný stratég spoločnosti Trend Micro. Ďalej upozornil: „V skutočnosti môžu hackerom pomôcť pri otvorení zadných vrátok, vďaka ktorým budú kompromitovať podnikovú informačnú architektúru. Táto hrozba je stále väčšia, pretože rastúci záujem o vzdialené spôsoby práce stiera doterajšie rozdiely medzi súkromnými a firemnými zariadeniami.“

Ako sa ochrániť

Súkromné i firemné dáta sú tak vlastne ohrozené rovnakým spôsobom. Dnes viac než kedykoľvek skôr je preto nutné, aby jednotlivci prijali svoj diel zodpovednosti za kybernetickú bezpečnosť a organizácie i naďalej svojich zamestnancov vzdelávali a zoznamovali s osvedčenými postupmi a opatreniami.

Trend Micro zamestnávateľom odporúča, aby zabezpečili, že vzdialení pracovníci a ich zariadenia budú zodpovedať aktuálnym firemným bezpečnostným pravidlám. Prípadne tieto pravidlá vylepšili tak, aby zohľadňovali i riziká súvisiace s konceptom BYOD a s IoT riešeniami. Spoločnosti by tiež mali prehodnotiť bezpečnostné riešenia, ktoré poskytujú svojim zamestnancom používajúcim domáce siete na prístup k firemným dátam. Vysoko nákladovo efektívny a účinný spôsob zmiernenia rizík spojených so vzdialenými formami práce môže predstavovať bezpečnostný model založený na cloudových technológiách.

KČ

Obrázok: Pixabay

Zmeny v likvidácii s. r. o.

Zákonom č. 390/2019 Z. z. schválil parlament novelu Obchodného zákonníka č. 513/1991 Zb. v z. n. p., ktorým o. i. zaviedol nové pravidlá pri likvidácii obchodných spoločností.

Najčastejšou právnou formou obchodnej spoločnosti býva spoločnosť s ručením obmedzeným. Jej zrušenie s likvidáciou – ako jedna z možností ukončenia podnikateľskej činnosti – trvá po 1. októbri 2020 dlhšie, je nákladnejšia a postup komplikovanejší. Rozhodným okamihom, podľa ktorého sa určuje, či sa uplatnia nové pravidlá alebo tie staré, je zápis likvidátora do obchodného registra (OR). Pokiaľ sa tento uskutočnil do 30. 9. 2020, likvidácia sa dokončí podľa predpisov účinných do tohto dátumu – s tým, že niektoré nové povinnosti sa budú vzťahovať aj na likvidátora ustanoveného podľa starej právnej úpravy.

Preddavok, likvidátor, časová náročnosť

Od 1. októbra 2020 sa zaviedol nový inštitút, tzv. preddavok na likvidáciu, vo výške 1 500 eur. Spoločnosť, ktorá plánuje ukončiť svoju podnikateľskú činnosť s likvidáciou, ho musí zložiť do úschovy notára ešte pred zápisom likvidátora do OR. Preddavok bude následne slúžiť na úhradu odmeny a výdavkov likvidátora, ustanovenej spoločnosťou alebo jej príslušným orgánom. Odmena a náhrada

výdavkov likvidátora je splatná najskôr schválením konečnej správy o priebehu likvidácie, účtovnej závierky a návrhu na rozdelenie likvidačného zostatku. Notár vydá túto hodnotu tomu, kto bol po uplynutí 30 dní od výmazu spoločnosti zapísaný ako posledný likvidátor.

Podľa nových pravidiel môže byť likvidátorom fyzická osoba (FO) zapísaná v registri FO, ktorá s ustanovením do funkcie súhlasí a ktorá by inak mohla byť ustanovená za člena štatutárneho orgánu spoločnosti (t. j. bezúhonná a plnoletá FO). Zmena spočíva najmä v povinnosti zápisu FO v registri, ktorú spĺňajú občania SR a osoby s pobytom na území SR (cudzinci s udeleným pobytom alebo azylom), ako aj v tom, že z okruhu osôb, ktoré môžu byť likvidátormi, sa vylučujú právnické osoby (okrem správcovsých spoločností) a FO so zápisom v registri trestov.

Nový zákon predlžuje minimálnu dĺžku trvania likvidácie z doterajších troch na šesť mesiacov. Avšak tento proces bude v praxi trvať aj dlhšie. Napr. ak likvidátor zistí, že spoločnosť má ku dňu zostavenia účtovnej závierky a konečnej správy o priebehu likvidácie daňový nedoplatok alebo ak sa u nej vykoná daňová kontrola, likvidácia sa predĺži o ďalších 6 mesiacov. Mení sa tiež okamih vstupu spoločnosti do likvidácie: po novom až dátumom zápisu likvidátora do OR (ak osobitný zákon neustanovuje inak). Do 30. septembra 2020 bol týmto okamihom rozhodnutia príslušného orgánu spoločnosti o jej zrušení s likvidáciou.

Povinnosti likvidátora

Po vstupe spoločnosti do likvidácie je likvidátor povinný robiť v mene spoločnosti len úkony smerujúce k jej likvidácii. Jeho novou povinnosťou je vyhotoviť zoznam pohľadávok a uložiť ho do zbierky listín (ZL). Likvidátor priebežne zapisuje prihlásené pohľadávky a základný zoznam vyhotoví podľa stavu ku dňu uplynutia 45 dní od zverejnenia oznámenia vstupu spoločnosti do likvidácie. Následne je povinný do 30 dní uložiť tento zoznam do ZL. Zmenou je i jeho povinnosť vyhotoviť zoznam majetku spoločnosti a ten uložiť do ZL – v rovnakej lehote ako predloženie zoznamu pohľadávok.

Likvidátor bol aj doteraz povinný oznámiť veriteľom vstup do likvidácie a vyzvať ich na prihlásenie pohľadávok. Po novom mu však súd môže uložiť, aby túto povinnosť zopakoval. Konkretizuje sa aj adresa na doručovanie prihlášok veriteľmi, ktorá sa musí nachádzať na území SR a umožňuje doručovanie bez priesťahov. Neprihlásenie pohľadávky nebude mať vplyv na trvanie likvidácie, nakoľko likvidátor môže peňažné plnenie na trovy veriteľa uložiť do úschovy u notára; rovnako tak môže postupovať aj v prípade, ak veriteľ odoprie poskytnúť požadovanú súčinnosť potrebnú na splnenie záväzku. Spoločníkom nemožno poskytnúť plnenie z dôvodov ich podielu na likvidačnom zostatku pred tým, ako sú uspokojené nároky všetkých známych veriteľov spoločnosti.

Prínosy

Nová právna úprava síce predĺži a finančne viac zaťaží spoločnosť vstupujúcu do likvidácie, avšak na druhej strane, zavádza pravidlá poskytujúce väčšiu ochranu jej existujúcim veriteľom. Pozitívne vníma najmä nastavenie nových pravidiel pre likvidátorov, ako aj určenie tuzemskej adresy na doručovanie prihlášok, čo v praxi značne zjednoduší prihlasovanie pohľadávok veriteľov.

JUDr. Katarína Bystrická, advokátka
Právne centrum, s. r. o.
Obrázok: Pixabay

Kto má zabojovať o etické podnikanie?

Rôzne horizontálne či vertikálne formy deformácie konkurenčného prostredia sú problémom každého trhového hospodárstva.

Od pochybných obchodných praktík cez nekalú súťaž až k legalizácii kriminálnych príjmov, ku klientelizmu a k tzv. veľkej korupcii. Ako pri každom probléme, ktorý má svoje korene v kultúrnych, ekonomicko-sociálnych a geopolitických súvislostiach, aj tu riešenie predstavuje citlivá mozaika konkrétnych zmien a opatrení zo strany rôznych zložiek spoločnosti.

Ako na to

Univerzálny recept neexistuje a spomenutá mozaika bude vyzeráť pre každú ekonomiku, aj slovenskú, inak. Mojou ambíciou nie je popísať ju, ale práve vymedziť roly jednotlivých zložiek spoločnosti. Pomôžem si pri tom výsledkami prieskumu projektu Rozvoj podnikateľskej etiky v slovenskom podnikateľskom prostredí (RPEvSPP) z roku 2019, ktorého sa zúčastnilo 1 295 našich podnikateľských subjektov.

V zavádzaní etického podnikania hrá najväčšiu úlohu vedenie firiem.

Pri otázke, kto má naštartovať rozvoj etického podnikania, až 97 % respondentov videlo ako dôležitú rolu vrcholového vedenia, 95 % rolu vlastníka. S odstupom nasledovali zamestnanci firmy alebo ich zástupcovia (65, resp. 57 %), profesijné združenia (47 %), zákazníci a štátne orgány (po 43 %). Iba 27 % odpovedajúcich vnímalo v tejto súvislosti ako dôležitú rolu mimovládnych organizácií.

Z odpovedí na otázku, aké sú hlavné prekážky rozvoja etiky vo firme, vyplýva, že je to predovšetkým nedostatok kapacít

a vedomostí o tom, čo sa dá urobiť (zhodne po 43 %). Nedôveru v to, že snaha môže mať pozitívny dopad, prejavilo 37 % opýtaných. Naopak – respondenti nevyjadrili nedôveru v integritu a morálnu úroveň ľudí, ani obavy z negatívneho dopadu na výsledky spoločnosti. Čo z toho vieme vyčítať?

Nielen podnikatelia – aj štát

Úloha (aj zákonná povinnosť) vedenia firiem zabezpečiť súlad ich podnikania s právnym poriadkom je nespochybniteľná. No z prieskumu vyplýva, že potrebujú pomoc. Nielen konkrétnu a praktickú, ale hlavne pomoc nahliadnuť za horizont a pochopiť, že o transparentný trh, poskytujúci rovnosť šancí, musia zabojovať všetci jeho relevantní účastníci.

Profesijné a podnikateľské združenia tu pomáhajú majú, ale až na výnimky sa v tomto smere zatiaľ dostatočne a hlavne systematicky neangažujú. Vo firmách, ktoré sa do tohto boja pustili, prišiel prvotný impulz zvnútra – a bolo ním väčšinou hodnotové nastavenie vlastníka. Záver je jednoduchý: téma musí viac rezonovať. Odborníci, ktorí vedú priniesť obsah i skúsenosť, k dispozícii sú.

Primárnu zodpovednosť za kultiváciu podnikateľského prostredia a zdravú konkurenciu v ňom však má štát. Nízku mieru dôležitosti, ktorá mu vyšla z prieskumu, pripisujem sčasti skepse. Okrem primárnej roly zákonodarcu, správcu

verejných vecí a trhového regulátora totiž musí ísť vo férovosti príkladom – tak v oblasti verejného obstarávania, nediskriminačnej podpory podnikania, ako aj zabezpečenia vymožiteľnosti práva. Zatiaľ takým príkladom nejde.

Kto ešte môže prispieť

Úloha mimovládnych organizácií, predovšetkým verejných „watchdogov“, je vymedzená jasne. Systém potrebuje nastavovať zrkadlo, dostávať pravdivý obraz vlastnej efektívnosti.

Primárnu zodpovednosť za zdravé podnikateľské prostredie má štát.

V skladačke nesmieme vynechať akademický sektor, úloha ktorého neostáva len pri zásadnom ovplyvňovaní postojov študentov ako budúcich zamestnancov či podnikateľov. Akademická pôda má veľký potenciál priniesť do riešenia (nielen) tohto spoločenského problému vedecký prístup a aj pomôcť ľuďom z praxe či odbornej verejnosti z určitej operačnej slepoty. Príklady výbornej spolupráce sa už v praxi ukazujú. Každý sa v niektorej z týchto kategórií nájde. Dokedy mozaika zainteresovaných nebude kompletná, ani riešenie nebude dobré.

Ivan Skaloš

Slovak Compliance Circle
člen projektového tímu RPEvSPP

(Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-16-0091)

Obrázok: Pixabay

Riziko, prevencia, reputácia

Konanie zamestnanca môže predstavovať riziko aj pre manažéra

Na Slovensku sa citelne zmenil postoj spoločnosti k netransparentnému konaniu. Vláda v snahe obnoviť dôveru v právny štát prijíma nové opatrenia.

V legislatívnom procese je napr. zmena, ktorá zavedie nový trestný čin prijatia a poskytnutia nenáležitej výhody (tzv. prikrmovanie). Nová právna regulácia a spoločenská klíma tak ovplyvnia podnikanie firiem aj ich manažment. Od minulého roka poskytuje informátorom možného protiprávneho konania zvýšenú ochranu zákon o ochrane oznamovateľov. Ak nahlásia protiprávne konanie vo firme, sú pri následnom možnom ukončení pracovného pomeru chránení. Navyše po splnení určitých zákonných podmienok môže oznamovateľ získať aj odmenu.

Každá firma s viac ako 50 zamestnancami musí zaviesť interný systém preverovania oznámení.

Firmy s viac ako 50 zamestnancami musia viesť aj vnútorný systém overovania takýchto oznámení. „Mali by zabezpečiť špeciálne telefonické linky alebo e-maily, na ktoré môžu zamestnanci rýchlo a bezpečne poslať svoje oznámenia,“ hovorí Petra Čorba Stark, partnerka a vedúca korporátneho tímu advokátskej kancelárie CMS v Bratislave. „Firmy sú povinné oznámenie prešetriť. Po skončení interného vyšetrovania musí byť oznamovateľ o výsledku informovaný,“ podčiarkuje.

Interné vyšetrovanie

Spoločnostiam vyplývajú riziká aj zo zákona o trestnoprávnej zodpovednosti

právnických osôb. A to v prípade, ak manažment nevykonáva dostatočne dohľad ani kontrolu a v podniku dôjde k spáchaniu trestného činu. V niektorých prípadoch je interné vyšetrenie priamo v záujme firmy – či už s cieľom zastavenia protiprávneho konania, predídania sankciám zo strany štátnych orgánov, alebo ochrany manažmentu. Pred začatím každého interného vyšetrovania sa však členovia tímu musia dôkladne oboznámiť so smernicou EÚ o ochrane osobných údajov (2016/679, tzv. GDPR). Aby sa spoločnosť vyhla možným nedorozumeniam, mala by mať stanovené jasné pravidlá využívania firemných zariadení zamestnancami. Ide napr. o používanie notebookov či telefónov na súkromné účely.

Kontrola zamestnancov

Ak má spoločnosť podozrenie, že jej zamestnanec koná v rozpore s firemnými pravidlami, na zhromaždenie dôkazov môže využiť rôzne nástroje. „Môže kontrolovať digitálne správy, e-maily, súbory uložené vo firemných zariadeniach. V súčasnosti sú k dispozícii technológie, ktoré veľmi rýchlo pomáhajú identifikovať kľúčové informácie. Pri vyšetrovaní môže expertný firemný tím vypočuť aj zamestnancov,“ upozorňuje P. Čorba Stark, no zároveň zdôrazňuje, že pri kontrole e-mailov sa musí snažiť rozlišovať medzi firemnými a osobnými správami. Osobný e-mail môžu vyšetrovatelia identifikovať podľa predmetu, oslovenia či použitej

verejne dostupnej e-mailovej služby (napr. gmail).

Počas kontroly môže expertný tím preveriť aj pevné disky vo firemných notebookoch a stolových počítačoch. Kontrolóri však musia dbať na to, aby neotvárali osobné súbory. Takáto kontrola je preto ľahšia v spoločnostiach, ktoré majú jasné pravidlá na využívanie firemných zariadení.

Napomenutie, ale aj prepustenie zamestnanca

Ak po skončení interného vyšetrovania firma zistí, že jej zamestnanec konal protiprávne, môže voči nemu začať disciplinárne konanie. „Ak spôsobil finančnú škodu, môže firma žiadať o jej zaplatenie, aj keď Zákonník práce stanovuje finančné limity,“ konštatuje P. Čorba Stark. Po menej závažnom porušení pravidiel či pracovnej disciplíny môže zamestnanec dostať písomné napomenutie. Keď však bolo jeho negatívne konanie závažné, zamestnávateľ s ním môže okamžite, v súlade so Zákonníkom práce, ukončiť pracovný pomer.

V rámci vyšetrovania by firma mala zvážiť, či je povinná predložiť svoje zistenia aj niektorému orgánu dohľadu, alebo podať trestné oznámenie. Aby sa spoločnosti v budúcnosti vyhli nedorozumeniam či súdnym sporom, mali by na základe interného vyšetrovania upraviť aj interné procesy vo firme, napr. smernice týkajúce sa využívania firemných zariadení.

TH

Obrázok: Pixabay

Zmeny na postoch

CHEP

Globalný líder v oblasti riešení pre dodávateľský reťazec s rýchloobrátkovým a spotrebným tovarom povýšil od 1. júna Stanislava Holiča na post country leadera pre Slovensko. Jeho úlohou je viesť odborný tím, budovať a udržiavať vzťahy so zákazníkmi a partnermi a posilňovať trhový význam a pozíciu paletového poolingu. Od roku 2002 prešiel viacerými dôležitými funkciami. Naposledy (od roku 2016) bol komerčným manažérom pre SR. **RJ**

GEFCO Slovakia

Do funkcie country managera divízie Air & Sea bol k 1. júnu menovaný Ladislav Balogh. Na tomto poste sa venuje prepravám v oblasti strojárstva, farmaceutického priemyslu a automotive. Chce tiež rozvíjať služby časovo kritických, železničných a projektových zásielok. Pre GEFCO pracuje sedem rokov – najskôr ako disponent leteckej a námornej dopravy, v roku 2017 ho menovali za business development manažera. **PB**

FSOK

V júni bol do funkcie prezidenta Francúzsko-slovenskej obchodnej komory zvolený Miroslav Kot. Kariéru začínal v oblasti marketingu. Od roku 2004 pracoval v centrále holdingu spoločnosti Veolia Environnement v Paríži. Od roku 2016 bol viceprezidentom FSOK. V roku 2017 ukončil pôsobenie vo funkcii generálneho riaditeľa skupiny Veolia na Slovensku. V súčasnosti sa venuje poradenstvu v oblasti energetiky a rôznym investičným projektom. **ZD**

SPP

Slovenský plynárenský priemysel na konci polroka oznámil zmenu vo vedení. Novým predsedom predstavenstva sa stal Milan Urban. Do funkcie, v ktorej vystriedal Jána Valka,

bol vymenovaný s účinnosťou od 24. júna. Rozhodlo o tom Ministerstvo hospodárstva SR – ako jediný akcionár – na základe výsledkov výberového konania. **OŠ**

Xerox

Spoločnosť menovala od 1. júla nového generálneho riaditeľa pre ČR a Slovensko. Stal sa ním Peter Halmo, ktorý vo firme pracuje na vedúcich postoch už od roku 2017, naostatok ako riaditeľ slovenskej pobočky. Má aj bohaté skúsenosti z oblasti obchodu a komunikácie s klientmi, ktoré získal v predchádzajúcom období. Pôsobil napr. v spoločnostiach IBM a Lexmark. **LS**

Poisťovňa Generali

Druhým júnom bol za predsedu predstavenstva a generálneho riaditeľa vymenovaný Juraj Jurčík. Súčasťou skupiny Generali je od roku 1997. Pôsobil v Prahe, Moskve a ostatných sedem rokov v Bratislave, kde od roku 2016 viedol rezort obchodu. Na čele poisťovne vystriedal Georga Engla. Od 1. augusta sa novým členom predstavenstva a námestníkom pre rezort financií stal Michal Marenčiak. V poisťovni pracuje od roku 2009, od roku 2011 ako vrchný riaditeľ ekonomického úseku. Na poste nahradil Igora Palkoviča. **KK**

Škoda Auto

Po Bernhardovi Meierovi prevzal začiatkom augusta funkciu predsedu predstavenstva Thomas Schäfer. Kariéru v autopriemysle začal v roku 1991 v spoločnosti Daimler. Postupne pracoval v Nemecku, USA, JAR, Malajzii a opäť v Nemecku. V máji 2012 prešiel do Volkswagenu. Od roku 2015 ako predseda predstavenstva a výkonný riaditeľ Volkswagen Group South Africa výrazne posilnil pozíciu koncernových značiek v subsaharskej Afrike. **SO**

Mars

Popredný výrobca cukroviernik a potraviny pre domácich miláčikov vymenoval s účinnosťou od 1. septembra Jana Záhumenského za nového finančného riaditeľa pre strednú Európu. Bude zodpovedný za trhy ČR, Slovenska, Maďarska a Rumunska. Do Prahy prišiel z postu finančného riaditeľa rakúskej pobočky spoločnosti, kde pracoval od roku 2015. **MT**

NASES

Pavel Karel sa od 1. septembra stal generálnym riaditeľom Národnej agentúry pre sieťové a elektronické služby. Rozhodla tak výberová komisia na základe výsledkov výberového konania. Nový šéf agentúry má bohaté riadiace skúsenosti v IT sektore. Kariéru začínal v Ústave technickej kybernetiky SAV (1985 – 1990). Potom 15 rokov pracoval v Tatra banke a do roku 2010 v IBM Slovakia. Ostatných 10 rokov bol vlastníkom a výkonným riaditeľom súkromnej firmy. **VS**

Slovenská pošta

V priebehu septembra predstavila Slovenská pošta Janu Lukáčovú ako novú šéfkou odboru komunikácie a marketingu. V minulosti pôsobila v reklamnej agentúre, tiež v bankovníctve na poste riaditeľky marketingu a komunikácie. Ostatných viac ako sedem rokov pracovala na Ústredí práce, sociálnych vecí a rodiny SR ako riaditeľka kancelárie generálneho riaditeľa aj ako hovorkyňa. **ID**

Colliers International

Spoločnosť v októbri oznámila, že služby pre nájomcov kancelárskych priestorov (od poradenstva cez riešenie pracovného priestoru po projektový manažment) povedie Michal Hoško. V minulosti koordinoval prenájmy a súvisiace aktivity v investičnej spoločnosti Corwin, zabezpečoval tiež prenájom priestorov v nákupnom centre Bory Mall. Niekoľko rokov pôsobil ako manažér pre B2B v stavebnodeveloperskej spoločnosti YIT. **KD**

Zaplatiť výkupné? Nezaplatiť?

Túto otázku po hackerskom útoku ransomvérom riešilo za ostatných dvanásť mesiacov už 15 % slovenských a českých organizácií.

Odhaliť to tohtoročný prieskum spoločností Flowmon Networks, QuBit Conference, Synapsa Networks a SecTec na vzorke 117 respondentov z rôznych priemyselných odvetví i verejnej správy. Ransomvér je škodlivý počítačový kód, ktorý blokuje prístup k dátam a umožňuje tak útočníkom za ich opätovné sprístupnenie žiadať výkupné. Čoraz viac obetí sa rozhodne zaplatiť. Kým pred dvoma rokmi v celosvetovom prieskume spoločnosti CyberEdge priznalo platbu výkupného 38 % napadnutých firiem, vlani ich bolo 45 a tento rok až 58 %!

Ťažké rozhodovanie

Obete útokov dúfajú, že zaplatením výkupného skráti výpadky svojho fungovania na minimum, vyhnú sa nákladom na obnovu IT systémov a – čo je asi najdôležitejšie – neprídu o dáta. Odborník na IT bezpečnosť Roman Čupka, hlavný konzultant spoločnosti Flowmon Networks pre strednú a východnú Európu, však firmám platenie výkupného vo všeobecnosti neodporúča. Štatistiky a skúsenosti z praxe totiž ukazujú, že to obetiam negarantuje prinavrátenie dát. Veď po úhrade požadovanej sumy – či už bitcoinmi alebo iným spôsobom – sa k svojim zašifrovaným dátam opätovne dostali iba dve tretiny postihnutých subjektov.

„Poškodené firmy by nemali zabúdať, že vyjednávajú s podvodníkmi. Ak sa niekto živí vydieraním, nie je rozumné mu dôverovať a spoliehať sa, že sľuby dodrží,“ argumentuje R. Čupka. Poukazuje na zdokumentované prípady, keď kriminálnici zarobili na jednom útoku hneď trikrát. Prvýkrát za dešifrovací kľúč na odblokovanie dát, druhýkrát za sľub, že ukradnuté dáta nezverejnia, a tretíkrát, keď hacknuté

dáta (napriek sľubu) predali na „dark“ webe.

Apetít útočníkov rastie

Rastúca ochota napadnutých organizácií platiť zároveň zvyšuje požiadavky útočníkov. Medián platieb kybernetickým výpalníkom dosiahol podľa prieskumu CoveWare v treťom kvartáli tohto roku 110-tisíc USD.

Podľa britskej televízie Sky News zaplatili tento rok hackerom milióny eur firmy Garmin alebo Uber, hoci oficiálne to ani jedna z nich nepriznala. Podobné platby potvrdili napr. americká nemocnica Hackensack Meridian Health, globálna sieť zmenárni Travelex, texaská správa škôl Athens ISD, Kalifornská univerzita v San Franciscu či mesto Riviera Beach na Floride.

Takáto medializácia môže vyvolávať dojem, že ohrozené sú iba veľké, známe podniky, prípadne školy, mestské úrady či zdravotnícke zariadenia. Štúdia CoveWare však ukázala, že až dve pätiny obetí ransomvéru sú malé až stredné podniky (1 – 100 zamestnancov). Rovnaký podiel tvoria spoločnosti so 101 až 1 000 zamestnancami. Teda iba pätina útokov cieľi na skutočne veľké podniky s viac ako tisícovou zamestnancov.

Čo sa oplatiť

A ako dopadli tí, čo zaplatiť odmietli? Podľa zistení prieskumu CyberEdge sa dáta podarilo obnoviť až 85 percentám z nich. „Dôvod tejto ich vyššej úspešnosti však neväzí v samotnom odmietnutí pristúpiť na podmienky hackerov, ale v tom, že boli na takýto scenár pripravení

a dáta mali zabezpečené. Útočníkom sa teda nepodarilo zašifrovať záložné kópie,“ vysvetlil R. Čupka.

Podľa neho by sa manažéri a podnikatelia nemali spoliehať, že počítačovi vydierači mieria na iné typy organizácií alebo že po prípadnom útoku zaplatia výkupné z peňazí ušetrených za počítačovú bezpečnosť a zálohovanie dát. „Nielen preto, že nemajú žiadnu záruku. Hackeri si napríklad môžu po prieniku do systémov ponechať zadné vrátka, cez ktoré vedú neskôr útok zopakovať,“ upozornil.

Radi radšej posilniť celkovú IT bezpečnosť: aktualizovať všetky systémy o najnovšie záplaty ihneď po ich zverejnení, využívať dvojfaktorovú autentifikáciu, dôsledne monitorovať počítačové siete špecializovanými technológiami s prvkami strojového učenia a umelej inteligencie. „Tak budú oddelenia IT ihneď upovedomené o akýchkoľvek anomáliách a podozrivých udalostiach,“ zosumarizoval.

MV

Obrázok: Pixabay

Ktorú z kyberhrozieb považujete pre svoju organizáciu za najaktuálnejšiu? (% odpovedí)

Fišing	29,47
Ransomvér	18,95
Vnútorne hrozby	15,79
Narušenie dát	10,53
Sociálne inžinierstvo	8,42
Malvér	7,37
Výpadky kritických služieb	6,32
Iné	3,16

Zdroj: CySec Benchmark 2020

Riskantné korporátne dlhopisy

Ich popularita u Slovákov ešte donedávna rýchlo rástla. Zaujali dostupnosťou, jednoduchosťou a vyššími výnosmi.

Až tak veľmi, že začiatkom roka začali v obľúbenosti dobiehať podielové fondy. Poradenská spoločnosť Sophistic Pro finance na ich rizikovosť upozorňovala už predtým. Aj vďaka tomu sa dnes ani jeden z jej klientov nenachádza v situácii stoviek veriteľov finančnej skupiny Arca Capital. Tí budú s najväčšou pravdepodobnosťou z investovania do jej dlhopisov počítať nemalé straty.

Kde sa skrýva nebezpečenstvo

Korporátne dlhopisy je bežný investičný produkt, ktorý sa využíva všade vo svete, neraz s výnosom až do 20 %. V čom sa skrýva možné riziko? Uveďme príklad: firma XY, ktorá funguje tri roky, chce v strednodobom horizonte realizovať projekty za desiatky miliónov eur. Keďže banka jej investičné plány vyhodnotí ako neprímerane riskantné, odmietne jej poskytnúť pôžičku. XY sa preto rozhodne potrebné financie zabezpečiť cez dlhové cenné papiere – dlhopisy. Tie si následne zaobstaráte. Či sa vám však časom vložené financie (aj so sľubovaným výnosom) vrátia, o tom rozhoduje úspešnosť projektu. Ak sa mu bude dariť, môžete zarobiť. Iná situácia nastane, keď projekt nebude úspešný alebo keď firma XY dokonca zbankrotuje.

V súčasnosti si korporátne dlhopisy môžu zakúpiť inštitucionálni aj retailoví investori. V prvom prípade sú to veľké spoločnosti, ktoré vedia zvážiť riziko. „No v druhom prípade ide o obyčajných ľudí, ktorí toto riziko nie sú schopní posúdiť,“ upozorňuje Radoslav Valko, krajský riaditeľ a spolujajiteľ Sophistic Pro finance. Problém spočíva tiež v tom, ako sú korporátne dlhopisy prezentované širokej verejnosti

– ako skutočne výnosná, tutová a garantovaná investícia. „Tou však nie sú. Inštitucionálny investor o ich rizikách vie, bežný občan nie,“ tvrdí R. Valko.

Aké spoločnosti vydávajú dlhopisy?

V podstate ide o dva typy firiem: seriózne a tie, ktoré chcú dlhopisy využiť na podvod. „Seriózne spoločnosti to s vybudovaním projektov a vyplatením investorov myslia vážne,“ konštatuje Ján Porázik, obchodný riaditeľ Sophistic Pro finance, a pokračuje: „Avšak aj v ich prípade

Keď sa firma rozhodne vydať dlhopisy, zrejme nedostala bankový úver.

môžu prísť ťažkosti, spôsobené ekonomikou krízou či zlým odhadom výkonnosti projektu. To najmä bežní, retailoví investori nemusia vedieť odhadnúť. No a keď podnik skrachuje, z jeho dlhopisu nezostane nič.“

Na trhu sú však aj spoločnosti, ktoré dlhopisy využijú len na odštartovanie pyramidovej hry. V tomto prípade sa peniaze nových investorov iba presmerujú na vyplatenie výnosov predchádzajúcim investorom. Inými slovami, tu už ide o trestný čin – realizáciu tzv. Ponzioho schémy.

Kupujte informovaní a po úvahe

Najprv skúste zodpovedať otázku: prečo si firma požičiava týmto spôsobom? Z banky predsa dostane peniaze lacnejšie. Ak jej však tá neschválila pôžičku, mohla mať dôvod. Samozrejme – to, že finančný dom odmietol poskytnúť úver, ešte automaticky neznamená, že spoločnosť chce podvádzať a investované peniaze (aj s výnosom) vám nevráti.

Zároveň si uvedomte, že korporátne dlhopisy je obyčajný úver a kúpou tohto cenného papiera požičiavate peniaze bez akýchkoľvek garancií či záložných práv. Preto by ste mali mať o spoločnosti, ktorej chcete takto požičať, čo najviac informácií. Zároveň platí, že čím riskantnejšia je transakcia, ktorá sa má korporátnymi dlhopismi finančne pokryť, tým väčší výnos spoločnosť ponúka.

Ak sa predsa len rozhodnete do korporátnych dlhopisov investovať, v prvom rade sa treba pozrieť na zadĺženie firmy. „Miera rizika je totiž iná pri spoločnosti s 15-percentným zadĺžením a zároveň veľkým majetkom – a iná pri podniku, ktorý nevlastní takmer nič a to, čo vlastní, je z 90 percent na dlh,“ vysvetľuje R. Valko. Sledujte tiež tok peňazí. Inými slovami, ak sa financie používajú na reálnu činnosť a nákup materiálu, je to v poriadku. Ak sa však iba presúvajú k predchádzajúcim investorom, značí to, že podnik má problémy alebo že už od začiatku šlo o podvod.

PJ

Obrázok: Pixabay

Rozhoduje pridaná hodnota

Vedeli ste, že k dobrej životnej poisťke vám môžu pribaliť lekára, šoféra či hoteliera?

Pri výbere životného poistenia je viac ako dôležité pozrieť si aj služby, ktoré vám a vašej rodine poisťka zabezpečí.

Vďaka dobre nastavenému balíku asistenčných služieb môžete mať pomoc v ťažkých chvíľach priamo na dosah. Viete, ktoré služby to sú?

Posúvanie hraníc

„Životné poistenie v našom ponímaní prerástlo rovinu výlučne finančného zabezpečenia napríklad po úraze. Tento rozmer, samozrejme, ostáva, no vo Wüstenrote veľmi dbáme aj na vyššiu pridanú hodnotu – teda na dostupnosť reálnej praktickej

pomoci v momente, keď sa niečo prihodí,“ vysvetľuje Marian Hrotka, člen predstavenstva Wüstenrot poisťovne.

Zmenu prístupu k životnému poisteniu ilustruje rizikové životné poistenie W-komplex. Práve to posúva hranice rodinného zamerania životného poistenia. Pri správnom nastavení W-komplex nechráni len klienta podpísaného na zmluve. V cene poistenia je o. i. aj pripoistenie vybraných rizik pre všetky jeho deti. To na Slovensku stále nie je bežné.

Asistenčné služby

Za pozornosť stojí aj široké spektrum asistenčných služieb, ktoré poistený môže získať. Dajú sa rozdeliť do dvoch oblastí. Prvou je medicínska asistencia. Ide napr. o neobmedzené telefonické konzultácie

o postupe liečby alebo o návrh obvyklého postupu riešenia zdravotného problému. „No hovoríme aj o praktickej asistencii v momentoch, keď sa niečo prihodí. Napríklad klient má nárok na dovoz osobných vecí do nemocnice, ubytovanie blízkej osoby v mieste svojej hospitalizácie, prevoz na vyšetrenie alebo organizáciu vhodnej rehabilitácie po hospitalizácii,“ dopĺňa Jana Podoláková, riaditeľka úseku vývoja produktov spoločnosti Wüstenrot. Druhou oblasť asistenčných služieb, ktoré poistenie W-komplex poskytuje, predstavuje takzvaná domáca asistencia. Ide napr. o zabezpečenie nákupu po hospitalizácii, zaistenie pobytu psa alebo mačky v zvieracom hoteli či jeho prepravu k určenej osobe.

TF

GW201204

ŽIVOTNÉ POISTENIE W-KOMPLEX

PRE VÁS A VAŠE DETI

**ŠŤASTNÉ A ZDRAVÉ
VIANOCE CELEJ
RODINE**

Uzatvorte rizikové životné poistenie W-Komplex a my ako darček pripoistíme na vybrané riziká aj Vaše deti.

wüstenrot

ŽIVOT SA MENÍ RÝCHLO

Poistenie novostavby

V čom sa toto poistenie líši od poistnej ochrany staršieho bytu či domu? Najzásadnejší rozdiel tvorí samotný moment kolaudácie.

Preberme si najprv stavbu domu. Ak ju financujete z vlastných úspor, poistenie síce nie je povinné, no rozhodne sa odporúča. Podľa štatistik je tu totiž riziko krádeže a vandalizmu jednoznačne vyššie, osobitne ak v dome ešte nebyvate a aj susedia sú na tom podobne. Pri financovaní cez hypotéku či stavebný úver bude od vás banka poistenie vyžadovať, a to od najskoršieho možného okamihu. Za rozostavanú sa považuje stavba, ktorá má stavebné povolenie. Tento stav platí až po moment kolaudačného rozhodnutia.

Ochrana už od základovej dosky

Novostavbu si môžete poistiť už od momentu, keď dokončíte základovú dosku. Pri poistení sa vždy vychádza z budúcej, tzv. východiskovej hodnoty stavby po dokončení. Pre určenie poistnej sumy je kľúčový projekt a predpokladaný rozpočet. Či máte dokončenú iba základovú dosku alebo už aj múry a strechu, nehrá rolu.

Poistenie rozostavanej stavby sa vzťahuje na stavbu samotnú, vrátane jej súčastí. V základnom balíčku sú to múry, strecha a všetky pevné súčasti (okná, dvere). Kým

lacnejší, základný balík kryje typicky živelné riziká, drahší zvyčajne obsahuje navyše krádež stavebného materiálu a drobnej stavebnej techniky, ako aj odcudzenie stavebných súčastí a príslušenstva stavby. Ak si chránite stavbu pred rizikom krádeže, kľúčové je zabezpečiť riadne oplatenie stavby a po montáži dverí a okien uskladnenie stavebnej techniky vo vnútri domu. Vyšší balík chráni aj rozostavané vedľajšie stavby, vrátane ich súčastí (chodníky, ploty, oporné múry).

Keď dom dostavíte, nemusíte uzatvárať novú zmluvu. Poistenie stavby môže plynule prejsť do poistenia nehnuteľnosti a domácnosti. Vtedy stačí poisťovní doručiť kolaudačné rozhodnutie a dňom nasledujúcim po jeho právoplatnosti sa poistenie rozostavaného zmení na poistenie hotového domu. Poistné podmienky pre rozostavané a hotové stavby sú rovnaké, rozdiel je len v limitoch poistného plnenia.

Byt: podľa financovania

Pri bytovom dome zodpovedá za jeho ochranu a riešenie prípadných škodových udalostí developer. Keď kupujete byt z úspor, o poistnú ochranu sa, až do momentu jeho odovzdania po skolaudovaní celej stavby, starať nemusíte. Ak však zakladáte byt ako ručenie k hypotéke, poistenie potrebujete. Každý úver totiž musí byť krytý poistením minimálne proti živlom, ktoré na ňom môžu spôsobiť škody. Rozostavaný byt sa tiež poisťuje na

budúcu hodnotu po dokončení. Pri úvere musí byť poistná suma minimálne na úrovni úveru, ktorý si beriete z banky.

Pri novostavbách sú častým objektom záujmu zlodějov novoosadené okná, dvere, ale aj kuchynské linky. Preto by ste mali mať byt poistený najneskôr od momentu jeho prevzatia od developera. Prakticky to nie je žiaden problém, keďže kolaudačné rozhodnutie a návrh na vklad do katastra môžete doručiť poisťovní či banke dodatočne. Je to bežný postup, ktorý finančné inštitúcie poznajú pri každom novom obytnom objekte.

Za skryté chyby zodpovedá stavebník

Mnoho ľudí sa pýta, kedy si poistiť samotnú nehnuteľnosť a kedy domácnosť. Odpoveď? Na obe museli dlho pracovať a je nezmysel ich oddeľovať. Ak chcete skutočne ochrániť svoje bývanie, mali by ste si poistiť jedno aj druhé. Je pravda, že pri hypotéke banka od vás nevyžaduje poistenie domácnosti a ani vám nedá lepšie podmienky, ak ho máte uzavreté. Poisťujete sa však najmä pre seba, vo vlastnom záujme. Preto sa netreba uspokojiť len s poistkou do výšky hypotéky. Byt či dom si treba poistiť na celú hodnotu – vrátane drahších častí domácnosti, akými sú nábytok, technika, kotel, čerpadlo či cennosti. A čo skryté chyby novostavby? Na ne sa vzťahuje klasická dvojročná záruka. Chybu v byte nahláste správcovi, ktorý to bude riešiť so stavebníkom. Ak sa po záručnej dobe prejaví systémová chyba, je úlohou správcu, aby od stavebníka vymáhal nápravu. Keď to nie je možné, príde k slovu fond opráv. Podmienkou však je, že ide o systémovú poruchu alebo chybu na spoločných priestoroch.

Ak však ide o škodu, ktorá nie je systémová a nachádza sa vo vašom byte, máte o starosť navyše. Na takéto prípady poistenie neexistuje, pretože tu ide o zavinenie konkrétnej osoby (napr. vo fáze projektovania) alebo firmy pri výstavbe, a nie o náhodnú udalosť.

**Marián Búlik, finančný analytik
OVB Allfinanz Slovensko**

Foto: Freemages

Strážca finančnej disciplíny

Dobrý finančný sprostredkovateľ vám ušetrí čas aj peniaze, pomôže vybrať finančný produkt šitý na mieru a naučí vás hospodáriť bez emócií.

Vo svojom odbore je profesionálom, a hoci často zápasí s negatívnymi predsudkami verejnosti, jeho úloha strážcu finančnej disciplíny je nezastupiteľná. Nielenže vie klientovi vybrať ten správny produkt, spravovať financie, pomáhať pri finančnom plánovaní, ale rovnako kriticky a bez emócií aj nastaví zrkadlo. Práve emócie sú totiž často dôvodom, prečo nedokážeme riadiť svoje financie triezvo, nadmieru sa zadlžujeme a neraz padáme do dlhovej spirály.

Profesionál a odborník

Súčasná legislatíva rozoznáva sprostredkovateľov buď ako samostatného, podriadeného, alebo viazaného finančného agenta. Samostatní môžu spolupracovať s viacerými finančnými inštitúciami – bankami, poisťovňami, obchodníkmi s cennými papiermi, správcovskými spoločnosťami a pod. – a ich produkty klientom sprostredkovať, aj vyberať z nich najvhodnejšie.

Väčšina ľudí však využíva služby podriadených agentov. Tí pracujú pre samostatných finančných agentov. Odborne radia vo finančných veciach – od nastavenia finančného plánovania, zváženia aktív a pasív cez porovnávanie parametrov jednotlivých finančných produktov, ich výhodnosť pre klienta až po jeho schopnosť napr. úver splácať. Pomoc vedia poskytnúť pri sprostredkovaní produktov v sektoroch poistenia, kapitálového trhu, vkladov, úverov, starobného alebo doplnkového dôchodkového sporenia.

Na trhu pôsobia aj viazaní finanční agenti; pracujú výhradne pre jednu finančnú inštitúciu, napr. banku, poisťovňu, obchodníka s cennými papiermi a podobne.

Bez dôvery to nejde

Základom každého vzťahu musí byť dôvera. Vo vzťahu s finančným sprostredkovateľom to platí dvojnásobne, pričom sa pridáva aj profesionalita a odbornosť. Všetci profesionálni finanční agenti musia byť registrovaní Národnou bankou Slovenska. Práve registrácia ich oprávňuje podnikáť vo finančnom sprostredkovaní. Aby registráciu získali, musia absolvovať odborné skúšky, ktoré o. i. vykonáva raz za štyri roky aj AFISP. Každoročne musia absolvovať tiež osobitné finančné vzdelávanie.

Väčšina ľudí využíva služby podriadených finančných agentov.

Vzájomná dôvera sa buduje roky. Aj preto profesionál ponúka klientovi dlhodobú starostlivosť a servis a klientovi je k dispozícii kedykoľvek. Vzájomná dôvera však znamená, že mu ani vy nič netajíte. Už na začiatku by mal „preskenovať“ vašu finančnú situáciu, rodinné potreby, zamestnanie, príjmy, náklady – lebo len na základe toho vie pripraviť efektívny finančný plán na dosiahnutie očakávaných cieľov. Emócie idú bokom. Kým vy zvažujete, či by ste to neriskli a napr. sa nezadlžili po uši, finančný agent

sa dokáže na príjmy i výdavky pozrieť nestranne a podľa životnej situácie poradiť, aké finančné produkty pomôžu zaistiť životný štandard, postarať sa o bývanie a udržať si životnú úroveň do budúcnosti.

Sprievodca financiami

Finančný sprostredkovateľ ním v podstate je. A nielen pokiaľ ide o výber vhodného produktu šitého na vaše potreby. Kým sa do investovania pustíte, musí preveriť, do akej miery finančnému trhu rozumiete. Za uzatvorenie zmluvy zodpovedáte osobne – a keďže zároveň ide o váš finančný záväzok, je dôležité, aby ste vstúpili do vzťahu, ktorému rozumiete. O sprostredkovaní finančných produktov a služieb sa – až na výnimku jednoduchých produktov – spisuje písomný protokol. Obsahuje množstvo poučení a práve profesionál ich vie riadne vysvetliť. Za služby prináleží finančnému sprostredkovateľovi odmena. Dostáva ju však od finančnej inštitúcie, ktorej produkt si vy ako klient na základe vlastného rozhodnutia zmluvne vyberiete. Je dôležité si uvedomiť, že profesionálny sprostredkovateľ venuje svojmu klientovi dostatok času a nikdy nevyvíja tlak na uzatvorenie finančnej zmluvy.

**Darina Huttová, generálna tajomníčka
Asociácia finančných sprostredkovateľov
a finančných poradcov (AFISP)**

Foto: archív mediamedia

Pracovný stres

Ovplyvňuje výkon dvoch tretín zamestnancov na Slovensku

Viac ako polovica Slovákov považuje svoje pracovné zaťaženie za nadmerné. Ide o najčastejší dôvod, prečo ľudia v práci pociťujú stres.

Tento je do značnej miery spojený s pocitom neistoty, ktorý priniesla pandémia COVIDU-19. Vyplýva to z analýzy pracovného trhu, ktorú v októbri zverejnila personálna agentúra Grafton Recruitment.

Čo naznačujú čísla

Na veľké množstvo práce sa sťažuje až 56 % respondentov prieskumu. Práve táto skupina zamestnancov obvykle cíti stres a vyčerpanie. „Stres však v práci vzniká aj z iných príčin. Veľkú úlohu hrajú tiež medziľudské vzťahy a v súčasnosti čoraz častejšie obavy o miesto,“ hovorí Miroslav Garaj, riaditeľ Grafton Recruitment. „Vysoká miera stresu výrazne ovplyvňuje produktivitu a spokojnosť zamestnancov. Preto je alarmujúce, že stres v práci pociťuje až 60 % zamestnancov na Slovensku,“ dodáva.

So stresom v zamestnaní sa stretáva až 60 % Slovákov.

Aj keď je toto číslo pomerne vysoké, v porovnaní s inými krajinami sme na tom lepšie. Napr. v USA zažíva stres na pracovisku až 83 % zamestnancov (podľa štatistiky Everest College). V dôsledku toho americké firmy prichádzajú až o 300 mil. dolárov ročne. Vo Veľkej Británii podľa prieskumu UK Workplace Stress Survey 2020 čelí pracovnému stresu 79 % zamestnancov. Horšie ako my sú na tom aj Česi. Podľa rovnakého prieskumu Graftonu v ČR zažíva stres v práci 70 % z nich. Na Slovensku je v strese často 12 % zamestnancov, 48 % zažíva stres občas, no pravidelne. Existuje aj tzv. pozitívny stres,

ktorý funguje na báze adrenalínu; je krátkodobý a považuje sa za motivujúci. Takýto typ stresu na Slovensku pociťuje 24 % respondentov.

Vplyv pandémie

Zatiaľ čo v minulosti k najčastejším dôvodom vzniku pracovného stresu patrili preťaženie, nevyhovujúce pracovné procesy, napäté vzťahy s kolegami alebo nadriadenými, dnes mnoho ľudí pociťuje stres z neistoty z budúceho vývoja a z obáv o pracovné miesto. Veľkú úlohu preto zohráva ústretovosť zamestnávateľa k potrebám svojich pracovníkov. Podľa prieskumu vychádzali zamestnávateľia v čase protiepidemických obmedzení v ústrety až 75 % zamestnancov, dokonca 41 percentám z nich úplne.

„Pre ľudí na Slovensku je najdôležitejšie, keď im zamestnávateľ umožní pracovať z domu a upraviť pracovný čas podľa ich potrieb,“ prezrádza M. Garaj a dopĺňa: „Z nášho prieskumu priamo vyplýva, že zamestnanci, ktorí nájdu pochopenie u svojho nadriadeného, v oveľa menšej miere rozmyšľajú o odchode alebo zmene odboru.“

Čas pre firemných psychologov

„Odolnosť voči stresu je individuálna. Všeobecne však platí, že ak zamestnávateľ chce mať produktívnych a spokojných zamestnancov, mal by sa snažiť nastaviť

na pracovisku príjemné a kultúrne prostredie,“ konštatuje M. Garaj. Zamestnávateľia napr. môžu podporovať zdravý životný štýl svojich zamestnancov pomocou benefitov ako príspevky na fitness alebo dlhšie obedné pauzy. Na pracovisku tiež môžu vytvoriť relaxačné a oddychové zóny. Ďalšou z možností sú najrôznejšie kurzy a školenia, zamerané na stres manažment, work-life balance, relaxáciu či zdravý životný štýl. V čase núdzového stavu a koronakrízy viaceré firmy zaviedli aj služby firemných psychologov, tzv. mindfulness programy.

Za pozitívny a motivujúci sa považuje krátkodobý „adrenalinový“ stres.

Odporúčania pre zamestnávateľov sú v súlade s prieskumom zamestnaneckých preferencií, ktorý Grafton na Slovensku uskutočnil vo februári a júni tohto roka. Podľa neho medzi benefitmi, o ktoré majú zamestnanci najväčší záujem, vedie flexibilný pracovný čas spolu s prémiami alebo inými firemnými bonusmi. Okrem záujmu o najpopulárnejšie a najčastejšie poskytované benefity prieskum potvrdil aj rastúcu snahu zamestnancov chrániť svoje zdravie.

MP

Obrázok: Pixabay

Práca z domu

Nedávny prieskum realitno-poradenskej spoločnosti Cushman & Wakefield zisťoval postoje 40-tisíc respondentov z celého sveta pred koronakrízou a počas nej.

Medzi hlavné závery doposiaľ najväčšieho prieskumu na túto tému patria tie, že zamestnanci dokážu produktívne pracovať z akéhokoľvek miesta mimo kancelárie a že flexibilita a možnosť sám si zvoliť miesto pre prácu nadobúda na význame.

Pracovisko

Tento pojem sa už nevzťahuje iba na fyzické umiestnenie, budovu, kde má firma svoju kanceláriu. Skôr ide o celý ekosystém zahŕňajúci rôzne miesta, vrátane tých virtuálnych, odkiaľ môžu ľudia pracovať podľa svojich aktuálnych potrieb, druhu práce, nárokov na pohodlie alebo požiadaviek na technické vybavenie. Všetko možno zastrešiť jedným pojmom: flexibilita.

Mnohí zamestnanci i počas karanténnych opatrení bez prerušenia pracovali z domu. A tak do budúcnosti, keď sa uvoľnia reštrikcie, si kladú nie otázku, či sa vrátia do práce, ale či sa vrátia do kancelárie. Totiž – zrejme aj potom bude nutné dodržiavať bezpečnú vzdialenosť, čo bude obmedzovať počet ľudí na pracovisku v rovnakom čase. Časť zamestnancov tak bude musieť stále pracovať na diaľku.

„Je vysoký predpoklad, že niektoré oddelenia v spoločnostiach, ako napríklad

administratíva, financie či IT, ostanú pracovať z domu natrvalo,“ mieni Roman Gazdik, vedúci tímu prenájmu kancelárskych priestorov v Cushman & Wakefield Slovensko.

Prínosy a prekážky

Napriek tomu, že prechod na prácu z domova bol v mnohých firmách veľmi rýchly a veľa zamestnancov nemalo na ňu ideálne podmienky, celková produktivita práce tým nijako neutrpela, práve naopak. Zachovaná zostala tiež produktivita jednotlivcov, keďže ľudia sa napriek nie vždy ľahkej situácii v domácnosti dokázali dostatočne sústrediť na svoj výkon. Pravdepodobne k tomu prispela aj dôvera zo strany nadriadených, ktorú pocítovalo až 90 % respondentov.

Túto formu pracovnej flexibility víta temer 75 % respondentov.

Prekvapivé je, že aj pri práci na diaľku sa podarilo nielen udržať, ale dokonca zvýšiť efektivitu spolupráce s kolegami v tíme. Napomohli tomu technologické nástroje, ktorých používanie sa stalo samozrejmosťou. Aj keď sa zefektívnila spolupráca, platí to hlavne pre prácu na konkrétnych úlohách – nie pre kooperáciu, ktorá umožňuje neformálne vzdelávanie, mentoring, odovzdávanie skúseností.

Prekvapilo, že práca na diaľku predstavuje väčší problém pre mladšie generácie: prekážky uviedlo 70 % príslušníkov generácií Y a Z, u starších to bolo iba 55 %.

Rolu tu hrá niekoľko externých faktorov. Bytová situácia generácie Z (pod 25 rokov) neposkytuje adekvátne prostredie na sústredenú prácu. Príslušníci generácií X a Y (medzi 26 a 55 rokmi) sú často rodičmi mladších detí, o ktoré sa musia starať, čo pre nich predstavuje ďalšiu prekážku v práci.

Zápory a otázky

Za jednu z hlavných nevýhod práce na diaľku prieskum označil nemožnosť osobnejšieho kontaktu s kolegami, ktorý sa e-komunikáciou nahradiť nedá. Tento kontakt je pritom veľmi dôležitou súčasťou toho, ako dobre sa zamestnanec v práci cíti. Chýbalo tiež napojenie na firemnú kultúru, čo bez fyzickej prítomnosti na pracovisku ťažko sprostredkovať. Najväčším problémom sa ukázala schopnosť udržať si dostatok pracovnej energie po celý deň. Pocit celkovej pohody trpí tým, že ľudia sa nevenujú práci len malú časť dňa. Chýba teda predeľ medzi pracovným a voľným časom, ktorý bežne stelesňuje dochádzanie na pracovisko. Táto cesta prirodzene oddeľuje obe časti dňa a umožňuje medzi nimi prepnúť. Stratilo sa i fyzické oddelenie práce od domova. To má, samozrejme, vplyv na duševnú i telesnú pohodu a je potrebné, aby nadriadení zamestnancom opakovane pripomínali, že nemusia byť k dispozícii a online 24 hodín denne sedem dní v týždni.

„Nie je otázkou, či zamestnanci budú pracovať v určitom percente z domu, ale aký bude pomer práce z firemnej kancelárie a z domu. Veľkou výzvou pre korporácie bude vyriešiť otázky týkajúce sa fyzického a mentálneho zdravia ľudí pracujúcich z domu,“ uzatvára R. Gazdik.

ZG

Obrázky: Pixabay

Slováci a angličtina

Znalosť anglického jazyka u nás stále nedosahuje úroveň, ktorú očakávajú zamestnávateľia.

V celosvetovom rebríčku EF English Proficiency Index, ktorý hodnotí znalosť angličtiny v sto krajinách, sme na 25. priečke. Pred nami je s veľkým náskokom nielen väčšina západoeurópskych krajín, ale aj susedia: Rakúsko na 8., Poľsko na 11. a Maďarsko na 15. mieste. Jedine Česi nám zostali blízko – umiestnili sa o dve priečky vyššie.

Preceňujeme sa

Väčšina z nás, ktorí hovoria po anglicky, dosahuje podľa prieskumov nedostatočnú úroveň B1, no zamestnávateľia od nich očakávajú minimálne úroveň B2. Slováci tiež nedokážu na pracovných pohovoroch odhadnúť svoje limity. „Po preverení jazykových znalostí zisťujeme, že uchádzači ich nevedia adekvátne ohodnotiť,“ konštatuje Veronika Karcolová z personálnej spoločnosti Proplusco. „Spravidla sú na nižšej úrovni, než deklarujú v životopise, a svoje znalosti umelo nadhodnocujú.

Iba v niekoľkých prípadoch sa uchádzač podhodnotil,“ dodáva. Z prieskumu generačných preferencií personálnej agentúry Grafton však vyplýva aj dobrá správa – až 96 % zamestnancov na Slovensku si uvedomuje, že ovládanie cudzích jazykov je jednoznačnou výhodou a sú ochotní sa v nich ďalej vzdelávať. Okrem angličtiny majú najväčší záujem o nemčinu, španielčinu a ruštinu.

Správne ohodnotenie

Podľa vzdelávacej inštitúcie Plus Academia majú zamestnávateľia často zmatok v tom, aké vedomosti by mali od uchádzačov na rôznych postoch očakávať. Jej riaditeľ Daniel Bacík vysvetľuje: „Firmy len málokedy rozlišujú, akú úroveň ten-ktorý zamestnanec pre náplň svojej práce potrebuje. Iná znalosť jazyka sa vyžaduje od recepčnej, iná od ľudí na postoch asistenta či obchodného riaditeľa. Niekde úplne stačí aj B1.“ Zamestnávateľom spôsobuje problém aj fakt, že úroveň znalostí jazykov sa značne odlišuje u absolventov rôznych škôl, hoci úroveň deklarujú rovnakú.

„Jazykovú zručnosť zamestnancov si firmy môžu preveriť globálne uznávanými testami, ktoré spĺňajú najvyššie štandardy.

Môžu ich nasadiť – ako nástroj kontroly – do výučby a túto tak ďalej monitorovať a skvalitňovať. Z dlhodobého hľadiska to firmám šetri peniaze, pretože pre správne ohodnotených ľudí možno výučbu nastaviť podľa reálnych znalostí – a znížiť tak počet hodín potrebných na dosiahnutie jednej úrovne,“ uvádza D. Bacík.

Časová náročnosť

Podľa európskych štandardov potrebuje študent na zvládnutie jednej úrovne jazyka v priemere 140 vyučovacích hodín (po 45 minút). „V nižších úrovniach sa napreduje rýchlejšie, pri vyšších už mozog potrebuje viac času, aby nabral všetky zručnosti,“ upozorňuje D. Bacík. Slováci študujú cudzie jazyky spravidla 10 mesiacov ročne vo frekvencii dvakrát 60 minút týždenne. Týmto tempom sa však za školský rok nedokážu posunúť ani o jednu celú úroveň. Preto je lepšie študovať po celý rok, teda 12 mesiacov, a týždennej výučbe venovať dvakrát 90 minút. Získajú tým častejší, dostatočne dlhý kontakt s jazykom a štatisticky sa posunú aj viac ako o jednu úroveň za rok.

Online štúdium frčí

V čase protiepidemických opatrení, keď je systematická výučba v klasických kurzoch takmer nemožná, sú čoraz dôležitejšie online formy vzdelávania. „V online priestore viete venovať jazyku oveľa viac času v menších dávkach. Tým častejšie ste v kontakte s jazykom, a teda dosahujete rýchlejší pokrok. Preto je dôležité vybrať dobrý nástroj, ktorý je na takýto typ štúdia stavaný,“ hovorí D. Bacík.

Jedným z najlepších na trhu je neo Professional – pokročilá výučba angličtiny riadená umelou inteligenciou (UI). Študenti dosahujú jednotlivé úrovne naplnením cieľov, pričom UI zbiera a analyzuje všetky ich dáta a individuálne im prispôbuje učebný obsah. Výučba prebieha cez smartfón a študenti si svoje zručnosti overia počas online stretnutí s lektorom. Program je vhodný nielen pre individuálnych študentov; predstavuje mimoriadne efektívny a v čase pandémie zároveň bezpečný nástroj aj pre zamestnávateľov. „Tí vedia presne vyhodnotiť, ktorí členovia tímu majú chuť napredovať – a teda či má význam vkladať finančné prostriedky práve do ich vzdelávania,“ uzatvára D. Bacík.

MH

Obrázok: Pixabay

hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo

h

hospodárstvo

Strážca banskej legislatívy	24
Rozhovor s B. Zvrškovcom	
Na návšteve v bani	26
Banský priemysel na Slovensku	30
Pohľady z praxe	
Kedy pomôže decentralizácia výroby	32
Bojovník s podvodmi	33
Európsky úrad OLAF	
Inteligentné IT menia biznis modely firiem	35
Ekologicky a s vyššou hodnotou	38
Stavby v energetickej triede A0	

Baníctvo na Slovensku

Ťažba rôznych surovín, podmieňujúcich rozvoj spoločnosti, má na našom území silnú historickú tradíciu. Tá však patrí minulosti; dnes je situácia podstatne skromnejšia.

Prvopočiatky baníctva na území dnešného Slovenska siahajú do praveku. Archeologické výskumy odhalili, že dobývaniu a následnému spracovaniu kovov sa tu venovali v 5. a 4. storočí pred naším letopočtom ešte Kelti. Je celkom jasné, že nachádzali nerasty práve v hornatých oblastiach krajiny, lebo členitý terén prirodzene umožňuje rudným žilám vychádzať na povrch.

Povrchové dobývanie bolo logicky prvou systematickou pracovnou metódou starovekých baníkov.

Do obdobia Veľkej Moravy spadajú stopy banskej činnosti v stredoslovenských pohoroch vulkanického pôvodu a tiež v oblasti Slovenského Rudohoria. Na vodných tokoch sa v tých časoch tiež rýžovalo zlato. Väčšie hĺbky sa pre našich baníckych predkov stali dostupnými až vďaka nemeckým kolonistom, ktorí počas 12. a 13. storočia so sebou priniesli príslušnú technológiu. Banské osady na strednom a východnom Slovensku sa postupne menili na mestá. Najstarším je Banská Štiavnica.

Strieborné mesto

V stredoveku sa najväčšia pozornosť každého panovníka prirodzene

sústreďovala na drahé kovy, ktoré boli základom jeho moci a prosperity. Pri ich dobývaní mal dominantné postavenie banskoštiavnický rudný región – a nielen v uhorskom kontexte.

Prvá písomná zmienka o baníckej činnosti v tejto oblasti pochádza z roku 1217. Banskoštiavnické banské právo sa považuje za najstaršie na Slovensku. Mesto malo toto právo už počas vlády kráľa Bela IV. (1235 – 1270). Pečať Banskej Štiavnice z roku 1275 je najstaršou pečaťou s baníckymi znakmi (kladivko a želiezko) na svete.

Stredoslovenské mestá sa v stredoveku stali doslova pokladnicou Uhorska.

Ďalšia etapa ťažobného podnikania súvisela s výrazným prehlbovaním baní v 16. a 17. storočí.

Z archívnych záznamov vieme, že v čase najvyššej ťažby v roku 1690 sa tu vyrobilo 605 kilogramov zlata a 29 ton striebra. Mesto preto aj dostalo prídomek „strieborné“. Jeho výnimočné postavenie však nekorenilo len v množstve získaných drahých kovov; umocnil ho aj rozvoj banskej techniky a odborného školstva. Mimoriadny význam v rámci celej habsburskej monarchie dosiahla Banská akadémia (1762 – 1919).

Okrem zlata a striebra banskoštiavnické žily obsahujú aj farebné kovy: olovo, zinok, meď. Tie sa postupne tiež stali

objektom ťažby, od polovice 20. storočia dokonca hlavným. Vďaka ich zásobám štát najmä v 60. až 80. rokoch investoval do celého rudného revíru značné prostriedky. V roku 1990 sa však vláda uzniesla na útlme rudného baníctva; o tri roky neskôr sa v Banskej Štiavnici skončili posledné ťažobné aktivity. Tým sa uzavrelo veľmi dlhé a slávne obdobie dejín banského podnikania v tomto regióne.

Mesto zlata, mesto medi

S výskytom zlata sa spája príbeh Kremnice. Tamojšia ťažobná činnosť musela byť výnosná a perspektívna, keď sa kráľ Karol Róbert v roku 1328 rozhodol nielen ju podporiť, ale zriadiť tu i mincovňu (tá existuje dodnes – ako najstaršia neprestajne fungujúca mincovňa v Európe). Mesto sa stalo sídlom banskej komory a územne pod ňu patrilo dvanásť stolíc! Zlatý vek trval až do polovice 15. storočia; najväčšia produkcia zlata v Uhorsku vyslúžila Kremnici prívlastok „zlatá“. V roku 1442 tu pracovalo 800 baníkov, 40 mlynov na rudu a 12 hút so 400 robotníkmi. Od 16. storočia bane upadali, najmä v dôsledku vyčerpania zásob. Po niekoľkých storočiach kolísavej prosperity tu v roku 1970 ukončili ťažbu zlata, o dva roky neskôr aj antimónovej rudy.

Náleziskami medenej rudy kedysi preslávená Špania Dolina a banícke osady Staré Hory, Richtárová, Piesky, Moštenica či Tajov priniesli titul „medená“ Banskej Bystrici, kde sídlili majitelia baní a hút. Ťažba medi tu nadobudla priemyselný význam v druhej polovici 13. storočia; o storočie neskôr už meď vyvážali do

Benátok. V dobe najväčšieho rozmachu (1494 – 1546) viedla bane, huty a hámre bohatá Thurzovsko-Fuggerovská spoločnosť. Pravdepodobne šlo o najvyspelejší a najmodernejší ťažobno-výrobný-obchodný komplex vo vtedajšej Európe. Ročná výroba kovovej meď sa pohybovala medzi 1 100 až 1 200 tonami. Proti Habsburskému povstaniu v 17. storočí spustošili bane i príslušné zariadenia; výroba meď už nedosiahla niekdajšiu úroveň. V roku 1888 bola tamojšia produkcia zastavená.

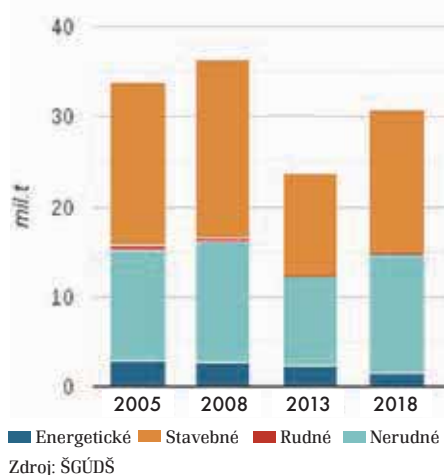
Ďalšie známe miesta

Samozrejme, baníctvo u nás má oveľa širšie zázemie – uvážme len množstvo erbov s baníckou symbolikou. Stredoveké baníctvo prekvitalo najmä na Gemeri a Spiši v súvislosti s ložiskami drahých a farebných kovov. Z gemerských lokalít šlo napr. o Rožňavu, Dobšínú či Nižnú Slanú. Zo spišských treba zmieniť aspoň Gelnicu, Smolník a Hnilčík. Približne v polovici 19. storočia sa potom ťažba preorientovala na železné (v Dobšinej na niklovo-kobaltové) rudy.

Z historického pohľadu je dôležité dobývanie soli v Solivare pri Prešove, siahajúce do 13. storočia. Ťažbu tu zastavili v roku 2009.

Banícku minulosť – i keď podstatne bledšiu ako stredoslovenské lokality – majú aj Malé Karpaty. V okolí Pezinka sa hľadalo zlato už v 14. storočí. Najviac (cez 20 kg) ho vyťažili v roku 1827; banské aktivity zanikli v roku 1861. Počas 19. storočia tu vzniklo antimónové baníctvo s paralelnou ťažbou pyritu. V tej súvislosti postavili na Cajle prvú

Ťažba nerastných surovín na výhradných ložiskách

uhorskú továrňu na výrobu kyseliny sirovej (1848). Antimón sa v Pezinku ťažil do 90. rokov minulého storočia.

Súčasnosť

Postavenie banského priemyslu na Slovensku je celkom iné ako kedysi. Bohaté stredoveké ložiská drahých a farebných kovov sa časom vyčerpali. Dnes kovové nerasty prakticky neťažíme. Lepšie sú na tom nerudné suroviny, s využívaním ktorých vo väčšom rozsahu sa začalo až v priebehu 20. storočia. Ide predovšetkým o magnezit (ložiská Jelšava, Lubeník, Hnúšťa), v ťažbe ktorého patrime dokonca medzi svetovú špičku. V ďalšom rade je to napr. sadrovec (Novoveská Huta), barit (Rudňany), travertín (Spišské Podhradie), dolomit (Družstevná pri Hornáde), perlit (Lehôtka pod Brehmi) či vysokopercentný vápenec (Tisovec, Rohožník, Gombasek). Za zmienku stojí tiež ťažba niektorých stavebných materiálov. Moderná ekonomika potrebuje predovšetkým energetické suroviny (palivá). Žiaľ, tých máme poskromne a zďaleka nie sme sebestační. V tejto súvislosti treba spomenúť (historicky najmladšiu) ťažbu hnedého uhlia v Handlovskej panve alebo pri Modrom Kameni, ako aj ropy a zemného plynu v Záhorskej či Východoslovenskej nížine.

Podľa indikátora SAŽP, ktorý sleduje využívanie nerastných surovín, dosiahla v roku 2018 ich ťažba na výhradných ložiskách 30,7 mil. ton. To síce predstavuje dvojpercentný medziročný nárast, no v porovnaní s rokom 2005 pokles o 9,1 %. Z hľadiska dlhodobiejšieho trendu (2005 – 2018) k najvýraznejšiemu poklesu ťažby došlo pri rudných surovinách – o 91,5 %. Ťažba energetických surovín klesla

o 45,4 % a stavebných surovín o 12 %. Nárast (o 7 %) bol zaznamenaný jedine pri nerudných surovinách.

Dobývanie ložísk sa vykonáva podzemným, povrchovým alebo kombinovaným spôsobom. Kľúčovými faktormi, ktoré podmieňujú výber najvhodnejších dobývacích metód, sú geologické a banskotechnické podmienky a ich vplyv na životné prostredie, prírodu a krajinu v bezprostrednom okolí ložísk.

Perspektívy

V ostatnom čase dochádza k útlmu banskej činnosti. Dôvodmi sú nárast cien vstupov a následky hospodárskej krízy. Vyústením tohto stavu je postupná likvidácia podzemných i povrchových prevádzok. Ak odhliadneme od nepriaznivých sociálnych dopadov na bývalých zamestnancov, kladom je viditeľné zlepšenie kvality životného prostredia v okolí. Prísnejšie kritériá posudzovania environmentálnych vplyvov pri povoľovaní banskej činnosti sú jednou z ciest na dosiahnutie dostatočnej ochrany životného prostredia – a to už v súčasnosti.

Aký je výhľad? Geologické zásoby našich výhradných ložísk (podľa ostatných údajov z roku 2018) činili 20 592 mil. ton, s podstatnou prevahou nerudných surovín (15 474 mil. t). Bude teda čo ťažiť. No treba si uvedomiť, že ložiská nerastných surovín patria k neobnoviteľným prírodným zdrojom. Preto si vyžadujú špecifické podmienky využívania a ochrany – v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Miera ich čerpania to musí zohľadňovať.

DT

Obrázky: Pixabay

Strážca banskej legislatívy

Nový pohľad EÚ na využívanie potenciálu zemskej kôry vyústil aj do zodpovedajúceho prístupu Európskej komisie k tejto strategickej otázke.

S tým súvisia nové úlohy i pre našu najvyššiu štátnu autoritu v tejto oblasti – Hlavný banský úrad (HBÚ), sídliači v Banskej Štiavnici. Navštívili sme jeho nového predsedu Bohumíra Zvrškovca, aby sme mu položili zopár otázok týkajúcich sa stavu slovenského baníctva.

Hoci do čela úradu vás menovali relatívne nedávno, už sme zachytili kritiku – napr. že nie ste baníkom...

Do funkcie som nebol menovaný ako baník, ale ako manažér. To, čo bolo hlavnou náplňou práce úradu v 18. storočí, dnes už zďaleka nie je a určite ešte menej bude v budúcnosti.

Máte vysokoškolské vzdelanie v oblasti ekonomiky a chémie, tiež dlhoročné skúsenosti z finančného sveta. Zaoberali ste sa aj organizáciou a riadením výroby nábytku. Akým spôsobom ste sa dostali k problematike baníctva?

Viac ako desať rokov som zapojený do výskumu efektívneho využitia potenciálu zemskej kôry. V prvom rade ide o potrebu ochrany pitnej vody viazanej v zemskej

HBÚ chce spracovať a politikom predložiť víziu a strategické ciele svojej činnosti.

kôre, ktorú treba v budúcnosti zdôrazniť pri využívaní a zaberaní území na priemyselné a iné účely. Výskum sa ďalej zaoberá problematikou využitia zemskej kôry na energetické účely (geotermálna energia) a tiež na uskladnenie odpadov a skleníkových plynov. No a, samozrejme, venuje

sa i ťažbe minerálov, ktorá je v ľudovom ponímaní pod tradičným dozorom HBÚ.

Kto realizuje tento výskum na Slovensku a čo konkrétne bolo vašou úlohou?

Realizátorom je konzorcium pod vedením spoločnosti VUNAR (bývalý Výskumný ústav náradia); členmi sú dva ústavy SAV, ďalej vysoké školy a iné inštitúcie zaoberajúce sa banskými technológiami. Mojou úlohou bolo zohľadňovať synergické efekty banských diel s potrebou ich širšieho využitia v budúcnosti na iné ako banské účely (energetické, úložiskové, ochranné).

Študoval som tiež potrebu zmien banskej legislatívy vyplývajúcu z nových spoločenských požiadaviek, hlavne z pohľadu udržateľného využívania potenciálu zemskej kôry.

Ako by ste charakterizovali technickú úroveň banského výskumu a vývoja na Slovensku?

Nemôžem sa vyjadrovať za všetkých, ktorí niečo v tejto oblasti robia. V kolektíve, kde som pracoval, sa vyvíjali riešenia, ktoré patria na svetovú technologickú špičku. Technickým cieľom nášho výskumu bol vývoj technológií tzv. hĺbkového baníctva, kde prienik do zemskej kôry presahuje hĺbku 3,5 km. Vyvinuli sme metódu blokovvej ťažby, čo je vlastne konštrukčné riešenie ťažobného prieniku pre multifunkčné využívanie potenciálu zemskej kôry. Aktuálne sa výskumný kolektív venuje konštrukcii raziaceho štítu pre razenie tunelovej špirály nerotačným spôsobom – pomocou vysokonapäťových pulzov. Rozpočet projektu je na úrovni cca 300 miliónov eur.

Sledujete dianie v EÚ a ostatnú stratégiu dokumentovanú v programe „Horizon 2020 EU Green Deal Call“?

Samozrejme, bytostne sa nás to dotýka. EK sa rozhodla alokovať jednu miliardu eur do oblasti, ako je napr. čistá, dostupná a bezpečná energia. Pritom špeciálne sleduje aj Slovensko a našu vysokú závislosť od fosílnych palív. Tu vidím jednu

SR dodnes nedoriešila otázku vlastného úložiska jadrového odpadu.

z budúcich úloh HBÚ ako aktívneho partnera tých, čo chcú vo väčšej miere využívať naše obrovské zásoby geotermálnej energie.

Súvisí to nejakou s novým vedením teplární?

Verím, že nové vedenie teplární zachytí tieto možnosti, ponúknuť Európskou úniou v rámci stratégie „Leaving nobody behind“ (nenechať nikoho pozadu). EK momentálne ponúka primeranú finančnú podporu všetkým štátom, ktoré skutočne budú chcieť prejsť od fosílnych palív k obnoviteľným zdrojom energie (OZE). Tu vidím jednu z budúcich oblastí intenzívnej spolupráce HBÚ s vedením slovenských teplární.

Technologický pokrok pri prenikaní ho hĺbok integruje záujmy banské, energetické a úložiskové.

Budete meniť existujúcu banskú legislatívu?

Áno. Zmenu považujem za nevyhnutnú, ak chceme modernizovať a aktualizovať prácu úradu. Uvažujem o zriadení pracovnej poradnej komisie, ktorá spolu s inými rezortmi, napr. životného prostredia, túto problematiku „prekope“.

Vráťme sa ku geotermálnej energii. Aký vidíte medzinárodný kontext pri rozvoji jej využívania banským a energetickým priemyslom?

Tieto dve oblasti majú veľa spoločného. Sú to predovšetkým nové technológie razenia šácht a tunelov, slúžiacich na dobývanie surovín či zdrojov energie. Na Slovensku ide hlavne o členov združenia ATASAC

(právnické osoby zaoberajúce sa aplikovaným výskumom), ktorí majú rozsiahlu sieť partnerov po celom svete. Títo ľudia mi otvárali brány k novým poznatkom, k účasťam na medzinárodných vedeckých konferenciách a k návštevám medzinárodných výskumných centier. Najviac si cením skúsenosti zo Švédska, Švajčiarska a z Ruskej federácie.

Zapáčilo sa vám niečo v zahraničí tak, že by ste to radi implementovali na Slovensku?

Technologický pokrok pri vytváraní otvorov v zemskej kôre – kde, mimochodom, slovenské špecializované spoločnosti hrajú významnú úlohu – smeruje k integrácii záujmov banských, energetických a úložiskových. Ludovo povedané, privátni i štátni investori si uvedomili, že jedna hĺbková šachta sa dnes dá využiť tak na ťažbu minerálov, ako aj na extrakciu tepelnej energie z veľkých hĺbok. Tento trend sa ešte posilnil, keď EÚ prijala stratégiu prechodu na OZE – ktorej predpokladom úspechu je tvorba energetických úložísk v zemskej kôre.

A čo súčasný európsky pohľad na jadrovú energiu?

Moderné štáty ju viac a viac vnímajú iba ako záložný zdroj. Slovensko dodnes nemá doriešený problém vlastného úložiska jadrového odpadu. Adaptáciou nových stratégií by sa náklady na naše jadrové úložisko dali znížiť minimálne o 50 percent.

Zmenia sa úlohy a činnosť HBÚ v blízkej budúcnosti?

Úrad musí predovšetkým spracovať a politikom predložiť víziu a strategické ciele svojej činnosti. Súčasťou nášho historického banského úspechu bola teoretická aj priemyselná pripravenosť. Túto intelektuálnu iniciatívu sme z rôznych dôvodov

Súčasná naša baníctva výrazne zaostáva za minulosťou.

stratili a dodnes nedosiahli ani len porovnateľné pridané hodnoty, aké naši predkovia dosahovali už pred viac ako dvesto rokmi. Podľa mňa by vláda mala urýchlene odstrániť prekážky v podobe SK-NACE, čo našim podnikom i akademickej obci bráni vo výskume a vývoji technológií a postupov pre potreby banského, energetického a úložiskového priemyslu. V tejto oblasti máme stovky miliónov eur nevyužitých zdrojov. Viem si tiež predstaviť iniciatívu zo strany SR voči EÚ s cieľom vytvoriť na Slovensku európske centrum multifunkčného hĺbkového podzemného staviateľstva. Bol by som rád, keby slovenská vláda poverila touto úlohou práve HBÚ.

(red.)

Obrázky: HBÚ

Sídlo HBÚ v Banskej Štiavnici

Na návšteve v bani

Štiavnicko-hodrušské bane sú nielen naše najstaršie bane. Atraktívne sú aj z pohľadu ťažby kovov, ktorou sa prioritne zaoberajú.

Boli sme sa pozrieť v Hodruši, ako sa aktuálne ťaží a spracováva ruda s príťažlivým trblietavým obsahom.

Odnepamäti

Prvé písomné zmienky o baníctve v tejto oblasti pochádzajú z 13. storočia. Historické dôkazy však svedčia o tom, že ťažbou zlata a striebra sa tu zaoberali už Kelti 300 rokov pred našim letopoč-

Vchod do bane Rozália

Ťažba v podzemí

i manžela Márie Terézie Františka Štefana Lotrinského, ktorý ich navštívil v roku 1751. O 13 rokov neskôr ho nasledovali synovia Jozef II. a Leopold.

Podzemie v oblasti Hodrušskej doliny vydalo v priebehu histórie odhadom približne 50 ton zlata, 1 500 ton striebra a tisícky ton farebných kovov. V období najväčšej prosperity tu pracovalo viac ako 600 baníkov.

Súčasnosť

Banský závod v Hodruši-Hámroch ako jediný na území Slovenska (a tiež bývalého Česko-Slovenska) je zameraný na ťažbu a spracovanie rúd. Dnes zamestnáva okolo 150 ľudí.

tom. Ťažilo sa aj v období Veľkomoravskej ríše. Počas stáročí prešla kontinuálna banská činnosť obdivuhodnými i náročnejšími obdobiami. Vždy keď sa bane zdali vyčerpané, niekedy zázrakom, inokedy vytrvalosťou a húževnatosťou, sa objavila nová cesta – a banská činnosť pokračovala. Žily boli raz bohatšie, inokedy chudobnejšie. Dobývalo sa na Dolno- i Hornohodrušských žilách, na žilách v okolí Zipser šachty či na Móderštolnianskych žilách.

Bane v stredoslovenskej banskej oblasti – teda aj v Banskej Hodruši – očarili

Mletie rúd

Východ z dedičnej štólne

Prevádzkuje ho Slovenská banská, s. r. o., a to od roku 1994. Rudu teraz ťaží v bani Rozália, ktorá sa nachádza v hĺbkach vrchov Tanád a Paradajz. Aktuálne z podzemia vyťažia do 50-tisíc ton rudy ročne, vyrazia do 4 km banských diel a vyvrtajú do 6 km prieskumných malojadrových vrto. Z geologického hľadiska ložisko patrí k nízkosulfidickým epitermálnym typom žilného až žilnikového typu so zrudnením olova, zinku, medi, zlata a striebra.

Ruda sa z bane na povrch dopravuje vlakovými súpravami prostredníctvom tzv. Hodrušskej dedičnej štólne dlhej cca 4,5 km. Jej prvý úsek, od ústia po baňu Starovšechsvätých, bol vyhotovený pred viac ako 500 rokmi a dedí sa z pokolenia na pokolenie. Pôvodný historický portál východu štólne bol pred 60 rokmi nahradený novým.

Úprava rudy

Banská činnosť – to nie je len samotné dobývanie suroviny. Ruda sa ďalej

Vo flotačnej úpravni

spracúva: najskôr sa drví, potom melie a vo forme rmutu putuje do flotačnej úpravne. Tam sa upravuje metódou penovej flotácie. Vo vákuovom filtri sa

z materiálu odvádza voda a vzniká konečný produkt – flotačný koncentrát s obsahom vody 5 až 8 %. Ten predstavuje finálny produkt ťažobnej spoločnosti.

Súčasťou areálu je chemické laboratórium s taviacou a kapelačnou pecou. V prvej sa dosahuje teplota 930, v druhej až 1 240 °C. Denne tu zanalyzujú 20 až 30 geologických a technologických vzoriek.

Montanistický komplex

S banskou históriou sa môžete oboznámiť v stálej bansko-geologickej expozícii v bani Starovšechsvätých, ktorú Sloven-

Z banskej expozície

ská banská zriadila a prevádzkuje výlučne z vlastných prostriedkov. Podzemná časť je v priestoroch historickej zlato-striebernej bane, ktorá bola činná viac ako 700 rokov a ťažba v nej sa skončila v roku 1950. Možno sa tu oboznámiť s vývojom banských činností v časovom horizonte siedmich storočí. Povrchová časť sa nachádza v budovách správy závodu. Pozostáva z častí: vulkanológia – Štiavnický startovulkán a vznik rudných ložísk, história ťažby drahých a farebných kovov, história ťažby a spracovania železa, Náckova pamätná izba, výstava banských technických predmetov, zlatokopecká a mineralogická výstava. Na nádvorí bane je vybudovaná stupa a gravitačná úpravňa rudy.

JS

Foto: JS, Richard Kaňa

Výzvy nášho baníctva

Banícka problematika je taká komplexná ako sama komplikovanosť Zeme

Jedným z významných pilierov baníctva je príprava budúcich odborníkov.

Dekan Fakulty baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií (FBERG) Technickej univerzity v Košiciach prof. Michal Cehlár nám porozprával o výzvach nielen v baníctve, ale aj vo vzdelávaní.

• **Ako by ste charakterizovali súčasné celospoločenské vnímanie baníctva v porovnaní s minulosťou?**

V posledných rokoch došlo k výraznému zvýšeniu ťažby surovín a ich spotreby, ako aj k výraznému nárastu zložitosti výrobkov – s ohľadom na počet v nich používaných surovín. Globálny hospodársky rast spojený s technologickými zmenami, ako napr. nízkoemisná energia a dopravné systémy, moderné obranné a komunikačné systémy, v budúcnosti zvýši dopyt po

Zdroje surovín sú pre Európu strategickou bezpečnostnou otázkou.

mnohých surovínach. Prístup k surovinovému zdrojom je strategickou bezpečnostnou otázkou pre ambíciu Európy realizovať Európsku zelenú dohodu. Prechod Európy na klimatickú neutralitu by mohol nahradiť dnešnú závislosť od fosílnych palív za závislosť od iných surovín. Pripravenosť surovinových stratégií na úrovniach EÚ, členských krajín, prípadne regiónov sa líši, no sú potrebné na riadne hospodárenie so surovinami a zabezpečenie ich trvalo udržateľných dodávok pre hospodárstvo.

• **Ktoré faktory dnes ovplyvňujú baníctvo a kam jeho vývoj smeruje?**
Zvyšujúci sa dopyt po prírodných zdrojoch (energii, potravinách, surovinách) vytvára extrémny tlak na planétu, spôsobuje polovicu emisií skleníkových plynov a viac

ako 90 % straty biodiverzity a spotreby vody. Akcelerácia dopytu a hospodárskej súťaže je rovnako spôsobená populačným rastom, industrializáciou, zvyšujúcou sa spotrebou rozvojových krajín a novými technologickými aplikáciami v strategických odvetviach, ako sú obrana, kozmický priestor, energetika, zdravotníctvo a digitálne odvetvia. Z prognóz vyplýva, že celosvetový dopyt po surovinách sa viac ako zdvojnásobí: z 84 miliárd ton v roku 2015 na 184 miliárd ton v roku 2050, pričom ťažba kovov sa má zvýšiť o 96 %. Suroviny tvoria základ európskeho hospodárstva s cieľom zabezpečiť pracovné miesta a konkurencieschopnosť. Sú nevyhnutné na udržanie a zlepšenie kvality nášho života.

• **Na aké nové výzvy sa baníctvo musí pripraviť?**

Ozajstnou výzvou sú surovinové potreby v nových technológiách, ako sú napríklad lítiové batérie, palivové články, veterná energia, elektrické hnacie motory, fotovoltaická technológia, robotika, drony, 3D tlač a digitálne technológie s veľkým využitím a potenciálom vo všetkých oblastiach ekonomiky. Štúdia Európskej komisie poukazuje tiež na skutočnosť, že viaceré technológie a odvetvia si konkurujú alebo si budú konkurovať v niektorých surovinách. Surovinová politika je kľúčová pri ochrane nerastných surovín a je

neoddeliteľnou súčasťou hospodárskej politiky. Žiaľ, situácia na svetovom trhu nie je optimálna a prístup k bezpečným dodávkam surovín pre priemysel EÚ je dlhodobým problémom.

• **Ako vníma dekan FBERG prípravu na banícke povolanie v kontexte aktuálnej situácie na Slovensku?**

Naším cieľom je absolútna inovácia systému vzdelávania, progresivita prístupu a nabudenie maximálneho záujmu o štúdium v zmysle: „nie je cieľom zistiť, čo študent nevie, ale aké sú jeho danosti

Rastúci dopyt po prírodných zdrojoch vytvára na planétu extrémny tlak.

– a všetky prednosti maximálne motivovať s cieľom nájsť jedinečnosť“. Skvalitňujeme študijné programy, zavádzame nové, moderné, inovatívne trendy vzdelávania a vytvárame podmienky na prakticky problémovo orientované vyučovanie. Intenzívne tiež podporujeme, rozširujeme a skvalitňujeme zahraničnú spoluprácu v študijných programoch. Povinné bude tiež absolvovanie odbornej praxe vždy na prvom i druhom stupni štúdia a dialóg s predstaviteľmi zamestnávateľov.

FBERG vychováva z hľadiska vedomostí, kreativity, flexibilitnosti a samostatnosti absolventov uplatniteľných v širokom spektre ťažobných, všeobecne priemyselných, informačných, ekonomických, logistických, geodeticko-kartografických odvetví, v oblasti surovín, energetiky, dopadov ťažobnej činnosti na oblasť ekonomickú, ekologickú, sociálnu, činnosti nakladania so surovinami, všetkých servisných činností, legislatívy.

• Je u nás záujem o banické odbory? Akú majú absolventi perspektívu?

Pod banickými odbormi je potrebné si predstaviť to najprogressívnejšie z progresívneho. Už dnes fakulta pracuje so študentmi na báze prírodných vied doplnených o všetko, čo ponúka súčasná veda v oblasti zemských zdrojov. Záujem je značný, pretože absolvent sa uplatní jednak priamo v oblasti, ktorú študuje, ale rovnako tak i v ďalších priemyselných odvetviach, projektovej práci, sfére ľudských zdrojov či vo finančnej oblasti –

Do roku 2050 sa svetový dopyt po surovinách viac ako zdvojnásobí.

všetko v pozíciách strategického riadenia. Fakulta má excelentné vzťahy s partnermi v surovinovom priemysle, ale i v oblasti logistiky IT, plánovania výroby, strategického plánovania. Prax je každodennou súčasťou štúdia, pričom absolventi disponujú celým spektrom vedomostí a zručností potrebných pri realizácii v praxi a chápu tiež morálne, spoločenské, právne a ekonomické súvislosti odboru.

• Kam smeruje výskum v oblasti baníctva?

Fakulta má jednoznačné vedecké zameranie, vytvorené čiastkové ciele, vedecko-výskumné tímy, ktoré pracujú na spoločných, navzájom poprepájaných projektoch, a k tomu existujúci silný koordinačný a integračný mechanizmus. Taktiež sme prepojení s inými výskumnými a priemyselnými subjektmi. Silný potenciál a vedecko-výskumné tímy sú schopné riešiť „konflikt miery využívania surovín s úrovňou technologického vývoja“, charakterizovaného vysokou mierou digitalizácie, automatizácie,

Košice, budova FBERG

exponenciálnych technológií. Pred nami je doba, keď EÚ podporí projekty súvisiace s využívaním domácich surovinových zdrojov. Bude treba podporovať a zúčastňovať sa na riešení takýchto projektov – či už vytvorením fakultných, univerzitných, alebo medzirezortných kolektívov.

• Ako vidíte perspektívu nášho baníctva?

Nerastné suroviny predstavujú základ výroby v hutníctve, elektrotechnickom, chemickom, stavebnom, keramickom a sklárskom priemysle, ako aj v ďalších priemyselných odvetviach. Ťažba a dobývanie nerastných surovín sa v r. 2015 podieľali na tvorbe hrubého domáceho produktu hodnotou 354,8 milióna € v bežných cenách (hrubá pridaná hodnota), čo predstavuje 0,5 %. Nerastné suroviny a výrobky na minerálnej báze predstavujú dôležitú položku nášho zahraničného

obchodu. Podiel nerastných surovín na celkovom dovoze v roku 2015 predstavoval 11 %, na celkovom vývoze dosiahol 4 %. Podľa stratégie hospodárskej politiky SR do roku 2030 naša krajina, s výnimkou nerastných surovín na produkciu ostatných nekovových minerálnych výrobkov, nedisponuje primárnymi surovinami pre priemyselnú výrobu. Je preto potrebné vytvoriť efektívne podmienky na zhodnocovanie najmä druhotných surovín, k čomu by mala smerovať primeraná časť výskumných aktivít.

Nová, dlho očakávaná surovinová politika by mala definovať ciele vo využívaní domácich zdrojov surovín, ako aj ciele pre celý slovenský surovinový priemysel – v nadväznosti na dlhodobé potreby hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho trvalo udržateľného rozvoja Slovenska a jeho regiónov.

JS

Foto: archív MC, Pixabay

Banský priemysel na Slovensku

Pohľady z praxe

So zámerom získať názory na dnešný stav slovenského baníctva priamo z praxe sme sa obrátili na zainteresované subjekty s niekoľkými otázkami, smerujúcimi i k novej budúcnosti a širším súvislostiam ich podnikania.

Naše otázky:

1 Odkedy funguje vaša spoločnosť a s cieľom ťažby čoho bola založená?

2 Stále ešte ťažíte pôvodnú surovinu alebo ste sa časom preorientovali na niečo iné?

3 Ako by ste charakterizovali súčasnú situáciu vo svojej pracovnej sfére v porovnaní s minulosťou?

4 Ktoré faktory ovplyvňujú svetový vývoj vo vašej ťažobnej oblasti a kam tento vývoj smeruje?

5 Má vaša spoločnosť v tomto priestore a pri terajšom zameraní dlhodobějšíu perspektívu?

Ing. Rudolf Repický, Ph.D., výrobný riaditeľ, SMZ, a. s., Jelšava

1 História spracovania magnezitu v Jelšave siaha až do roku 1893, keď bol v oblasti Dúbrava nájdený magnezit – nerast v tom čase vyhľadávaný po celej krajine. Rok po objavení ložiska podpísalo mesto zmluvu s podnikateľmi Uhliarikom a Mansfeldom na využívanie náleziska a v priestoroch „Hladná strana“ sa uskutočnila historicky prvá ťažba – a následne aj výpal – magnezitu v Jelšave.

V roku 1918 firma Magnezitový priemysel, účastinná spoločnosť, podpísala s mestom dohodu o výstavbe nového závodu. Tá sa začala v roku 1921, skúšobná prevádzka nového závodu odštartovala 16. septembra 1923. A odvtedy sa datuje aj história súčasnej firmy.

2 Áno, stále ťažíme pôvodnú magnezitovú surovinu. Hlavný minerál magnezit – uhličitan horečnatý – sa tu nachádza v izomorfnnej zmesi s dolomitom a so

sideritom. Ťažbu realizujeme v jednom z najväčších magnezitových ložísk Európy – v ložisku Dúbravský masív.

3 SMZ je dnes najväčší ťažobný a spracovateľský magnezitový závod na Slovensku a súčasne jeden z najväčších európskych producentov mŕtvo-pálenej magnézie „DBM“. Výrobný program je orientovaný najmä na produkciu sypkých žiaruvzdorných výrobkov a kaustickej magnézie pre oceliarsky priemysel, výrobu žiaromateriálov, chemický priemysel, poľnohospodárstvo a stavebníctvo.

Zastarané ručné ťažobné stroje boli nahradené modernými elektrohydraulickými vŕtacími súpravami. Ako odťažbové stroje sa využívajú prepravníkové nakladače a čelné lopatové nakladače. Odvoz vyťaženej suroviny na ďalšie spracovanie zabezpečujeme z veľkej časti modernými kolesovými prepravníkmi, doplnujúcou je koľajová doprava.

V technológii zušľachtovania magnezitovej suroviny boli pôvodné technológie nahradené modernými úpravárenskými systémami, kde k úprave medziproduktov dochádza na poloautomatických, resp. automatických linkách.

4 Svetový vývoj aj v ťažobnej oblasti smeruje k bezodpadovým a bezemisným technológiám. Čo sa týka bezodpadovej ťažby, máme vynikajúce výsledky vďaka využívaniu modernizovanej technológie výstupkového dobývania. Ťažobný odpad aktuálne neprodukuje; naopak, do ťažobnej technológie aktivujeme nahradené zásoby ťažobných odpadov zo starých úložísk.

V oblasti modernizácie banskej mechanizácie systematicky dopĺňame nové stroje a zariadenia s najmodernejšou elektronikou. Tá síce zlepšuje zamestnanecký obslužný komfort, zároveň však výrazne zvyšuje nároky na odbornosť servisu a nákladovosť prevádzky. Napr. aj porucha bezvýznamného senzora môže spôsobiť nefunkčnosť celého ťažobného zariadenia.

Jelšava – celkový pohľad na závod

Svetový trend znižovania emisií skleníkových plynov sa bude presúvať aj do podzemných priestorov. V budúcnosti sa určite nevyhneme elektrifikácii banskej bezkofajovej mechanizácie. Následne nás technologický pokrok pravdepodobne nasmeruje k bezobslužným ťažobným technológiám.

5 Áno, jednoznačne má. Preskúmané zásoby magnezitu nám pri súčasnom objeme ťažby vydržia minimálne sto rokov. Naše produkty sú stále mimoriadne dôležité v technológiách výroby ocele. Perspektívy máme aj v odbyte kaustickej magnézie, pretože rastie jej využitie v krmivách, ako aj v postupoch prírodnej neutralizácie kyslých pôd. Magnezit v podstate predstavuje u nás najdostupnejší prírodný zdroj horčíka, z ktorého je možné produkovať moderné ľahké zliatiny a iné v budúcnosti využiteľné materiály.

Ing. Richard Kaňa,
vedúci bane
Starovšechsvätých,
Slovenská
banská, s. r. o.,
Hodruša-Hámre

1 Náš banský závod považujem za najstarší výrobný celok – bez rozdielu priemyselného zamerania – na Slovensku. Ako jediný banský závod pracujeme odnepamäti kontinuálne dodnes. Ťažbou drahých kovov, zlata a striebra sa tu v Štiavnických vrchoch zaoberali už Kelti 200 – 300 rokov pred naším letopočtom. Máme historické dôkazy o tunajšom

baničtvie z obdobia Veľkomoravskej ríše. Do roku 1906 tu pôsobili aj súkromné bane; odvtedy až do roku 1993 len bane štátne. Po roku 1989 chcel štát banský závod Rudných baní, š. p., v Hodruši-Hámroch do konca roka 1991 zlikvidovať. No my, ako vtedajšie vedenie, sme hľadali možnosti záchranu banskej činnosti. To sa nám prostredníctvom súkromnej spoločnosti aj podarilo. Zaoberáme sa ťažbou polymetalických rúd s obsahom kovov (olova, zinku, medi, zlata, striebra).

2 Štiavnicko-hodrušský rudný rajón sa delí na dva revíry: banskoštiavnický a hodrušský. Hodrušský revír sa nachádza v granodioritovom horninovom prostredí a rudné žily hodrušského typu sú žily striebro-zlaté s minimálnym obsahom minerálov farebných kovov. Banská činnosť na týchto rudných žilách bola ukončená v roku 1950. Štiavnický revír sa nachádza v andezitovom prostredí. Žily štiavnického typu okrajovo zasahujú aj na hodrušskú stranu rudného rajónu a v bani Rozália sú dodnes predmetom banskej činnosti. V závislosti od aktuálneho ložiska dochádza k výmene alebo kvalitatívnej zmene v obsahu jednotlivých kovov, ale ťažíme stále tú istú surovinu.

3 Od 90. rokov sme fungovali s miernym ziskom, avšak po roku 2000 svetové ceny kovov výrazne klesli. Boli sme nútení najskôr obmedziť geologické prieskumné a investičné práce a v roku 2001 sme ohlásili hromadné prepúšťanie a útlm banskej činnosti. Z 350 ľudí, ktorí tu pracovali, zostalo 37. Po roku 2004 však došlo k oživeniu a nárastu svetových cien

kovov. Nám sa podarilo nájsť pokračovanie mineralizácie na východ od starého vyťaženého ložiska, smerom na Banskú Štiavnicu. Tieto geologicko-prieskumné práce boli realizované v prvej etape vyhľadávacieho prieskumu, financovaného zo štátneho rozpočtu (cez MŽP SR), v druhej etape hlavne z vlastného ložiskového prieskumu financovaného našou organizáciou. Takže sme opäť postupne rozbehli banskú ťažobnú činnosť, ktorá sa v priebehu rokov stabilizovala.

Ostatných približne desať rokov vykonávame ťažbu v objeme do 50-tisíc ton rudy, samozrejme, k tomu pomerne veľký objem hlušiny. Ročne tiež vyrazíme tri – štyri kilometre otvárových, prieskumných a prípravných dlhých banských diel a päť – šesť kilometrov prieskumných vrto. Aktuálne máme okolo 150 zamestnancov; podstatná časť pracuje v bani, druhým najväčším strediskom je flotačná úpravná. Máme aj mechanické dielne, chemické laboratórium a svoju vlastnú bansko-geologickú expozíciu.

4 Najviac nás ovplyvňujú svetové ceny kovov, ktoré ťažíme. Tým sa musíme podriaďovať a operatívne upravovať svoje podnikateľské plány. Ak bude o naše výrobky záujem a budeme ekonomicky schopní vykonávať našu činnosť, tak budeme pokračovať.

5 Naša perspektíva sa odvíja z viacerých uhlov pohľadu. Z hľadiska geologických zásob nerastnej suroviny vidíme našu perspektívu v časovom horizonte dvoch až troch rokov. Avšak nemôžeme sa na to pozeráť len takto; z hľadiska investícií musíme plánovať ďaleko dopredu. Nezáleží len na úspechu v oblastiach geologicko-prieskumných prác a kvality výroby. Sú tu aj ďalšie faktory, ktoré nezávisia od nás a nevieme ich ovplyvniť.

Poznámka:

Tretím osloveným subjektom bol EuroTalc, s. r. o., Gemerská Poloma, ktorý aktuálne ťaží mastenec v oblasti Slovenského Rudohoria. Žiaľ, napriek veľkému úsiliu a viacerým urgenciám nebol nik z manažmentu firmy ochotný reagovať na položené otázky.

(red.)

Obrázky: archív GW

Hodruša-Hámre – sídlo ťažobnej firmy

Kedy pomôže decentralizácia výroby

Uplynulé mesiace nám jasne ukázali nevýhody centralizácie výroby a slabiny v sebestačnosti celých regiónov, ako napr. Európskej únie.

Globalizácia má jasné výhody, ak ide o znižovanie nákladov a zvyšovanie efektivity výroby. No stále intenzívnejšie sa ukazuje, že centralizácia výroby kľúčových produktov do niekoľkých málo miest nemusí byť v súčasnom svete ideálnym riešením. Kým ešte pred niekoľkými mesiacmi sme sa zaoberali hlavne klimatickými zmenami spôsobenými prepravou surovín a hotových produktov z jedného konca sveta na druhý, dnes vidíme, že globalizácia naráža na svoje limity tiež z iných dôvodov. Nejde pritom len o pandémiu koronavírusu, ktorá odkryla nesebestačnosť väčšiny štátov sveta vo výrobe zdravotníckych pomôcok. Dlhšie než epidémia môžu pretrvávajú politické spory medzi krajinami (napr. USA – Čína), ktorých následkom sú sankcie, embargá či blokovanie prístupu k technológiám.

Distribučná výroba v dobe rozvinutej automatizácie

Okrem už zmienených výhod centralizovanej výroby sú tu aj ďalšie aspekty, ktoré môžu hovoriť v neprospech decentralizácie: napr. centralizované riadenie výrobného procesu, jednotná správa ľudských zdrojov, centralizované riešenie dodávateľsko-odberateľských vzťahov. No ak vezmeme do úvahy dnes už vysoký stupeň automatizácie v mnohých odboroch a súčasné možnosti internetového prepojenia, zistíme, že z technologického hľadiska nie je veľký rozdiel medzi možnosťami riadenia napr. jednej továrne s desiatkou výrobných liniek alebo desiatich tovární s jednou linkou.

Aby sme mohli výrobu takto decentralizovať, presunúť ju bližšie k spotrebiteľom

a vďaka geografickej distribúcii ochrániť produkciu pred lokálnymi vplyvmi, musia byť splnené určité predpoklady. Predovšetkým ide o vysoký stupeň automatizácie na úrovni jednotlivých prevádzok – aby bolo vôbec možné výrobu na diaľku riadiť. Tiež je nevyhnutné zaistiť spoľahlivé (ideálne redundantné) pripojenie, s ktorým bude riadenie prevádzky na diaľku realizovateľné v podstate odkiaľkoľvek na svete. Využitie dnes už bežne dostupných cloudových technológií nám navyše umožní distribúciu a replikáciu dát do geograficky vzdialenejších dátových centier – a tým pomôže zvýšiť robustnosť celého systému vzdialeného riadenia.

Výroba riadená na diaľku

Takéto moderné riadenie prevádzky však nemusí znamenať len prostú virtualizáciu riadiaceho panelu prevádzky či ovládacieho centra celého závodu a ich dostupnosť odkiaľkoľvek. Moderné technológie umožňujú posun omnoho ďalej – reprezentovať zariadenia a ich prevádzku napr. vo virtuálnej realite. Technológie umelej inteligencie a strojového učenia potom posúvajú automatizáciu riadenia a rozhodovania na vyššiu úroveň, so stále menšou nutnosťou

zásahov ľudského operátora. Miestna obsluha prevádzky môže byť navyše vybavená zariadeniami pre aplikácie rozšírenej reality, ktoré môžu výrazne uľahčiť servisné úkony i údržbu na diaľku. Nakoniec – i pokiaľ ide o ľudské zdroje – prináša decentralizácia výroby istú výhodu. Mnoho výrobcov sa stretáva s kritickým nedostatkom kvalifikovaných zamestnancov a distribúcia výroby do viacerých miest môže tento problém pomôcť vyriešiť. Napokon, riadenie a spoluprácu v distribuovaných tímoch sme si už počas epidémie koronavírusu dôkladne vyskúšali.

Za hranicami továrne

Väčšia decentralizácia výroby by neprišla výhody len v krízových situáciách, akou je aktuálna pandémia. Rozmiestnenie výroby do rôznych regiónov by pomohlo zaistiť produkciu kľúčových výrobkov i v prípade lokálnych živelných pohrôm, dopravných obmedzení alebo geopolitických konfliktov.

Treba si však uvedomiť, že iba vyššou automatizáciou a decentralizáciou vlastnej výroby ešte nezaistíme plnú sebestačnosť a nezávislosť daného územia. Typicky v prípadoch globálnych epidémií je problematické zabezpečiť výrobe dodávky surovín, materiálu a ďalších nevyhnutných zdrojov, rovnako ako logistiku hotových výrobkov, vrátane ich dopravy do kriticky ohrozených miest. Tu už však tiež svitá nádej na riešenie v podobe autonómne riadených vozidiel a ich nasadenia v reálnej premávke.

Ako teda vidno, mnoho technológií pre väčšiu decentralizáciu výroby je už dostupných a na mnohých sa intenzívne pracuje. Existujúca pandémia a obrie investície jednotlivých krajín do oživenia ekonomiky by sa dali využiť i na urýchlenie procesu decentralizácie tak, aby sme boli lepšie pripravení na ďalšiu podobnú krízu v budúcnosti.

**Jan Bezdiček, riaditeľ R&D
Rockwell Automation
Foto: PRAM Consulting**

Bojovník s podvodmi

Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF) už 20 rokov úspešne potiera podvody naprieč hranicami i odvetviami.

Ako vyplýva z jeho správy za rok 2019, cezhraničné podvody sú čoraz zložitejšie. Nepriaznivo ovplyvňujú humanitárnu pomoc, životné prostredie, poľnohospodárske a regionálne rozvojové fondy. Či už ide o odhaľovanie korupcie, alebo pašovania a falšovania výrobkov, úrad výrazne zlepšil ochranu rozpočtu EÚ (a teda prostriedky európskych daňovníkov) v mnohých oblastiach.

Podvodné schémy

Správa poukazuje na ich široké spektrum, odhalené pri uzavretých vyšetrovaniach. Dômyselný bol napr. pokus o narušenie postupu verejného obstarávania a súťaže na nákup pletacích strojov financovaných z Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Obstarávatelia a dodávatelia uzavreli tajnú dohodu s cieľom predajť a nakúpiť stroje za zvýšenú cenu, odčerpať peniaze EÚ a následne ich opraviť. OLAF to odhalil a odporučil späť vymôcť 3,3 mil. € V minulom roku tiež uzavrel vyšetrovanie a žiada vrátiť takmer 1,5 mil. € v prípade núdzovej pomoci civilnému obyvateľstvu postihnutému konfliktom v Sýrii. Pomocou premyslenej podvodnej schémy si určené prostriedky nechali bývalí zamestnanci mimovládnej organizácie. Po celý rok 2019 úrad vyšetroval obchodovanie s ohrozenými druhmi alebo

Sídlo úradu v Bruseli

nezákonnú ťažbu a dovoz dreva – niekedy dokonca z chránených lesov! Pritom odkryl medzinárodnú schému obchodovania s nezákonnou bionaftou, podvody s fondmi na odhaľovanie požiarov či niekoľko prípadov z oblasti vodného a odpadového hospodárstva. V jednom z nich boli predložené falošné tvrdenia o šetrnosti voči životnému prostrediu – s cieľom získať finančné prostriedky EÚ.

Pašovanie je večné...

OLAF vlani pomohol vnútroštátnym orgánom zaistiť viac ako 251,4 mil. pašovaných cigariet. Uzavrel aj niekoľko vyšetrovaní podozrivých zásielok tabaku do vodných fajok, ktoré prekročili hranice členského štátu Únie. Mimochodom – vodné fajky sú pre pašerákov v súčasnosti veľmi lukratívny biznis: strata príjmov v tejto súvislosti sa odhaduje na 14 mil. € Úspešná bola operácia založená na spravodajstve úradu, s podporou španielskych colníkov a v spolupráci s kolumbijskými

a mexickými orgánmi. Viedla k zaisteniu 400 ton falšovaných šampónov z Číny, čo je množstvo, ktoré by stačilo naplniť niekoľko bazénov.

Udržiateľný rozvoj, boj proti klimatickej zmene a ochrana životného prostredia sú kľúčovými prioritami EÚ. Podvodníci sú pripravení zneužiť aj túto príležitosť: vyšetrovania v čoraz väčšej miere súvisia s environmentálnymi projektmi alebo projektmi s dosahom na životné prostredie. Napr. v rámci tzv. kauzy Dieselgate OLAF odhalil spôsob, akým sa európske financie, určené na výskum znižovania emisií vozidiel, použili na vývoj motora vybaveného známym „vypinacím softvërom“, čím sa obchádzali emisné pravidlá Únie.

OLAF v roku 2019:

- uzavrel 181 vyšetrovaní,
- príslušným orgánom vydal 254 odporúčaní,
- do rozpočtu EÚ žiada vrátiť 485 mil. €
- začal 223 nových šetrení.

Úspešná misia

OLAF už 20 rokov poskytuje Únii svoje jedinečné odborné znalosti s cieľom zabezpečiť, aby sa peniaze daňovníkov vynakladali správne. Drží krok s podvodnými trendmi a prispôsobuje sa ich neustále sa meniacim modelom. Jeho úspech je pre Európu dôležitý najmä dnes, keď podvodníci obracajú pozornosť na rozpočet 2021 – 2027 vo výške 1,8 bil. € určený na zotavenie Európy z následkov pandémie COVID-19.

„V posledných rokoch silnie zameranie podvodníkov na finančné prostriedky určené do oblasti životného prostredia a udržateľného rozvoja“, upozornil generálny riaditeľ úradu Ville Itälä. „Osobitná kapitola výročnej správy zaznamenáva zintenzívnenie nášho boja proti environmentálnym podvodom. Načasovanie je obzvlášť vhodné, lebo kľúčovou súčasťou úsilia o oživenie hospodárstva EÚ je Zelená dohoda,“ zdôraznil.

IL

Foto: EC – audiovisual service

OLAF spravidla zasahuje spolu s colníkmi.

Frame

Lifestylové televízory

Každý dvadsiaty QLED televízor od Samsungu, predaný v ČR alebo SR, patrí k lifestylovým modelom. Vďaka tomu sme jedným z piatich najúspešnejších trhov v Európe. Aktuálne u nás výrobca ponúka tri takéto modely. Najúspešnejším je Frame, ktorý sa v režime spánku dokáže premeniť na obraz. Bodujú však aj dizajnový Serif a unikátny otočný Sero. Ten podľa formátu videa zostane buď v klasickej horizontálnej pozícii, alebo vďaka špeciálnemu motorčeku otočí obrazovku na výšku. Slováci preferujú uhlopriečku 55 palcov, čo je všeobecne najpredávanejšia veľkosť televízora u nás.

JR

Superľahká myš

Nová Logitech G PRO X Superlight bola navrhnutá v spolupráci s profesionálnymi e-športovcami a nimi aj otestovaná. Na komunikáciu využíva špičkovú bezdrôtovú technológiu Lightspeed, má ultra presný senzor novej generácie HERO 25K s rozlíšením 25 600 DPI a neuvěřiteľne nízku hmotnosť – len necelých 63 gramov. Súčasťou je aj integrovaná nabíjateľná batéria pre neobmedzené hranie s výdržou až 70 hodín. Myš má takmer o 25 % nižšiu hmotnosť než aktuálny model PRO Wireless. Tímu Astralis pomohla vyhrať finále 12. sezóny ESL PRE League, tímu G2 Esports zasa vyhrať európske majstrovstvá League of Legends 2020.

LD

Darček pre cestovateľov

Konvertibilný notebook HP Pavilion x360 môže byť dobrým pomocníkom nielen pre študentov, ale aj všetkých, čo vyžadujú flexibilitu. Má kvalitnú dotykovú obrazovku, podsvietenú klávesnicu a integrovanú čítačku odtlačkov prstov. V teréne iste poteší aj 9-hodinová výdrž batérie s technológiou HP Fast Charge pre rýchle nabíjanie. Stroj so 14-palcovou uhlopriečkou využíva výkonný štvorjadrový procesor Intel Core i5-1035G1 a môže

byť vybavený diskom s kapacitou až 512 GB. Aktuálne je dostupný aj vo vianočnej akcii.

VN

Pre pohybové scény

Axis Communications uvádza sieťovú kameru P1455-LE s bohatou funkčnou výbavou, kompaktnou konštrukciou a HDTV rozlíšením 1 080 p až do 60 fps. Je ideálnou voľbou najmä na snímánie scén s výrazným pohybom. Adaptívna pohybová expozícia významne znižuje rozostrenie približujúcich sa objektov alebo predmetov nachádzajúcich sa veľmi blízko. Vďaka technológii edge-to-edge ponúka kamera aj funkciu inteligentného párovania, ktorá v kombinácii

so sieťovými reproduktormi umožňuje obojsmerný prenos zvuku. Možno ju inštalovať v interiéri, ale i v náročných vonkajších podmienkach. Funkcia Axis Edge Vault chráni ID prístroja pred prípadným kybernetickým útokom a zjednodušuje jeho autorizáciu v sieti.

JR

Wi-Fi router novej generácie

V časech práce na diaľku a zvýšenej potreby spoľahlivého domáceho Wi-Fi pripojenia dokáže nový EXO AX5400 Wi-Fi 6 router DIR-X5460 od spoločnosti D-Link obstáť – aj v prostrediach s extrémnymi nárokmi na šírku pásma. Vhodný je tiež pre cloudové aplikácie, videokonferencie, streamovanie Ultra HD 4K/8K videí a obsluhu smart zariadení. Má množstvo inteligentných bezpečnostných funkcií, vrátane kontroly internetových aktivít detí. Pre jednoduchšiu obsluhu podporuje i funkcie hlasového asistenta. To

umožňuje povoliť alebo zakázať prístup k Wi-Fi sieti, kontrolovať prihlasovacie údaje alebo reštartovať systém aj hlasom, napr. cez asistentov v populárnych smart reproduktoroch.

VN

Dve ocenenia

Spoločnosť Canon získala v aktuálnom ročníku prestížnej súťaže Printing United Alliance dve ocenenia Produkt roka.

Wallpaper Factory

V kategórii Digitálne atramenty uspel UVgel 460 – vďaka jedinečnej schopnosti premeny na gél okamžite po kontakte s tlačovým médiom. To zabezpečí výnimočnú presnosť umiestnenia atramentových kvapiek a konzistentnú kvalitu farieb. V kategórii Automatizované riešenia sa víťazom stalo end-to-end tlačové riešenie UVgel Wallpaper Factory, umožňujúce digitálnu veľkovýrobu personalizovaných nástenných dekorácií.

VN

Inteligentné IT menia biznis modely firiem

Nemecký výrobca kompresorov dlhé roky robil to, čo od neho každý očakáva – vyrábal a predával zariadenia na produkciu stlačeného vzduchu.

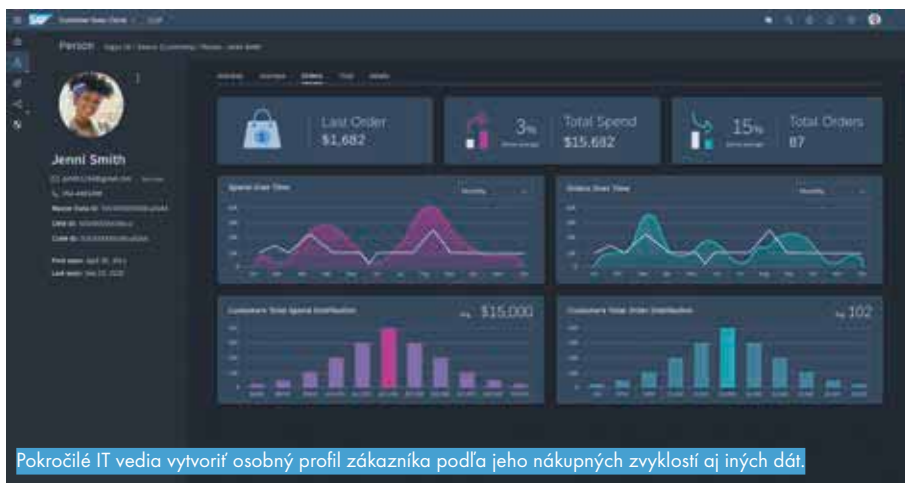
Po nasadení inteligentného IT systému však prešiel na úplne nový biznis model. Dnes predáva – vzduch. Zistil totiž, že zákazníci v podstate nepotrebujú vlastniť kompresor. Chcú len bezproblémové dodávky potrebného tlaku zariadením, o ktoré sa nemusia starať, a s garanciou údržby v stanovenom čase i kvalite. Skrátka – komplexnú službu ako servis. Takáto zmena by nebola možná bez poznania preferencií a potrieb klientov. A to

Moderné IT systémy nie sú len úložiskom dát; vytvárajú z nich reálny obraz o chode podniku.

bez ohľadu na odvetvie. Preto dnešné moderné IT systémy prestávajú plniť len úlohy dátového sila, v ktorom sa zhromažďujú informácie za jednotlivé oddelenia či divízie firmy. Naopak – ich cieľom je spájať rôzne zdroje dát a vytvárať z nich jeden súhrnný a reálny obraz o fungovaní podniku, trhu a predovšetkým o každom jednom individuálnom zákazníkovi.

Dajme to do súvislosti

„V minulosti IT systémy poskytovali statický obraz podniku. Ukazovali, v akom stave sa nachádza, a ak ponúkali riešenia, tak väčšinou len čiastkové,“ hovorí Michal Horák, Business Development Manager spoločnosti SAP Slovensko. „To už dnes nestačí. Manažment musí vidieť, ako jednotlivé parametre navzájom súvisia a k akému scenáru povedie ich zmena. No ani to nie je všetko. Bez toho, aby dokázali

Pokročilé IT vedia vytvoriť osobný profil zákazníka podľa jeho nákupných zvyklostí aj iných dát.

rozpoznať aktuálne a predvídať budúce nálady zákazníkov a ich okamžité preferencie, sa firmy na trhu udržia len veľmi ťažko,“ varuje.

Moderná terminológia tomu hovorí zákaznícka skúsenosť. V preklade to znamená, že inteligentné nástroje poskytnú obchodníkovi presné, detailné informácie o odberateľoch. Toto staré systémy nedokázali, pretože fungovali oddelene, nevedeli využiť informácie z rôznych zdrojov a generovať z nich ucelený výstup. To spôsobovalo, že firmy neboli schopné zachytávať nálady a preferencie klientov.

Jednotná platforma

Ako to dnes funguje v praxi? Vďaka inteligentnému podnikovému systému sa výrobcovi kompresorov podarilo vytvoriť jednotnú digitálnu platformu. Zákazník, servisní technici, operátori i dodávatelia majú prístup k vždy aktuálnym dátam. Údaje z IoT senzorov sa okamžite vyhodnocujú, analyzujú a umožňujú proaktívne monitorovať každý stroj. A tak poskytnúť klientom komplexnú službu na mieru. Používatelia sa už nemusia obávať neočakávaných porúch. Vždy majú istotu, že k servisným zásahom dôjde s dostatočným predstihom, bez čakania na náhradné diely a nutnosti odstavovať prevádzku na dlhší čas. Využitie inteligentných technológií totiž umožňuje predvídať nielen

budúce nákupné správanie ľudí, ale aj technické problémy strojov.

Premeniť dáta na hodnotu

„Budovať inteligentný podnik znamená prijímať stratégie, ktoré umožnia veľmi rýchlu premenu dát na vykonateľné informácie,“ konštatuje M. Horák. „Inteligentný podnik zahŕňa automatizáciu procesov, inovácie i poskytovanie optimálnych ponúk šitých na mieru. Zvládne dokonca aj prácu s informáciami z neštruktúrovaných dát a nevyhovených preferencií. Využíva umelú inteligenciu, strojové učenie či pokročilú analytiku,“ vysvetľuje.

Inteligentné nástroje dajú obchodníkovi presné a detailné informácie o odberateľoch.

Dramatickou zmenou prešla aj podoba výstupov, ktoré dnes vyspelé IT ponúkajú. Siahodlhé tabuľky plné čísiel vystriedali graficky prehľadné a intuitívne rozhrania, ktoré sú funkčné, vizuálne príťažlivé a v neposlednom rade ľahko konfigurovateľné i biznis používateľmi.

SŠ

Foto: SAP

Moderná televízia

Sledovanie televízie
jednoducho milujeme.

Vychytávkou, ktorá uľahčuje
a spríjemňuje život,
je Lepšia.TV, s ktorou môžete
sledovať obľúbené seriály
kedykoľvek a odkiaľkoľvek.

Platforma Lepšia.TV umožňuje prístupovať k sledovaným programom výrazne inovatívnejšie. Pre seriály a dokumenty vybraných kanálov ponúka až 100-dňový archív. V ČR i na Slovensku ide o najdlhší archív v ponuke poskytovateľov televízie cez internet. Avšak nebol by to dôležitý benefit bez širokej ponuky staníc. Lepšia.TV ich aktuálne ponúka 108, vrátane 42 HD kanálov.

Bez viazanosti

Službu možno kedykoľvek zmeniť či zrušiť – bez zbytočných zmlúv či papierovačiek.

Zmluva sa podpisuje iba v prípade prenájmu Lepšia.TV boxu. Televíznu službu Lepšia.TV si môžete predplácať každý mesiac, dokým vás neprestane baviť. Je to jednoduché, rýchle a k ničomu sa nezaväzujete. Záleží len na vás, ako dlho ju chcete využívať.

Služba ponúka 100-dňový archív dokumentov a seriálov.

Úvodný skúšobný mesiac vás vyjde len na 0,10 eura, a to vrátane prémiových HBO programov. Následne je to 7,39 €/mesačne. Ide o najlepší pomer ceny a výkonu na slovenskom trhu. Ak by ste chceli k základnému balíku natrvalo aj prémiový program HBO, stálo by to 15,53 €/mesačne.

Detaily, ktoré rozhodujú

Súčasnou službu je nahrávanie programu či pretáčanie reklám. Lepšia.TV môžete

pozerať v celej Európskej únii. Nezáleží pritom, či ste na dovolenke, služobnej ceste alebo na chate s priateľmi. Rovnako nie ste viazaní iba na jedno zariadenie. Na sledovanie televízie cez internet môžete využiť aplikáciu Lepšia.TV v mobile, tablete, počítači alebo notebooku.

Samozrejmosťou je sledovanie cez akúkoľvek Smart TV. Ak nemáte Smart telku, môžete využívať aj Lepšia.TV box. Niektorých môže tiež zaujať, že táto služba zahŕňa i počúvanie viac ako 20 000 rozhlasových staníc celého sveta.

www.lepsia.tv

MO

Obrazok: First Media

© GW201207

Stratili ste Galaxy?

Vďaka technológiám Bluetooth LE a UWB dokáže služba SmartThings Find pomôcť vyhľadať stratené prístroje Samsung Galaxy – smartfón, tablet, hodinky či slúchadlá. Ponúka jednoduché vizuálne riešenie, kde pri hľadaní pomáha zvuková signalizácia, mapy a dokonca aj rozšírená realita. Stačí sa zaregistrovať a potom už ľahko nájdete stratený prístroj, a to aj keď je offline. V tomto režime totiž po

30 minútach vyšle pomocou Bluetooth LE signál, a ten dokáže zachytiť ľubovoľný smartfón alebo tablet v blízkosti. Ak bude zariadenie označené v aplikácii ako stratené, tieto prístroje iných majiteľov ho pomôžu lokalizovať a zaslať polohu na server služby, ktorá vás upozorní.

Všestranný USB flash disk

USB kľúčienka DataTraveler Duo ponúka maximálnu flexibilitu majiteľom najnovších i starších zariadení. Disk je totiž vybavený dvoma USB konektormi, ktoré fungujú so štandardnými portami USB typu A a s novšími typu C. Rozhranie USB 3.2 Gen 1 umožňuje rýchly prístup k dokumentom, fotografiám, videám, hudbe a ďalším súborom a umožňuje ich jednoduchý prenos a zdieľanie medzi notebookmi, stolovými počítačmi alebo mobilnými zariadeniami. Disk s dvojakým rozhraním je tiež ideálnym riešením prídavného úložiska dát. Nepoužívané konektory chráni dvojica posuvných krytiek. Kľúčienka je k dispozícii v kapacitách 32 alebo

JR

JS

Foťák s výdržou

Alcatel predstavil nový 3X model 2020 so štvornásobným fotoaparátom s umelou inteligenciou, batériou s kapacitou 5 000 mAh a príjemnou cenou. Solídne parametre sľubuje aj IPS displej s uhlopriečkou 6,52 palca s rozlíšením HD+ a pomerom strán 20 : 9. O dostatočný výkon sa stará osemjadrový procesor MediaTek Helio P22 v kombinácii so 4 GB operačnej pamäte a 64 GB úložiskom, ktoré pomôcú pamäťových

MicroSD kariet možno rozšíriť o ďalších 256 GB. Telefón využíva operačný systém Android 10 a na boku má špeciálne tlačidlo pre vyvolanie Google Asistenta. Predáva sa v čiernej alebo zelenej farebnej verzii.

VN

Automatizácia kyberbezpečnosti

Zdá sa byť jediným východiskom z núdze v dobe, keď sú odborníci na bezpečnosť preťažení a na trhu práce je ich málo.

Čo je v súčasnosti pre firmy aj verejnú správu najväčšou starosťou pri zabezpečovaní prevádzky a posilňovaní kybernetickej bezpečnosti? Nie sú to technológie ani odborné posudky alebo audity, ktoré nariaďuje legislatíva. Podľa prieskumu spoločností Flowmon Networks, QuBit Security, Synapsa Networks a SecTec, na ktorom sa zúčastnilo 117 respondentov z rôznych odvetví priemyslu a verejnej správy na Slovensku i v ČR, najnaliehavejšími problémami sú nedostatok odborníkov (29 % odpovedí) a vzdelávanie a osvetla (40 %). Vieme, že oblasť IT bezpečnosti trpí nedostatkom ľudí dlhodobo. Pandémia však medzeru medzi potrebami a ponukou trhu práce ešte prehĺbila.

Neudržateľné preťaženie

Podľa prieskumu Harvey Nash a KPMG medzi 4 200 IT riaditeľmi z celého sveta zaznamenali tento rok nárast kybernetických útokov štyri z desiatich firiem. Štatistiky xMatters zasa uvádzajú, že odborníci na bezpečnosť trávia riešením incidentov najmenej polovicu pracovného času v troch štvrtinách firiem (v tretine až 80 %). Kapacity oddelení zodpovedných za IT bezpečnosť oslabujú aj masívne investície do info-komunikačných technológií. Mnohé organizácie zintenzívnili digitalizáciu, aby vedeli zákazníkov obslužiť na diaľku, umožnili zamestnancom pracovať z domu a zabezpečili tak kontinuitu prevádzky.

Odborníci na kyberbezpečnosť sú preto, na jednej strane, mimoriadne žiadaní, no zároveň sa mnohí z nich oprávnene pýtajú, ako dlho ešte dokážu enormný tlak ustáť. Prírodná reakcia v podobe navýšenia ľudských kapacít nemusí byť

schodná. Kvalitní špecialisti na trhu práce chýbajú a mnohé subjekty v neistých časoch utlmili či úplne zmrazili náborové aktivity.

Pomocná technologická ruka

Riešenie zdanlivo bezvýhodnej situácie môže zodpovedným manažérom priniesť automatizácia. Väčšina ľudí si tento pojem spája s robotmi v priemysle. Svoje miesto má však aj v bezpečnosti IT – v podobe inteligentných softvérových nástrojov. Tie napr. pomáhajú blokovat útoky v reálnom čase, kontrolovať zhodu s bezpečnostnými pravidlami organizácie a tieto aplikovať

Nárast kyberútokov hlási tento rok 40 % firiem z celého sveta.

bez vyťažovania ľudských zdrojov. Poskytujú prepojenie medzi detekciou kybernetických hrozieb a následnou reakciou. Okrem úspory času eliminujú aj časté chyby pracovníkov IT oddelení. Prínosy automatizácie pre zvýšenie kybernetickej bezpečnosti – a tým aj obmedzenie vynútených výpadkov služieb a zaistenie biznis kontinuity – sú nespochybniteľné. V prieskume firmy Exabeam uviedlo

88 % respondentov, že automatizácia im uľahčuje prácu a skracuje reakciu na bezpečnostné incidenty. Rýchlejšia reakcia následne výrazne znižuje škody, ktoré prípadné narušenia bezpečnosti spôsobujú, potvrdila štúdia IBM.

Kľúčová zbraň

Vo svetle týchto zistení neprekvapuje, že automatizáciu IT bezpečnosti považujú odborníci za kľúčovú pre úspešnú, efektívnu ochranu dát a sietí. Pojem automatizácia však vyvoláva medzi odborníkmi aj negatívne konotácie: až 47 % respondentov prieskumu Exabeam v nej vidí ohrozenie vlastného pracovného miesta. Strach z nahradenia človeka strojom je síce odveký, no vskutku neopodstatnený – aj vo svetle toho, že podľa neziskovej organizácie (ICS)² chýba iba na starom kontinente 300-tisíc špecialistov na IT bezpečnosť! Automatizáciu v kyberbezpečnosti netreba vnímať ako nepriateľa, ale ako príležitosť pre synergiu technológií s expertnosťou ľudí. Výsledkom je eliminácia ľudských chýb, obmedzenie stresu i preťaženia, efektívnejšie fungovanie jednotlivcov aj celých tímov a menšie riziká pre celú organizáciu.

Roman Čupka, hlavný konzultant

Flowmon Networks

Obrázky: Pixabay

Ekologicky a s vyššou hodnotou

Od budúceho roka sa domy musia stavať iba v energetickej triede A0

Ak plánujete stavbu nového domu, nezabudnite si naštudovať zmeny, ktoré vás čakajú. Vyššia investícia do kvalitných materiálov a moderných technológií sa vám vráti v podobe ušetrených peňazí.

Stavby patria k významným „žrútom“ energie, pričom sa odhaduje, že jej spotrebávajú až okolo 40 %. Je preto nevyhnutné s energiou šetriť, najmä s tou, ktorá sa používa na vykurovanie a prípravu teplej vody. Obmedzte používanie fosilných palív a začnite vo väčšej miere využívať obnoviteľné zdroje energie.

Nižšie prevádzkové náklady

Rodinný dom, ktorý získa stavebné povolenie po 31. decembri 2020, musí byť podľa novej legislatívy postavený ako budova s takmer nulovou potrebou energie a mal by spĺňať podmienky pre zaradenie do energetickej triedy A0. Takýto dom sa vyznačuje vysokou energetickou hospodárnosťou, kde potreba primárnej energie

Až 40 % všetkej potreby primárnej energie pripadá na stavby.

nesmie prekročiť 54 kWh/m² za rok. Ak sa obávate, že sa vďaka tomu vec predraží, nemajte obavy. I keď do stavby nového domu budete musieť investovať trochu viac, vaše prevádzkové náklady sa znížia, konečná hodnota domu sa, naopak, zvýši – a budete mať aj ekologickejšie bývanie. Kľúčové však je poznať podnebie a prostredie, kde sa stavba bude nachádzať, jej

orientáciu na svetové strany a mnoho ďalších dôležitých detailov. „Z tohto dôvodu odporúčam zveriť návrh domu do rúk skúseného architekta, ktorý vaše osobné preferencie prepojí s možnosťami pozemku, správne skombinuje materiály na výstavbu a vyberie vhodné technológie,“ vysvetľuje Petr Sýs, technický a produktový manažér spoločnosti Deceuninck. „Zároveň vám poradí, ako čo najlepšie minimalizovať tepelné straty a maximalizovať tepelné zisky domu, aby ste splnili energetické požiadavky normy,“ dopĺňa.

Získajte dotáciu

Ako dosiahnuť požiadavky energetickej triedy A0? Takmer celú potrebu energie na prevádzku domu by mala pokryť energia z obnoviteľných zdrojov, ktoré sa nachádzajú priamo v dome alebo v jeho blízkosti. Požiadavky normy splníte, ak si zvolíte vhodný zdroj vykurovania. Môžu to byť solárne či fotovoltaické panely, kotol na biomasu alebo tepelné čerpadlo. Okrem toho by ste mali dbať aj na dobré zaizolovanie obvodových stien a strechy; zabudnúť netreba ani na výber kvalitných okien. Na domy s takmer nulovou potrebou

energie môžete získať aj štátnu dotáciu. Treba však splniť niekoľko podmienok. Dom sa musí nachádzať na území SR a mať kolaudačné rozhodnutie vydané najskôr k 1. januáru 2018. Celková podlahová plocha nesmie presiahnuť 200 m² a objekt sa musí využívať výlučne na bývanie. To znamená, že nemôže ísť o chatu, záhradný dom a ani o miesto podnikania či sídlo firmy. Navyše na stavbu nesmiete získať žiadnu inú dotáciu.

Okná a vchodové dvere

Pri ich výbere si nechajte poradiť od projektanta, ktorý pozná parametre otvorených výplní a dokáže posúdiť, aké sú

Pre energeticky hospodárne domy je vhodný šesťkomorový okenný profil Elegant.

Na stavbu nových budov postačujú súčasné formáty murovacích materiálov.

pre konkrétnu stavbu vhodné. Pozná tiež podmienky montáže. Z hľadiska tepelných ziskov je optimálna orientácia okien na juh; minimalizovať by sa mali okná na severnej strane domu.

Výsledné vlastnosti okna ovplyvňuje i zasklenie; optimálne je trojsklo.

Medzi najdôležitejšie parametre patri súčiniteľ prechodu tepla. Pri nových oknách s plochou aspoň $1,8 \text{ m}^2$ by mal dosahovať hodnotu $0,85 \text{ W}/(\text{m}^2\cdot\text{K})$. Pre vchodové dvere sa požaduje hodnota najviac $2,0 \text{ W}/(\text{m}^2\cdot\text{K})$ – platí pre dvere so zádverím i bez. Otvorové výplne menšej plochy musia byť zhotovené z rovnakých komponentov ako okná spĺňajúce požiadavky normy. „Výsledné vlastnosti okna môže významne ovplyvniť aj zasklenie, ktoré zaberá najväčšiu plochu okna. Nechajte si vypracovať projekt vrátane jeho energetickej koncepcie a na základe toho zvolte vyhovujúci typ zasklenia. Odporúčam trojsklo, ktoré má lepšie tepelnoizolačné vlastnosti,“ zdôrazňuje P. Sýs.

Pri zasklení si všimajte aj tzv. solárny faktor, ktorý udáva množstvo energie zo slnečného žiarenia prenikajúce do interiéru. Čím je hodnota vyššia, tým sa v zime znižuje potreba energie na vykurovanie. Sklo s vyššou g-hodnotou však môže spôsobiť nežiaduce prehrievanie interiéru v letných mesiacoch, preto je nevyhnutné pamätať na vhodné tienenie. Dôležitým parametrom okna je aj prievzdušnosť. Ak sú medzi rámom a krídlom okna netesnosti, môže dochádzať k neželaným energetickým stratám.

Tepelné čerpadlo

Pri rodinných domoch s takmer nulovou potrebou energie je najdôležitejšie vybrať si správny spôsob vykurovania a prípravy teplej vody. „Vstupná investícia síce bude vyššia, následne však treba očakávať nižšie prevádzkové náklady, pretože spotreba energie pri prevádzke domu výrazne poklesne,“ uvádza Milan Mach, technický špecialista značky Vaillant. „V porovnaní s bežným domom uvádzajú niektoré zdroje úšetrienie prevádzkových nákladov 60 % a viac,“ ilustruje. Najvhodnejšie sa ukazuje využitie tepelného čerpadla so zásobníkom teplej vody. V jeho prospech hovorí nízka potreba

primárnej energie, ktorú dokáže veľmi efektívne čerpať z alternatívnych prírodných zdrojov tepla – zo zeme, z vody alebo zo vzduchu. Životné prostredie môže totiž poskytnúť až 75 % potrebnej energie zadarmo. Výber vhodného tepelného čerpadla závisí od mnohých faktorov, najmä od celkovej potreby tepla na vykurovanie domu. Do úvahy treba vziať aj priestorové možnosti inštalácie, zväziť, či ho budete kombinovať s ďalšími zariadeniami (napr. solárnymi kolektormi) a či ho chcete využívať aj na chladenie. Odborníci odporúčajú v nulovom dome kombinovať tepelné čerpadlo s centrálnym riadeným vetraním s rekuperáciou.

Steny a strecha

Súčasťou nadchádzajúcich zmien malo byť aj sprísnenie požiadaviek na tepelnoizolačné vlastnosti obvodových stien a striech. Tie sa však od nového roka nemenia. Zvýšiť energetickú hodnotu svojho domu môžete aj bez toho, aby ste museli spraviť hrubšie múry alebo pridať centimetre tepelnej izolácie. Optimálne je zveriť návrh domu do rúk skúseného projektanta, ktorý vypracuje tepelno-technický výpočet a navrhne najvhodnejší murovací alebo tepelnoizolačný materiál. „Na trhu existujú moderné murovacie materiály s vynikajúcimi tepelnoizolačnými vlastnosťami, ktoré spĺňajú súčasne

Dom s takmer nulovou potrebou energie nesmie prekročiť ročnú spotrebu 54 kWh/m².

normové požiadavky na obvodové steny bez zateplenia a sú vhodné aj na stavbu domov s takmer nulovou potrebou energie,“ konštatuje Gabriel Szöllösi, produktový manažér spoločnosti Wienerberger. Podľa jeho slov sú postačujúce aktuálne dostupné formáty murovacích materiálov a zväčšovanie hrúbky obvodového muriva nad 50 cm nie je efektívne. Hlavným kritériom pre takmer nulové domy je potreba primárnej energie. Jeho splnenie je oveľa efektívnejšie pomocou vhodných technických zariadení s využitím obnoviteľných zdrojov energie.

OG

Foto: Deceuninck, Wienerberger, Vaillant

Tepelné čerpadlo aroTHERM má vysokú účinnosť v každom ročnom období.

Aké budú kancelárie po koronakríze?

Zdá sa, že budúcnosť kancelárskych nehnuteľností praje práci na diaľku, technológiám a životnému prostrediu.

Ukázal to júnový prieskum poprednej realitno-poradenskej spoločnosti CBRE v krajinách strednej a východnej Európy, vrátane Slovenska. Náladu respondentov značne ovplyvnila situácia spojená so šírením koronavírusu. Následkom bol nižší počet osobných stretnutí a obhliadok nehnuteľností, ale aj súvisiace škrtý v expanzných plánoch či znižovanie rozpočtov na vybavenie priestorov.

Čas pre nové technológie

Nájomcom vo všetkých sledovaných krajinách najviac chýbala práve možnosť osobných stretnutí, obhliadok nehnuteľností a ich priestorov (26 % respondentov). „Koronavírus značne urýchlil vývoj viacerých ponúkaných služieb v oblasti real estate, a to hlavne vďaka využitiu technológií,“ uviedol Oliver Galata, riaditeľ oddelenia kancelárskych priestorov CBRE

Vírus znížil počet osobných stretnutí a obhliadok nehnuteľností.

Slovensko. „Aj keď počet osobných prehliadok klesol, do popredia sa dostali technologické vychytávky. Vďaka nim sme boli schopní potenciálnym záujemcom odpredzentať ponúkané priestory virtuálne v takej kvalite, akoby sa nachádzali priamo v budove. Očakávame, že tento trend sa bude v budúcnosti ešte viac rozvíjať,“ doplnil.

Rozhodovacie procesy nájomcov v oblasti kancelárskych nehnuteľností v regióne

SVE však neboli ovplyvnené len koronakrízou. 31 % respondentov totiž uviedlo, že na spomínané procesy nemala žiaden vplyv.

Boom home officu

Zistenia prieskumu nepoukazujú len na pozastavenie procesov či zníženie rozpočtov v oblasti nehnuteľností. Vo veľkej miere sa zmenil aj samotný spôsob využívania našich kancelárskych priestorov. Najvyužívanejším spôsobom boja proti koronavírusu na Slovensku aj v ostatných krajinách regiónu sa stalo zavedenie práce na diaľku. Na tento spôsob nabehlo až 91 % firiem. Ich skúsenosť s tzv. home officom poskytla veľkému množstvu nájomcov nielen nový pohľad na organizáciu práce, ale aj na priestorové nároky. Celkom 45 % oslovených firiem zaviedlo aj flexibilný pracovný čas a striedanie zamestnancov v práci. S ohľadom na túto skúsenosť preto odborníci z CBRE predpokladajú, že klasické kancelárie prejdú značnou digitalizáciou a priestorovou reorganizáciou.

Zelené budovy v kurze

V oblasti real estate je dlhodobým trendom nielen technologická vyspelosť nehnuteľností, ale aj ich trvalo udržateľná

výstavba. Predmetný prieskum poukázal na fakt, že koronakríza toto smerovanie ešte urýchlila. Až 75 % respondentov totiž plánuje navýšiť svoje investície do technológií – práve pre podporu práce na diaľku, ale aj plánovanie systémov práce do budúcnosti. Okrem technologických inovácií a digitálnych riešení je predpoklad, že majitelia budov budú musieť venovať oveľa väčšiu pozornosť aj ich udržateľnosti.

Situáciu zachraňovali virtuálne prehliadky ponúkaných priestorov.

Celkom 32 % respondentov si myslí, že v budúcnosti budú firmy klásť čoraz väčší dôraz na životné prostredie a zdravie svojich zamestnancov. Odborníci preto očakávajú, že faktory ako technológie a zodpovednosť voči životnému prostrediu sa zaradia medzi top faktory pri rozhodovaní firiem o nájme. Čoraz viac budov tak bude musieť spĺňať aj kritériá ekologickej udržateľnosti, sledované certifikačnými systémami, ako sú napr. LEED či BREEAM.

MM

Foto: Freemages

doprava doprava
doprava doprava
doprava doprava
doprava doprava
doprava **doprava**
doprava doprava
doprava doprava
doprava doprava
doprava doprava
doprava doprava
doprava doprava
doprava **doprava**
doprava doprava
doprava doprava
doprava doprava
doprava doprava

d

doprava

Najspoľahlivejšia značka	42
Úžitkové autá vo firme	43
Zimné pneumatiky	44
Charterové lety	46
Firma orientovaná na budúcnosť FM Logistic	47
Doručovanie zásielok	49
Pre lepšie cestovanie Železnice modernizujú	50

Volvo XC40 Recharge

Zameraný na elektrinu

Volvo Cars je prvým etablovaným výrobcom áut, ktorý sa zaviazal k úplnej elektrifikácii. Zároveň je jedinou značkou, ponúkajúcou pre každý svoj model aj plug-in hybridný variant. V blízkej budúcnosti zavedie automobilka aj rad plnoelektrických modelov (prvým bude XC40 Recharge, ktorého dodávky sa rozbehnú koncom roka) a chce dosiahnuť, aby do roku 2025 tvorili 50 % z jej celosvetových predajov. Zvyšok majú pokryť hybridy.

V oblasti ochrany klímy má Volvo ambiciózny plán stať sa do roku 2040 klimaticky neutrálnou spoločnosťou. Aj preto chce znížiť emisie CO₂ svojho vozidlového parku nad rámec spoločného cieľa pre rok 2020, ako ho definuje Európska komisia. Prvým krokom má byť zníženie uhlíkovej stopy životného cyklu každého vozidla do roku 2025 o 40 %.

PŠ

Najspoľahlivejšia značka

V prieskume holandskej asociácie spotrebiteľov Consumentenbond za rok 2020 obsadil Lexus prvú priečku s priemerným skóre 8,8 a bol označený za najspoľahlivejšiu autoznačku v krajine. O výsledku rozhodlo viac než 8-tisíc majiteľov vozidiel 27 rôznych značiek, ktorí hodnotili poruchy áut a ich závažnosť. Mohli si vybrať z troch možností: vozidlo bolo nepojazdné, museli ho neodkladne odviezť na opravu do servisu alebo opravu bolo možné odložiť na vhodnejší čas. Najlepším modelom sa stal Lexus CT so skóre 9,4. Ide o ďalšie z radu ocenení za spoľahlivosť. Napr. britský motomagazín What Car? z tohto hľadiska pochvalne vyzdvihol najmä SUV modely Lexus RX a NX. V tohtoročnej štúdii spoľahlivosti americkej organizácie J.D. Power dosiahol najvyššie skóre v histórii zase sedan Lexus ES.

PT

Ceny pre slovenský trh

... už pozná zmodernizovaná Toyota Land Cruiser, ktorá naň prišla začiatkom posledného kvartálu. Ponúka prepracovaný vznetrový štvorvalcový motor s objemom 2,8 l a výkonom 150 kW, čo je oproti predchádzajúcej generácii o 20 kW viac. Krútiaci moment vzrástol na 500 Nm. Agregát sa dodáva s manuálnou aj automatickou prevodovkou.

K výbave nového modelu LC 150 patrí systém Stop&Start, znižujúci spotrebu nafty o 0,7 l (na 7 l/100 km) a emisie CO₂ o 18 g/km. Novinkami sú protikolízny systém s detekciou chodcov v noci a cyklistov cez deň, inteligentný adaptívny tempomat a multimediálny systém Touch

2. Hlavnou dizajnovou zmenou je nový tvar hmlových svetlometov. Legendárne SUV bude dostupné v 5- alebo 7-miestnej verzii a v štyroch stupňoch výbavy. Uvádzaacia cena sa začína na úrovni 46 990 €

PT

V športovom duchu

Nové Hyundai i10 N Line je štýlové, agilné vozidlo s výkonným pohonom a športovo ladenou výbavou. Oproti bežnej „i-desiatke“ má turbobenzínový motor 1,0 T-GDI s výkonom 74 kW. Dynamický zážitok z jazdy umocňuje 5-stupňová manuálna prevodovka, ktorá skraca čas radenia

o 30 %. Synchronizácia zlepšuje výkonnosť pri zrýchlení a úsporu paliva, ale i životnosť minimalizovaním trenia.

Model prináša 16-palcové zliatinové disky kolies, odlišný predný nárazník a masku chladiča, zadný nárazník s difúzorom, dvojité chrómované koncovky výfuku či LED denné svetlá v unikátnom dizajne. Osobitný štýl mu dodávajú vonkajšie spätné zrkadlá v čiernej farbe. Napriek kompaktným rozmerom je vybavený množstvom pokročilých bezpečnostných prvkov.

Štýlová novinka sa od júla predáva (s akciovým bonusom) za 14 990 €

MK

40. narodeniny

... oslavuje v tomto roku ikonický Renault Trafic. Jeho tri generácie predali viac ako 2 milióny kusov v 50 krajinách sveta. Teraz francúzska automobilka chystá nový rad, tvorený modelmi Passenger a SpaceClass. Budú mať priamejšiu kapotu a vertikálnu masku chladiča, čo posilní robustný dojem, ďalej elektricky sklopné zrkadlá a nové 17-palcové kolesá. Dizajn je uhladenejší, expresívnejší, s novými nárazníkmi a full LED svetlometmi. Interiér ponúka úplne novú prístrojovú dosku, odkladacie priestory s objemom 86 l, ale aj multimediálny systém Easy Link, kompatibilný so smartfónmi cez Android Auto a Apple CarPlay.

Renault Trafic Passenger

Modely majú poslednú generáciu asistenčných bezpečnostných systémov (adaptívny tempomat, aktívne núdzové brzdenie, varovanie pred opustením jazdného pruhu, sledovanie mŕtveho uhla, nový čelný airbag). Sú dostupné v 7 farbách a vedia sa prispôbiť akýmkoľvek požiadavkám zákazníkov.

Detailné informácie budú odhalené pred plánovaným uvedením na trh na jar 2021.

IO

Úžitkové autá vo firme

Bez „dielni na kolesách“ si už mnohé spoločnosti nevedia svoj vozidlový park ani predstaviť.

V čase pandémie je však zavše ťažké vtesnať sa do rozpočtu. Čakať či obnoviť fleet? Podľa čoho vyberať a ako si dopriať aj novinky z autosalónov?

Kto je najlepší?

Z najnovšieho rebríčka obľúbenosti úžitkových vozidiel do 3,5 tony, ktoré si slovenské firmy obstarávajú na operatívny lízing, vyplýva, že až polovica má na kapote značku Volkswagen, Opel alebo Ford (22, 17 a 11 %). VW má totiž najširšiu trhovou ponuku. Medzi jeho vozidlami

Pri výbere úžitkového auta je najdôležitejšia veľkosť batožinového priestoru.

hrá tento rok prím Transporter. Druhým najžiadanejším je Toyota Hilux, tretím Opel Combo. Pri výbere býva veľmi dôležitá veľkosť úložného priestoru, najmä ak ho firma potrebuje následne vybaviť poličkami na náradie, vešiakmi, držiakmi, skrinkami a podobne.

Cena verzus výbava

K hlavným kritériám výberu patria aj cena a výkonnosť. Práve tu mnohé spoločnosti brzdi v investovaní koronakríza. Obstarajú si lacnejšie autá, často na úkor kvality či výbavy. Rozhodovať sa podľa obstarávacej ceny je však nedostatočné. Smerodajné by mali byť celkové náklady, spojené s vlastníctvom auta (TCO – total cost of ownership), príp. mobilitou (TCM – total cost of mobility). Okrem obstarávacej ceny zahŕňajú aj náklady na palivo, pneumatiky, pravidelný servis a údržbu, prípadné náklady na poisťovňu, náhradné vozidlá, registračné poplatky, cestnú daň, diaľničnú známku, poistenie, asistenčné služby, ako aj administratívne náklady, kontrolu a schvaľovanie faktúr, čas

vodiča, náklady fleet manažéra a ďalšie. Teda tie, s ktorými pri kúpe do majetku musíte počítať. Pritom pri mnohých je ťažké predikovať vývoj ceny. Preto je na zamyslenie zmena formy obstarania, najmä ak firma potrebuje mobilitu, nie vlastníť vozidlo. Napr. pri operatívnom lízingu sú položky TCO či TCM stanovené hneď na začiatku a následne rozrátané do pravidelných mesačných platieb. Riziko nečakaných servisných nákladov či zmenu zostatkovej hodnoty vozidla nesie lízingová spoločnosť.

Forma obstarania

V súvislosti s chorobou COVID-19 pribúda firmám, najmä malým a stredným, ktoré v snahe uvoľniť si finančné prostriedky na vlastné investície hľadajú možné úspory inde. Aj tu je operatívny lízing najlacnejšou formou financovania, lebo nevyžaduje vstupný kapitál ani prvotnú akontáciu.

Samozrejme, firma vozidlo nevlastní. Prefinancuje však len reálne využité hodnoty, teda rozdiel medzi jeho obstarávacou a zostatkovou hodnotou. Okrem toho v mesačnej platbe má zahrnuté všetky prevádzkové, administratívne, servisné a pneuservisné náklady. V čase pandémie sa nemusí báť o správu fleetu; tá je zabezpečená nepretržite, rovnako ako reporting – vďaka čomu nestráca kontrolu. Vozidlo môže obmieňať pravidelne, a teda si dopriať novinky bez strachu, či repredajom vozidla po skončení užívania získa aspoň časť investovaných peňazí späť.

Zostatková hodnota

Tento atribút je dôležitý aj pri operatívnom lízingu, keďže vplyva na výšku mesačnej platby. Platí tu však nepriama úmera: čím je zostatková hodnota v kalkulácii vyššia, tým je celková mesačná platba nižšia. Pri tomto type obstarania sú významným faktorom tiež dĺžka kontraktu (v mesiacoch) a limit nájazdu. Mnohé firmy sa báli operatívneho lízingu aj z dôvodu nízkeho limitu najazdených kilometrov. Štandardný limit celkového nájazdu pri úžitkových vozidlách bol 200-tisíc km, čo niektoré spoločnosti najazdia za dva roky. No dnes už napríklad Business Lease ponúka operatívny lízing s limitom 300- až 350-tisíc km, čo je dostačujúce na stanovenie optimálnej mesačnej platby.

Lucia Čišková, výkonná riaditeľka

Business Lease Slovakia

Foto: archív mediamedia

Zimné pneumatiky

Ak stále ešte jazdíte na letných gumách, lebo ste pozabudli svoje auto na zimu prezuť, mali by ste tak urobiť čo najskôr.

Slovenský zákon síce jasne neuvádza, odkedy treba jazdiť na zimných pneumatikách, odborníci však odporúčajú prezúť automobil hneď, ako vonkajšie teploty klesnú pod 7 °C.

Nie dátum, ale podmienky

Zákon o cestnej premávke v tejto súvislosti spomína konkrétne dátumy iba pre nákladné autá. V čase od 15. novembra do 31. marca smú jazdiť, len ak sú vybavené zimnými pneumatikami aspoň na jednej z hnacích náprav.

Osobným autám zákon presný dátum nepredpisuje. No uvádza, že zimné pneumatiky musia mať vtedy, ak sa na vozovke nachádza súvislá snehová vrstva, ľad alebo námraza.

Pre bezpečnosť teda nie je dôležitý dátum, ale poveternostné podmienky. Preto odborníci stanovili spomenutú teplotnú hranicu 7 °C. „Zimné pneumatiky so svojim špeciálnym dezénom a gumenou zmesou sú na zimných cestách oveľa bezpečnejšie než letné,“ hovorí vedúci oddelenia likvidácie škôd na motorových vozidlách Uniqa poisťovne Martin Križan. „Brzdna dráha letných pneumatík môže byť totiž na zimných cestách dlhšia o 20 až 30 percent,“ varuje.

Typ pneumatiky a poistné plnenie

Povinnosť používať zimné pneumatiky sa v poistných zmluvách neuvádza. Podľa všeobecných poistných podmienok je však poistenec povinný dbať, aby poistná udalosť nenastala – najmä nesmie porušovať povinnosti smerujúce k odvráteniu alebo zmenšeniu nebezpečenstva, ktoré mu právne predpisy ukladajú. V praxi to znamená, že poisťovňa pri likvidácii škody zväčša nerieši, či auto jazdilo na letných alebo zimných pneumatikách. „Ku kráteniu plnenia by sme pristúpili iba vtedy, ak by sa policajným vyšetrovaním preukázala príčinná súvislosť medzi vznikom škody

a nesprávne zvolenými pneumatikami,“ konštatuje M. Križan.

Platí to aj pre prípad tzv. celosezónnych pneumatík, ktoré začínajú byť módne aj na Slovensku. Pri likvidácii škôd poisťovňa nerozlišuje medzi takýmito a zimnými. Za

celoročná pneumatika takto označená, spĺňa podmienky stanovené na jazdu v zime.

Sneh, ľad, námraza – to sú podmienky vyžadujúce adekvátne obutie auta.

zimnú sa považuje pneumatika s označením M+S (z anglického „mud and snow“), ktoré sa používa tak na zimných, ako aj na celoročných gumách. Ak je teda

Ako je to v okolitých krajinách

Povinnosť zimnej výbavy pre vozidlá majú upravenú rôzne. Nezabúdajme preto, že ak cestujeme za hranice, musíme sa riadiť predpismi danej krajiny. Najmä v Rakúsku by nás nerešpektovanie predpisov mohlo vyjsť poriadne drahé.

Český zákon vyslovene nestanovuje všeobecnú povinnosť prezúvať; motoristi tu majú jazdiť na zimných gumách od 1. novembra do 31. marca v prípade, ak je na vozovke sneh, ľad alebo námraza. Avšak pozor – niektoré úseky v ČR zimnú výbavu povinne predpisujú. Príslušné cesty sú označené dopravnou značkou.

V Rakúsku je prezutie auta na zimu povinné od 1. novembra do 15. apríla. Vodiči by túto povinnosť nemali v žiadnom prípade podceňovať – pokuty za neprezuté auto môžu dosiahnuť až niekoľko tisíc eur. Voľnejšie to majú naši maďarskí susedia: neexistuje tam žiaden predpis, ktorý by vyžadoval používanie zimných pneumatík. Podobne ani Ukrajina nemá špeciálnu legislatívu zameranú na túto otázku. V Poľsku sa iba odporúča prezúť auto na zimu, nie je to povinnosť. V Nemecku musia byť vozidlá vybavené zimnými alebo celoročnými pneumatikami počas celej zimnej sezóny. Tá tam trvá od 1. októbra do Veľkej noci.

BL

Foto: Pixabay

Elektromobily valcujú Európu

Na starom kontinente výrazne rastie záujem o elektricky poháňané vozidlá. Tlak Únie podporiť ich naráža na skeptikov.

Prakticky všetky automobilky ohlásili produkciu nových modelov, ba celých modelových radov. Napr. Volkswagen na elektromobilitu založil novú firemnú víziu. Štáty i súkromné spoločnosti podporujú výstavbu nabíjajúcich staníc a ďalšej infraštruktúry. Vďaka jej rastúcej sieti sa už i u nás dá prejsť elektromobilom z jedného konca krajiny na druhý. V čom sú teda riziká elektromobility? A dokáže byť riešením aj pre firmy?

Spoločenská zodpovednosť

Máť elektromobil – to bola ešte donedávna vec prestíže, v prípade firiem trendsetterstva, no čoraz viac sa stáva vecou spoločenskej zodpovednosti. Samozrejme, výraznejší stimul prišiel vďaka štátnym dotáciám na obstaranie elektromobilu, resp. hybridu. Výroba batérie a jej prevádzka nie je nateraz CO₂ neutrálna, no jej uhlíková stopa sa po prejedaní určitého počtu kilometrov vytratí a elektromobil sa v porovnaní s konvenčným vozidlom

Obstarávacia cena elektromobilov je stále vysoká.

stáva ekologickejšim. Ide o zhruba 30-tisíc km – v závislosti od formy výroby energie, ktorú do vozidla čerpáme.

Obdobne samotná batéria má dlhšiu životnosť, ako je prevádzková životnosť vozidla. Pokiaľ jej kapacita klesne pod 80 % (čo pri moderných chladených batériách môže byť po viac ako 600-tisíc km), svoje využitie nájde v energetických skladoch.

Napokon, už dnes sa dá z viac ako 95 % recyklovať.

Prevádzkové náklady

Obstarávacia cena elektromobilov je stále vysoká. No v prípade firmy by nemala byť smerodajná. Zvážiť treba tiež účel a efektívnosť využitia vozidla, spôsob nabíjania a optimálnosť financovania, pretože od toho sa odvíjajú celkové náklady mobility. Tie zahŕňajú aj servisné a preuservisné náklady, náklady na poistenie, poisťné udalosti a asistenčné služby, ako aj ďalšie

Štáty podporujú výstavbu nabíjajúcich staníc a ďalšej infraštruktúry.

súvisiace prevádzkové, administratívne a iné náklady. Ak bude auto stáť v garáži, celkové náklady budú, samozrejme, vyššie aj v porovnaní s konvenčnými pohonmi. Návratnosť závisí od viacerých faktorov: obstarávacej a zostatkovej ceny, dotácie, ceny energií, rozdielu medzi cenou porovnateľného vozidla (pri niektorých typoch to môže byť už od 60-tisíc km). Čím viac na ňom firma jazdí, tým viac šetrí, keďže prevádzkové náklady sú pri optimálnom nabíjaní oveľa nižšie než nákup paliva. Napr. náklady na prejedanie 100 km môžu byť 4- až 5-krát nižšie ako pri konvenčných autách.

Elektrický pohon má nateraz najväčší potenciál v mestskej mobilitě. Až 70 % jazd v Európe je do 40 km denne. Ak firma používa vozidlo len v meste, je zbytočné, aby malo batériu s výdržou na jedno nabitie viac ako 500 km. Batéria sa totiž na celkovej obstarávacej cene významne podieľa.

Spôsoby financovania

Významný vplyv na celkové náklady elektromobilu má spôsob obstarania – či si ho firma obstaráva do majetku alebo napr.

na operatívny lízing. V druhom prípade financuje iba rozdiel medzi obstarávacou cenou a zostatkovou hodnotou, teda len reálne využité časť. V mesačnej platbe má všetky servisné aj prevádzkové náklady súvisiace s vozidlom a mobilitu 24 hodín denne. Výhodou je i komplexnosť riešenia. Firma má totiž prístup k nabíjajúcej infraštruktúre (resp. jej lízinguová spoločnosť priamo zabezpečí nabíjajúcu stanicu), ako aj rad služieb od registrácie vozidla cez inštaláciu, revíziu a servis nabíjačky,

Skeptici tvrdia, že elektromobilita má výraznejšiu uhlíkovú stopu, než sa proklamuje.

back-endový systém na kontrolu spotreby a spoplatnenie nabíjania pri SMART technológii až po ďalšie servisné či asistenčné služby. Keďže platí nepriama úmera, že so zvyšujúcou sa zostatkovou hodnotou klesá výška mesačnej platby, firma si môže dovoliť aj drahšie vozidlo s lepšou výbavou. Dokáže ho tiež častejšie obmieňať – a tak udržať krok s technologickými novinkami.

**Rastislav Kitta, finančný riaditeľ
Business Lease Slovakia
Foto: Pixabay**

Rozhoduje lokalita

Dostupné lokality v blízkosti koncových spotrebiteľov, ktoré spĺňajú najvyššie štandardy v oblasti udržateľnosti, sú veľmi žiadané. Dobrým príkladom je Prologis Park Brno, kam sa rozhodla situovať svoju novú stredoeurópsku centrálu spoločnosť Kaiser+Kraft, európsky zásielkový B2B obchod s továrenským, kancelárskym a so skladovým vybavením. Potrebovala logistický uzol na skladovanie, prekládky a vychystávanie tovaru pre svoje trhy v Rakúsku, Maďarsku, ČR, SR, Poľsku a Rumunsku. Centrálna poloha brnianskeho parku jej pomáha skrátiť dodacie lehoty na max. 24 hodín, ale tiež znížiť uhlíkovú stopu niektorých ázijských dodávateľov.

Park sa nachádza 10 km od Brna a tvoria ho dve moderné budovy s rozlohou 67 000 m². Výhodná poloha v blízkosti diaľnice D52 (spája Brno s Viedňou) ho robí ideálnym miestom pre širšie logistické operácie.

RJ

Industriálny park v Seredi

Od ruskej developerskej spoločnosti PNK Group ho v priebehu roka kúpil ČS nemovitostní fond za približne 30,6 mil. eur. Park sa nachádza v atraktívnej, strategickej lokalite uprostred dôležitého hospodárskeho priestoru medzi Bratislavou, Trnavou a Nitrou. Jeho veľkou výhodou je výborná dopravná dostupnosť z diaľnice D1. Skladá sa z dvoch logistických hál, postavených v júli 2018, ktoré obsahujú skladové, výrobné a kancelárske priestory s rozlohou 45-tisíc m². Obe majú aj environmentálny certifikát BREEAM.

Najväčšími nájomcami v parku sú poľská odevná spoločnosť LPP (zastupujúca o. i. módne značky Reserved, House či Mohito) a nemecká firma Wegu, vyrábajúca plastové komponenty pre autopríemysel.

MM

Charterové lety

Kapacity leteckej nákladnej prepravy zostávajú obmedzené; veľa firiem preto hľadá alternatívne možnosti s cieľom udržať svoje dodávateľské reťazce. Spoločnosť cargo-partner, medzinárodný poskytovateľ prepravných a info-logistických služieb, prevádzkuje od marca týždenné letecké charterové lety z Číny a Hongkongu do Európy. Tento svoj úspešný program rozšírila do konca roka 2020. Okrem samotnej prepravy zabezpečuje aj distribúciu do európskych destinácií a všetky colné formality na hraniciach či letiskách. Typický náklad charterových letov pozostáva z očakávaných veľkých zásielok a zo sezónne zazmluvnených opakovaných zásielok. Počas roka však veľmi vzrástol počet urgentných zásielok, najmä zo zdravotníckeho a z farmaceutického sektora.

BD

FM LOGISTIC

FM Logistic

Slovenská pobočka FM Logistic bola založená v roku 1999 a odvtedy poskytuje služby významným klientom z najrôznejších odvetví, ako sú potraviny či spotrebný tovar. FM Logistic na Slovensku operuje v rôznych teplotných režimoch a so svojimi 500 zamestnancami sa zameriava na kompletne portfólio služieb, vrátane skladovania a manipulácie, vnútroštátnej aj medzinárodnej paletovej a balikovej prepravy a služieb s pridanou hodnotou (co-manufacturing, co-packing, e-shopová logistika, paletové riadenie, procurement, colné služby). Všetky tieto služby, ako na domácej, tak aj na medzinárodnej úrovni, sú koordinované pomocou vlastného nástroja Control Tower, a to aj v prípade, že zákazník používa v rámci svojho logistického procesu viac ako jedného poskytovateľa služieb.

Medzinárodný poskytovateľ logistických služieb

Optimalizácia logistického reťazca našich klientov a zvýšenie ich konkurencieschopnosti je našim cieľom vo všetkých krajinách, kde pôsobíme. Vďaka dokonalej znalosti každého článku logistického reťazca, od skladovania a manipulácie, cez balenie, dopravu a distribúciu, sú logistické procesy našich klientov bezproblémové. Vďaka našej odbornej znalosti logistiky v hlavných odvetviach, kde sa spoliehame na naše osvedčené postupy a vďaka zručnostiam v oblasti poradenstva a celkového riadenia logistického reťazca, sme schopní optimalizovať vaše súčasné postupy a predvídať vaše budúce potreby.

Firma orientovaná na budúcnosť

Spoločnosť FM Logistic pôsobí na Slovensku už od roku 1999 a za ten čas sa jej pobočka v Seredi vypracovala na jedno z najväčších co-packingových centier v Európe.

Vzhľadom na silnejúci trend na konsolidáciu skladov pre viac krajín v rámci strednej Európy plánuje FM postaviť sklad na južnej Morave obsluhujúci Čechy, Slovensko, Maďarsko a Rakúsko. Spoločnosť však investuje nielen do rozširovania svojej pôsobnosti, ale aj do inovácií – a to nielen čo sa týka automatizácie, ale aj v rámci pracovného a životného prostredia.

Pole pôsobnosti

História spoločnosti FM Logistic sa píše viac ako 50 rokov. Pôvodná firma bola založená v roku 1967 vo Francúzsku rodinami Faure a Machet. V 90. rokoch 20. storočia využila otvorenie východoeurópskych trhov a v tejto časti kontinentu sa stala prvým logistickým priekopníkom s medzinárodným presahom. Na Slovensku operuje v niekoľkých rôznych teplotných režimoch skladovania a so svojimi 500 zamestnancami ponúka ucelené portfólio služieb.

V 90. rokoch bola firma priekopníkom logistiky vo východnej Európe.

Biznis model je založený na poskytovaní komplexných logistických služieb (návoz tovaru z tovární, skladovanie, balenie a ďalšie VAS, distribúcia k finálnym zákazníkom) vo veľkých multicustomer a multiactivity platformách, ktoré z veľkej časti spoločnosť aj vlastní – a teda si ich neprenajíma. V neposlednom rade sa zameriava na omnichannel – doručovanie

Co-packingové centrum v Seredi

tovaru pre klientov rôznymi distribučnými kanálmi: B2B pre retail, B2C pre konečných zákazníkov.

Najväčšie na Slovensku

Co-packing berú firmy väčšinou ako pridanú hodnotu k tovaru zákazníka. Špecifikom FM Logistic na Slovensku je co-packingové centrum v Seredi. Postupom času objem tejto aktivity vzrástol na úroveň, kde z menšieho strediska vzniklo centrum s rozlohou niekoľko tisíc metrov štvorcových. Ide o jedno z najväčších takýchto centier v strednej a vo východnej Európe. K štandardným co-packingovým operáciám patria: balenie do fólie, kartónu a displejov v rôznych kombináciách a množstvách vkladných produktov, etiketovanie, prelepovanie, pridávanie reklamných predmetov a v neposlednom rade blistrovanie. Zákazníci sa pohybujú v segmente FMCG, avšak firma spolupracuje aj so spoločnosťami z nábytkárskeho, automobilového či zo strojárkeho priemyslu.

Inovácie a rozvoj

Spoločnosť FM Logistic investuje do inovácií nielen v automatizácii, ale aj v oblastiach pracovného prostredia a ergonómie

pre zamestnancov. Inovácia je tu prioritou so špecializovaným tímom, ktorý skúma progresívne témy, ako sú drony, automaticky riadené vozidlá, školenia virtuálnych vysokozdvížných vozíkov, automatizácia robotov, poloautomatické vychystávacie linky nielen pre e-commerce aktivity atď. Mnohé z nich sú už implementované v mnohých firemných skladoch po celom svete.

Spoločnosť chce dosiahnuť do roku 2030 energetickú neutralitu svojich budov.

Už niekoľko rokov je jedným z hlavných firemných strategických pilierov trvalo udržateľný rozvoj. Cieľmi sú dosiahnuť energetickú neutralnosť budov do roku 2030 a znížiť uhlíkovú dopravnú stopu. Firma napr. rozširuje dodávky elektriny do skladov o energiu vyrobenú na 100 % z obnoviteľných zdrojov.

LH

Foto: FM

Kontraktná logistika

Firmy sa čoraz viac koncentrujú na vlastný obchod alebo výrobu, čo ich vedie k väčšiemu využívaniu outsourcingu logistiky alebo aspoň časti logistického reťazca.

To sa prejavuje nárastom podielu kontraktnej logistiky aj na celkovom obrate skupiny Geis na Slovensku. Milan Belko, riaditeľ odboru business development – logistika, konštatuje: „Hoci na slovenskom i českom trhu nás vnímajú hlavne ako poskytovateľa pozemných preprav, patrí kontraktná logistika k našim významným produktom.“

V jej rámci skupina zabezpečuje jednoduché úkony, napr. príjem a výdaj paliet, skladovanie tovaru, ale aj zložité logistické projekty, ako sú outsourcing logistiky klienta (vrátane vedenia skladu všetkého materiálu), dodávka dielov k jeho výrobným linkám, odber hotových výrobkov, ich skladovanie, balenie a distribúcia ku koncovým príjemcom. Ďalšou ukázkou sú úspešné komplexné logistické riešenia pre väčších i stredných hráčov v oblasti e-commerce. Tieto služby využívajú zákazníci z rôznych oblastí, napr. z elektroniky, textilu, kozmetiky, drogerie či zo suchých potravín.

„Sme schopní efektívne zabezpečiť kompletný tok tovaru od dodávateľa cez sklad až ku koncovému zákazníkovi – bez ohľadu na destináciu. Každý krok v rámci tohto reťazca vidí náš zákazník online, môže do procesu aktívne vstupovať a meniť svoje zadania. Samozrejme, nešlo by to bez softvéru, ktorý je vyvinutý priamo

pre naše potreby a umožňuje interaktívnu komunikáciu s našimi klientmi,“ vysvetľuje M. Belko.

Moderné skladové riešenia

Všetky európske logistické prevádzky Geis štandardne riadi WMS (Warehouse Management System) s označením LFS 400, prevádzkovaný na platforme IBM. Vývoj a neustále zdokonaľovanie, vrátane tvorby vlastných softvérových nadstavieb, zabezpečuje tím IT špecialistov skupiny. Výhodami takto upravovaného systému sú jeho maximálna flexibilita voči požiadavkám klienta a prakticky neobmedzená konektivita s akýmkoľvek jeho ERP systémom. Všetky skladové jednotky a lokácie sú

Softvérovo zdokonaľovaný WMS systém štandardne riadi sklady skupiny v celej Európe.

evidované na báze čiarových kódov; využívajú sa zákaznicke EAN kódy, jedinečné vlastné čiarové kódy alebo QR kódy, ktoré pracovníci v sklade načítajú mobilnými zariadeniami. WMS riadi všetky logistické činnosti skladu – od príjmu až po expedíciu hotových objednávok do vlastného distribučného systému.

Spolupráca so zákazníkom prebieha na dvoch úrovniach. Jeho objednávka môže byť priradená do multi-user skladov s využitím synergií s už existujúcimi projektmi. Druhou možnosťou je zabezpečenie nových skladových priestorov v lokalite podľa požiadaviek klienta, a to vrátane

naprojektovania a plného vybavenia prevádzky. Do tohto riešenia patrí aj vnútroodrodná logistika, ktorá sa realizuje priamo v prevádzkach zákazníka. Projekty kontraktnej logistiky zahŕňajú tiež obalové riešenia. Špeciálne oddelenie sa zaoberá vývojom efektívneho balenia, optimalizáciou nákladov na obal, výrobou a dodávkou obalových materiálov – od kartonáže cez drevené obaly (europalety, atypické palety, preklady, debny) až po špeciálne, vysoko profesionálne prepravné balenia, napr. pre zaoceánske prepravy.

Klientom na Slovensku

„Aby sme pokryli požiadavky nových zákazníkov a mohli ponúknuť rozsiahlejšie služby, otvorili sme v priemyselnej zóne Vlkanová špecializované pracovisko. Jeho výhodou je optimálne napojenie na náš distribučný systém, pretože leží v tesnej blízkosti nášho centrálného prekladiska vo Zvolene,“ hovorí M. Belko. Pobočka vo Vlkanovej zabezpečuje, okrem skladovania a manipulácie, všetky požadované práce s pridanou hodnotou (VAS)

Klient môže využiť komplex služieb – od jednoduchých úkonov k outsourcingu celej logistiky.

a funguje ako multi-user pracovisko. Umožňuje teda pružnú reakciu na zmeny skladových kapacít, vychystávacieho a baliaceho procesu, v nadväznosti na kolísanie objemov jednotlivých klientov. K dispozícii je vybavenie podľa štandardov skupiny Geis vrátane WMS riadenia skladu, na základe ktorého sú jednotlivé projekty postavené.

„V oblasti kontraktnej logistiky máme potrebné know-how i profesionálny tím. S ohľadom na to, že vo Vlkanovej sa črtá ďalšie rozšírenie skladovej plochy, budeme môcť tieto služby ponúknuť aj novým klientom,“ uzatvára M. Belko.

DS
Foto: Geis SK

Doručovanie zásielok

Za ostatné roky prešlo veľkými zmenami. Bezkontaktné platby či dôraz na rýchlosť a čas dodania sú len niektoré aspekty, s ktorými sa doručovateľské firmy museli popasovať.

Podľa posledných štatistík Eurostatu iba 12 % slovenských firiem predáva svoj tovar a služby online. Štatistika berie do úvahy firmy, ktoré majú aspoň 10 zamestnancov a online predaj tvorí minimálne 1 % z ich celkového obratu. Európsky priemer je pritom na úrovni 17 %. Lídrami v tejto oblasti sú Írsko, Dánsko či Švédsko. U nich podiel firiem predávajúcich online prevyšuje 30 %. Slovensko má teda v oblasti online predaja a následného doručovania zásielok čo doháňať.

Radšej osobne...

Na Slovensku dlhodobo rastie záujem o osobné vyzdvihnutie zásielok. Dôvody majú zväčša praktický charakter. Máme 2,5 milióna pracujúcich. Veľkej časti z nich nevyhovuje doručovanie zásielky kuriérom. Povaha práce im totiž neumožňuje odbehnúť z práce a prevziať zásielku. Preto mnohí volia skôr osobný odber po pracovnej dobe, v blízkosti pracoviska alebo bydliska.

Svoje tovary či služby predáva online iba 12 % slovenských firiem.

Ďalším dôvodom je rozširovanie miest, kde si možno zásielku prevziať. V porovnaní s minulosťou, keď si človek mohol balík prebrať iba na pošte a v obmedzenom čase, je dnes počet miest na vyzdvihnutie omnoho väčší. Sieť na preberanie zásielok sa tak stáva čoraz rozsiahlejšou, dostupnejšou a flexibilnejšou pre väčšinu ľudí nakupujúcich na internete.

Platba kartou

Koronavírus spôsobil rast záujmu o osobné dodanie tovaru. Doručovateľské

spoločnosti však okrem protiepidemických opatrení riešili aj problém, ako doručovať balíky rýchlejšie a efektívnejšie. Na Slovensku totiž pôsobilo minimum kuriérov, ktorí umožňovali platbu kartou. Najčastejšie si odovzdanie zásielky vyžadovalo podpisovanie papierov. Koronavírus urýchlil technologické napredovanie a dnes už platobným terminálom disponuje omnoho väčší počet doručovateľov. Zdlhávavé a z pohľadu šírenia koronavírusu aj rizikové podpisovanie papierov bolo nahradené heslami alebo platbou cez platobnú bránu.

Nechceme byť obmedzovaní

V posledných rokoch badať ďalší trend – slovenským spotrebiteľom nevyhovuje doručovanie zásielky kuriérom, ak nepoznajú presnú hodinu dodania tovaru. V doterajšej praxi dostal zákazník ráno od kuriérskej spoločnosti SMS o tom, že mu bude daný deň doručení balík. To však preňho znamenalo byť celý deň doma

a čakať na kuriéra. Takéto obmedzenie je však obvykle na príťaž, pretože zákazník má tiež svoje povinnosti.

Väčšina ľudí uprednostní osobný odber pred neistým čakaním na kuriéra.

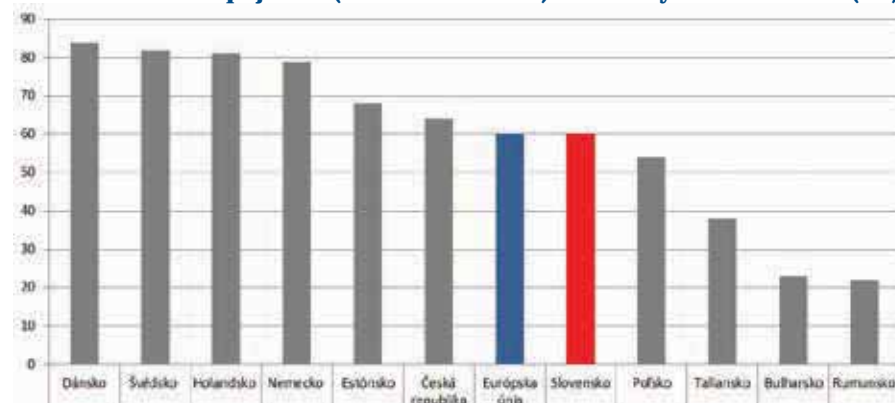
Kuriérske spoločnosti sú si vedomé tejto nevýhody, a tak čas doručenia balíka skrátili na dvoj- až trojhodinové okno. Nastupujúcim trendom je tak časová presnosť doručenia zásielky. Slovenskí zákazníci chcú čoraz viac autonómne rozhodovať o tom, kedy a kde si vyzdvihnú svoju zásielku. Bez obmedzení, bez čakania na kuriéra.

Alexander Jančo, chief executive officer

Zásielkovňa

Foto: Zásielkovňa

Podiel online nakupujúcich (vek 16 – 74 rokov) za ostatných 12 mesiacov (v %)

Zdroj: Eurostat, 2019

Pre lepšie cestovanie

Železničná spoločnosť Slovensko (ZSSK) pokračuje v aktívnej modernizácii svojho vozidlového parku aj v dobe krízy spôsobenej koronavírusom.

V lete predstavila hneď dve novinky, ktoré cestujúcim vylepšia komfort – dvojčlánkovú dieselmotorovú jednotku 861.1 (doteraz boli v rámci projektu dodané iba trojčlánkové 861.0) a diaľkový osobný vozeň 1. triedy Ampz, obe z dielne ŽOS Vrútky.

Pohonné jednotky

Nízkopodlažné jednotky radu 861 s dieselhydrodynamickým prenosom výkonu sú predmetom projektu modernizácie vozového parku, ktorý ich spolu zahŕňa 21. Boli objednané v dvoch verziách: trojčlánkovej (s kapacitou 171 miest na sedenie) a dvojčlánkovej (115 miest). Sedem trojčlánkových už jazdí na tratiach Banskobystrického, Žilinského a Trenčianskeho kraja; prvé dve dvojčlánkové boli zaradené do prevádzky v júli, ku koncu októbra ich bolo šesť. Do konca roka má pribudnúť zvyšných osem.

Modernizácia vozidlového parku je krok k zvýšeniu konkurencieschopnosti našich železníc.

Celkové investičné náklady predstavujú 76,999 mil. eur. Podstatná časť (63,610 mil. €) je financovaná z Kohézneho fondu EÚ a 11,225 mil. zo štátneho rozpočtu SR. Zvyšok (2,163 mil.) hradí ZSSK.

Dvojčlánkové DM jednotky sú určené na neelektrifikované regionálne trate s nižšími tokmi cestujúcich. Budú nasadené v rovnakých krajoch ako trojčlánkové, napr. na tratiach Zvolen – Vrútky, Zvolen – Brezno či Zvolen – Fiľakovo.

Interiér vozňa Ampz

Technické parametre

Každá DMJ 861.1 je vybavená klimatizáciou, wi-fi pripojením na internet, informačným a komunikačným systémom pre cestujúcich, kamerovým systémom a systémom na počítanie pasažierov. V porovnaní so starším typom DMJ má nový výstražný a komunikačný systém, nástupné dvere s elektrickým pohonom a integrovaným výsuvným schodíkom pre pohodlné nastupovanie a vystupovanie. Vychádza v ústrety osobám so zdravotným znevýhodnením a s obmedzenou schopnosťou pohybu – nielen nízkopodlažnosťou, ale aj vyhovujúcimi toaletami. V každej jednotke sa nachádzajú dve miesta pre invalidné vozíky. Zaujímavou súčasťou výbavy je systém počítania cestujúcich, ktorý vie spočítať nastupujúcich a vystupujúcich na každej zastávke, evidovať počty cestujúcich medzi stanicami či počítat osoby zo všetkých vstupných dverí. To všetko anonymne, bez určenia identity ľudí.

Cestujte 1. triedou

Osobný veľkopriestorový (52 miest na sedenie) vozeň radu Ampz je určený pre vnútroštátnu a medzinárodnú diaľkovú železničnú dopravu na elektrifikovaných i neelektrifikovaných tratiach s maximálnou rýchlosťou 160 km/h. Moderný dizajn interiéru ponúka kožené polohovateľné

sedadlá, rozložiteľné stolíky, interiérové dvere, vnútorné informačné panely, vymeniteľný koberec, vkusné farebné riešenie doplnené úspornými pásovými svietidlami. Vybavenie zahŕňa klimatizáciu, wi-fi, zásuvky 230 V s USB portom, LED osvetlenie, vákuové WC, informačný a kamerový systém, ako aj elektronický rezervačný systém.

Vozeň prvýkrát nasadili 19. júna na vlak RR 701 Vápeč (Bratislava – Žilina). Ďalšie vozne tejto série budú postupne zaraďované na vnútroštátne diaľkové trate Bratislava – Žilina – Košice, ako aj na medzinárodné diaľkové vlaky na trati Bratislava – Praha.

Národný dopravca kúpil spolu sedem vozňov Ampz v celkovej hodnote 13,895 mil. € (bez DPH (cena jedného = 1,985 mil.)). Túto investíciu pokryl z vlastných zdrojov. Všetkých sedem by malo byť dodaných do marca 2021.

TK
Foto: ZSSK

DMJ.861.1

služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby
služby služby

S

služby

Krásy Turca	52
Meníme dovolenkové zvyky	53
Trochu iné Vianoce 2020	54
Digitálny predaj sa zmení	56
Dôsledky koronakrízy v online priestore	
Dôvera miestnym obchodom	57
Problém s neverou	58
Pomôže vzťahový poradca	
Užitočná služba	58

Banícka minulosť Gemera

Dedinka Rákoš neďaleko Jelšavy sa stáva lokalitou vzdelávacieho turizmu. Vďaka za to najmä dobrovoľníkom z OZ Rákošská cácha, ktorí chcú zachovať tradície a prilákať návštevníkov. Doteraz vyznačili 32 km turistických trás so zakomponovanými baníckymi miestami, napr. po žltej značke cez železorný vrch Železník do Sirku alebo po zelenej cez Červeňany do Polomu. Vďaka rôznym grantovým schémam sa im podarilo vytvoriť aj náučný chodník lesnej pedagogiky – Chodník malých netopierov.

Najnovším prírastkom je expozícia v Rákošskej Bani, venovaná miestnej baníckej histórii. Obsahuje rôzne nástroje a pomôcky z 19. storočia, napr. banský kahanec alebo zameriavací prístroj. Zaujímavé sú aj dobové fotografie zo života baníkov. Exponáty pochádzajú z darov alebo zápožičiek od miestnych, priestory poskytl samotná obec.

VB

Krásy Turca

Turisticko-informačná kancelária mesta Martin predstavila v lete nové video, cielené na všetkých, ktorí hľadajú inšpiráciu pre chvíle voľna. Šírenie koronavírusu ovplyvnilo plány mnohých Slovákov, ktorí si namiesto zahraničia zvolili pobyt doma.

„Martin a región Turca majú čo ponúknuť každému – či už nádhernú prírodu, adrenalínové zážitky, alebo kultúrne pamiatky. Verím, že sa tu dá stráviť nezabudnuteľná dovolenka,“ zhodnotil primátor mesta Ján Danko. „Novým videom chceme ukázať krásu nášho regiónu širšiemu okruhu ľudí zo Slovenska či Čiech, ktorí nás, dúfam, skoro navštívia,“ dodal.

Video je prvým zo série nových propagačných materiálov, ktoré v budúcnosti pribudnú.

ZK

Vojenská história

... patrí v súčasnosti k najdôležitejším motívom návštevnosti severovýchodného Slovenska. Niet totiž u nás lokality, ktorá by bola taká postihnutá vojnovými udalosťami. Karpatské priesmyky, hranica niekoľkých štátov i hornatý terén ideálny na obranu priam predurčujú túto oblasť na vojenské operácie. Od vpádu Tatárov cez stredoveké mocensko-náboženské konflikty a povstania až po obe svetové vojny boli nielen zúčastnené armády, ale i miestne obyvateľstvo vystavené nesmiernym útrapám. Kraj je posiaty pamiatkami na tie časy.

Pamätník na Dukle aj s tamojším bojiskom sú prístupné i cez zimu. Podobne Vojenské múzeum vo Svidníku s bojovou technikou v areáli. Vyhľadávané sú aj Údolie smrti

v Kružlovej a nemecký vojenský cintorín v Hunkovciach. V dedine Zborov je pamätník 1. svetovej vojny venovaný 28. pražskému pluku, ako aj vojenské cintoríny z oboch ostatných vojen.

ŠK

Mesto medzi horami

Liptovský Mikuláš zdobí prvý murál s horskou tematikou. Ide o veľkú maľbu na stene v blízkosti frekventovanej cesty. Autorkou je Andrea Klvačková. Snahou

iniciátorov aj realizátorov projektu bolo vyzdvihnúť charakter mesta, poukázať na krásnu liptovskú prírodu, privítať turistov v centre regiónu a v konečnom dôsledku aj skrášliť tento priestor.

„Vizuálny smog je téma ostatných rokov, preto sme prispeli a citlivo podčiarkli charakter nášho mesta,“ povedala Darina Bartková, riaditeľka OOCR Region Liptov. „Nikdy by nemalo u turistov taký úspech, keby atrakcie, ktoré ponúka, sa nesnúbili s krásnym okolím. Je to dôležité najmä v týchto neľahkých časoch, keď sa tešíme z každého návštevníka,“ dodala.

KŠ

Záhradný les

Tento cenný prírastok do ponuky turistických atrakcií v okolí Novej Bane otvorili v októbri. Na ploche 1,35 ha popri náučnom chodníku spájajúcom lokalitu Zvonička a pútnické miesto Kohútovo vysadili 101 stromov a 2 459 krov. Projekt iniciovali a zrealizovali Mestské lesy na základe podkladov odborníkov z Arboréta v Tesárskych Mlyňanoch. OOCR Región Gron ho podporila sumou 16 063 eur. Les tvoria najmä domáce dreviny, napr. borovica lesná, dub cerový, jelša lepkavá

či lipa striebřistá, ktorá sa stala symbolom obnovy tohto miesta. Z cudzokrajných drevín stojí za pozornosť vzácny himalájsky céder či ľaliovník tulipánokvetý, pochádzajúci zo Severnej Ameriky. Návštevník tu nájde i posvätné čínske ginkgo alebo sekvojovec mamutí, patriaci k najvyšším druhom na svete.

JG

Meníme dovolenkové zvyky

Koronakríza poriadne zamiešala programom Slovákov počas letných prázdnin. Na dovolenku ich vyrazilo len 38 %, čo je o 22 menej ako vlani.

Epidémia zásadne zmenila naše priority, čo sa ukázalo pri výbere dovolenkových destinácií. Obavy z nákazy, ako aj rôzne obmedzenia v jednotlivých štátoch, sa výrazne premietli do konečných rozhodnutí, či vôbec vycestovať – a keď už, kam čo najbezpečnejšie. Aj to ukázal prieskum pre spoločnosť Home Credit.

Doma bolo bezpečnejšie

Hoci sumárne čísla klesli, počet dovolenkujúcich na Slovensku výrazne narástol. Minulé leto oddychovala iba v tuzemsku približne polovica z nás, tento rok až 85 %. Kým vlani vyrazili v lete za hranice takmer dve tretiny z dovolenkujúcich Slovákov, počas týchto prázdnin nevycestovali ani len traja z desiatich! A ak sa už niekam vybrali, najviac to bolo do Chorvátska

16 % Slovákov nešlo na letnú dovolenku preto, lebo cieľová lokalita bola zatvorená.

(32 %) a susednej Českej republiky (28 %). Vlani dovolenkovalo v týchto krajinách po 14 % Slovákov. Na druhej strane, najvýraznejší medzoročný úbytok Slovákov (6, resp. 12 %) zaznamenalo Taliansko, mimoriadne zasiahnuté pandemiou. Keďže u nás bola epidemiologická situácia v porovnaní so zahraničím oveľa priaznivejšia, pre hrozbu nákazy v cudzine nakoniec viac ako polovica dovolenkujúcich (55 %) ostala doma. A tí, čo sa napokon niekam vybrali, razantne škrtili svoje výdavky.

Doma bolo lacnejšie

Nemálo ľudí sa muselo uskromniť alebo dokonca zrieknuť dovoleniek aj preto, že prišli o prácu alebo sa im znížil príjem. To sa premietlo do ich celkových nákladov na letný oddych. „Až 61 percent Slovákov zaplatilo za dovolenku menej ako vlani, štyria z desiatich dokonca výrazne,“ skonštatoval analytik trhu Jaroslav Ondrušek zo spoločnosti Home Credit. „Deväťdesiat percent dovolenkujúcich sa dokázalo zmestiť pod hranicu 1 200 eur, viac ako 40 percent dokonca do 400 eur,“ dodal. Väčšina si letnú dovolenku financovala z vlastných úspor – až 65 %. O niečo menej (44 %) bolo takých, čo si ju hradili z bežnej výplaty. Dvaja z desiatich využili aj príspevok od zamestnávateľa. Našlo sa však 7 % dovolenkujúcich, ktorí si museli pomôcť pôžičkou. „Oddych je síce dôležitý, ale neodporúčam príliš sa zadlžovať,“ povedal ombudsman klientov Home Credit Miroslav Zborovský. „Nie je práve rozumné požičať si trebárs tritisíc eur na luxusnú dovolenku – po pár dňoch ste späť doma a potom musíte dlhé mesiace uhrádzať splátky. Zmysel skôr dáva požičať si napríklad na zariadenie bytu, ktoré budete užívať mnoho rokov,“ poradil.

Aký bude budúci rok?

Túto otázku nastoľujú stále stúpajúce čísla chorých na COVID-19. Prieskum ukázal, že prípadných súvisiacich obmedzení pri cestách do zahraničia sa obáva 48 % Slovákov, pričom 20 % by s tým malo zásadný problém a 28 percentám by to prekážalo. „Máme tu však aj významnú skupinu ľudí, ktorí by si vystačili aj s dovolenkou v tuzemsku. Scenár, že by niektoré

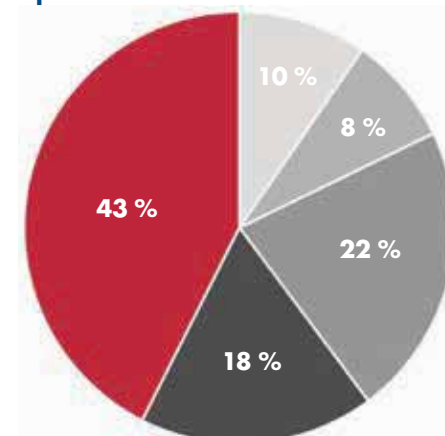
krajiny boli pre slovenských turistov opäť nedostupné, by totiž neprekážal štyrom z desiatich opýtaných,“ upozornil J. Ondrušek.

Ak sa situácia v budúcnosti nezlepší a cestovanie do zahraničia by opäť sprejádzali obmedzenia, peniaze pôvodne plánované na zahraničnú dovolenku by v konečnom dôsledku išli na celkom iné účely. Najviac, 27 % opýtaných, by ich investovalo do vybavenia domácnosti. Len o jedno percento menej by tieto prostriedky vložilo do úspor, na horšie časy. Štvrtina by ich minula na rekonštrukciu bývania, 11 % na voľnočasové aktivity svojich detí. Každý desiaty Slovak by si za ne kúpil auto.

MR

Obrázok: Pixabay

Výdavky na dovolenku 2020 oproti 2019

Výrazne viac než vlani 0 trochu viac
 Približne rovnako 0 trochu menej
 Výrazne menej

Zdroj: Home Credit

Trochu iné Vianoce 2020

Krásne vône, dekorácie, ozdoby, betlehemy. Takto si mnohí predstavujeme tradičné adventné obdobie. Tohtoročné sviatky však budú o čosi inšie, ako sme zvyknutí.

„Tento rok nás neustále skúša, ale aj učí oceniť malé veci v živote. Návrat k tradíciám má preto o čosi hlbší význam,“ hovorí Daniel Brychta z projektových predajní Hornbach. „Slovenské rodiny počas adventu tradíciami priam žijú, no v tomto hektickom období plnom zmien je zložité nájsť čas na plánovanie výzdoby a nákup darčiekov. Chceme im túto starosť uľahčiť a prinášame trendy, ktoré si cez tieto sviatky určite obľúbia,“ dodáva.

Farby slávnostné i magické

Tento rok je trendom ružová, v rôznych odtieňoch. Vytvára očarujúcu, sladkú atmosféru; nádych luxusu jej dodá kombinácia so striebrom, s perlami alebo krištáľom. Absolútnym hitom bude kombinácia so sviežou eukalyptovou. Pastelové farby pôsobia jemne a štýlovo, výborne vynikajú na zelených – ale aj jemne zasnežených – stromčekoch.

S tradíciou Vianoc sa dlho spája modrá; vie totiž spoľahlivo navodiť zimnú atmosféru. Osvedčená je v kombinácii so zlatou alebo striebornou. Ak máte radi prírodnejšie tóny, nebojte sa použiť tyrkysovú. S krištáľovými guľami a cencúľmi dodá vašej výzdobe jedinečný šmrnc. Strieborná rozžiari každý interiér. Je univerzálna, kombinovateľná s mnohými ďalšími. „Na vianočnom stromčeku zažiarí elegantnými motívmi labutí, mýtických jednorožcov či baletiek. Kombinujte matné i lesklé strieborné ornamente, refaze, šišky, mašle. Domovu dodáte trblietavý, luxusný a magický imidž,“ radí odborník.

Vianočné dedinky

... sú čoraz populárnejšie. Ak ste ich milovníkmi, jedným z trendov sú i tieto scenérie. Je málo pravdepodobné, že tento rok

sa dočkáme tradičných vianočných trhov. Prečo si teda nepriniesť ich atmosféru priamo domov? Štýlové dedinky z predajní Hornbach sú realisticky spracované, ručne maľované, s pohyblivými vláčkami, korčuliarmi, deťmi stavajúcimi snehuliakov, blikajúcimi stromčekmi a sviatočnými melódiami.

Vianočnú dedinku si môžete tiež vyskladať. Ako základ postačí pevnejšia doska. Kopcovitý povrch vytvorte škatuľami,

Nostalgické betlehemy s jaslíčkami sú u nás zaužívanou tradíciou.

ktoré sa nájdu v každej domácnosti. Plochu pokryte umelým snehom alebo vatou. Napokon rozmiestnite rôzne dekorácie: domčeky, postavičky, vláček, škriatok, zajačiky, soby a podobne. Inšpirujte sa spomienkami z detstva, rozprávkami – a nebojte sa experimentovať. V predajniach nájdete tiež hotové betlehemy; ale aj samostatné jaslíčky, ktoré si viete sami naaranžovať.

Trblietavá kráska

Svetelné refaze, svietniky, sviečky alebo LED pásy – všetky formy osvetlenia vytvoria jedinečný dojem. Ozdobte nimi okná, krby, schodisko, balkón. Špecialista odporúča klasické žlté svetlá, ktoré navodia rozprávkovú atmosféru; pre viac

zábavy zas rôznofarebné blikajúce LED svetelné hadice do interiéru i exteriéru. Upútajú tiež svietiace vtáčiky, zajace či jelene.

Okrem zraku nezabúdajte potešiť aj ďalšie zmysly. Škorica, klinček, pomaranč, vanilka, cédrové drevo – to sú len niektoré z hrejivých, povznášajúcich vôní. Aromatické sviečky vnesú do domácnosti, okrem vône, aj mihotavú hravosť ohňa. Nebojte sa vytvoriť zimnú krajinu i v záhrade. Vyskúšajte svetlá v podobe mrazivých cencúľov. Kúpte vhodné, väčšie postavy anjelov, zvierat, snehuliakov, pastierov, Márie a Jozefa alebo Santa Clausa, keramické či nafukovacie, ktoré pritiahnu pozornosť. Mnohé exteriérové dekorácie sa hýbu, doplnené o LED osvetlenie. Sú jednoduché na obsluhu, stačí ich napojiť do elektrickej siete.

Adventný veniec

Advent je čas nádeje, príprav a mnohých tradícií – neodmysliteľnou súčasťou býva veniec. V obchode si ho môžete kúpiť už kompletný. No keď máte šikovné ruky, môžete si urobiť originálny kúsok sami. Stačia na to korpus, lepiaca tavná pištoľ, sviečky, sklenené gule, šišky, kôra či vetvičky zo stromov. „Vytvorenie vlastného venca je zábava, ktorú si môžete užiť aj s ratolesťami. Navštívte nás, máme širokú ponuku dekoračného materiálu i ozdôb,“ pozýva D. Brychta.

SJ

Foto: Hornbach

Ako sa darí nákupným centrámi?

Ich návštevnosť na Slovensku vlni medziročne stúpala, spotreba obyvateľstva však klesla.

Shopping Centre Index – tak sa nazýva prieskum z dielne poprednej realitno-poradenskej spoločnosti CBRE. Každoročne analyzuje nielen výšku priemerného nájomného a tržieb, ale aj veľkosť nákupného košíka a návštevnosť regionálnych nákupných centier vo viacerých krajinách Európy. Aktuálny šiesty ročník tohto prieskumu prináša súhrnné informácie z obchodných centier, ktorých priemerne prenajímateľná plocha predstavovala približne 15 000 m².

Vlani chodilo do našich nákupných centier asi 300-tisíc ľudí mesačne.

„Dobrou správou pre našich obchodníkov je, že nákupné centrá minulý rok pritiahli viac zákazníkov – napriek vzrastajúcej konkurencii v podobe e-shopov a retail parkov,“ zhodnotil Branislav Golan, riaditeľ oddelenia maloobchodných nehnuteľností v spoločnosti CBRE. „Regionálne centrá sú vnímané ako rodinné, s príjemnou atmosférou na nakupovanie aj trávenie voľných chvíľ. Tento trend sa obchodníci snažia posilňovať organizovaním rôznych marketingových akcií a tematických podujatí,“ podčiarkol.

Viac návštevníkov, menej tržieb

Priemerná výška nájomného v nákupných centrách v medziročnom porovnaní stúpala o 1,9 %, najvýraznejšie pri jednotkách s plochou nad 1 000 m² (+ 4,8 %). Tržby maloobchodníkov však podľa zistení klesali. Výkon analyzovaných centier bol značne rozdielny, a to nielen na základe makroekonomickej situácie daného regiónu, ale aj lokálnym konkurenčným bojom

o zákazníka. Celkovo priemerný obrat na m² nákupnej plochy medziročne klesol o 0,3 %. Na druhej strane, spotreba obyvateľstva klesla o 1,3 %.

Pravda je, že do nákupných centier si za rok 2019 našlo cestu priemerne temer 300 000 ľudí mesačne, čo v porovnaní s rokom 2018 predstavuje nárast o 5,6 %. Napriek tomu veľkosť zákaznických nákupných košíkov medziročne klesla o 3,6 %.

Porovnanie s ČR

Je zaujímavé, že naši západní susedia zaznamenali pozitívny medziročný nárast priemerných obrátov obchodníkov o 3,3 % (u nás došlo k spomínanému poklesu o 0,3 %). Pritom výška nájomného stúpla v oboch krajinách podobne: na Slovensku o 1,9 a v ČR dokonca o 2,2 %.

Slovenským nákupným centrámi sa vlani mimoriadne darilo v lákaní zákazníkov do svojich priestorov (o čom svedčí už spomenutý nárast návštevnosti o 5,6 %). U našich susedov sa toto číslo zväčšilo iba o 3,1 %.

Rok 2020 ako na hojdačke

Pre obchodníkov sa začal pozitívne, čo dosvedčujú čísla. Januárové obraty nájomcov sledovaných nákupných centier

narástli o 5,07 a vo februári dokonca o 11,57 %! Veľmi dobré to bolo aj z pohľadu návštevnosti: v prvom mesiaci tohto roka sa zvýšila o 3,81 a vo februári o 5,15 %.

Koronavírus však tento sľubný trend podstatne zmenil. Dopad súvisiacich reštrikčných opatrení pocítili nákupné centrá hlavne v apríli, keď museli väčšinu prevádzok zatvoriť (s výnimkou potravín, drogerií a lekární). To sa odrážalo na obrátach i návštevnosti. Po opätovnom otvorení sa situácia centier začala postupne zlepšovať. Aké sú však predpoklady odborníkov do budúcnosti?

„S ohľadom na prebiehajúcu druhú vlnu pandémie návštevnosť klesá a ľudia chodia do nákupných centier len v nutných prípadoch – hoci zatiaľ nie sú úplne zatvorené,“ povedal B. Golan koncom októbra. „Otáznym bude predvianočný predaj, čiže hlavné obdobie všetkých obchodníkov. Ak by prišli o tento vrchol sezóny, ušlý zisk dokážu len ťažko kompenzovať. Mnohé nákupy sa už teraz dejú online. Je jasné, že e-commerce porastie ešte viac, a to hlavne v predvianočnom období,“ uzavrel.

MM

Foto: Pixabay

Digitálny predaj sa zmení

Nové predajné fenomény budú mať výrazný dopad a vyžadujú si zodpovedajúce spôsoby nastavenia investičných priorít v digitálnej oblasti.

„Digitálny predaj hral počas pandémie zásadnú rolu, lebo organizáciám umožnil pokračovať a obslúžiť klientov,“ povedala Sandy Shen, riaditeľka výskumu spoločnosti Gartner (popredná nezávislá výskumno-poradenská spoločnosť zameraná na informačné technológie). „Niektoré zmeny v správaní zákazníkov, ako napríklad online nákupy alebo väčšia orientácia na zdravie a bezpečnosť, budú dlhodobé. Opatrenia zavedené podnikmi v priebehu koronakrízy, ako sú go-to-market (GTM) modely či nové typy interakcií so zákazníkmi, tu najskôr už zostanú a posunú tak digitálny predaj vpred,“ zdôraznila.

Opatrenia firiem z času pandémie tu už zostanú a posunú digitálny predaj dopredu.

Analytici Gartneru identifikovali päť najdôležitejších oblastí digitálneho predaja, ktoré sa v dôsledku šírenia nového vírusu menia. Lídri zodpovední za aplikácie a IT ich musia poznať a chápať tieto zmeny. Potom môžu adekvátnym spôsobom upraviť investičné plány a technologické platformy tak, aby ich digitálny či online predaj bol konkurencieschopný i v nadchádzajúcich rokoch.

Bezkontaktný predaj

Pod týmto termínom sa nemyslia bezkontaktné platby, ale celkom nový spôsob nakupovania umožňujúci uskutočniť nákup bez toho, aby ste sa museli dotknúť akýchkoľvek prístupných povrchov či predmetov alebo sa dostať do blízkeho kontaktu s inou osobou. Gartner odhaduje, že do roku 2024 bude 80 % objednávok

a doplňovaní zásob vo väčšine organizácií bezdotykových.

Už skoro tak zaznamenáme v obchodoch viac bezkontaktných pokladníc pre ľahšie odbavenie nákupu, rastúci podiel obchodníkov ponúkajúcich nielen bezkontaktné platby, ale tiež vyzdvihnutie a dodávku tovaru z bezkontaktných prevádzok používajúcich roboty, umelú inteligenciu a počítačové videnie – ako asistenciu zamestnancom pracujúcim vo vlastnom obchode či sklade.

Vizuálna konfigurácia

Nástroje na vizuálne konfigurovanie umožňujú obchodným zástupcom i zákazníkom skúmať 2D a 3D modely produktov, ktoré si chcú kúpiť – vrátane detailov, farieb či doplnkov, čo si zvolili –, bez toho, aby museli osobne navštíviť „showroom“. V súčasnej dobe využíva princíp vizuálnych konfigurácií v obmedzenej miere asi

1 500 predajcov po celom svete, avšak dodávatelia týchto riešení hlásia veľký nárast záujmu – v dôsledku koronavírusu. V budúcnosti môžu tieto nástroje obmedziť nutnosť vystavovať vzorky v kamenných predajniach či predvádzacích miestnostiach a zvýšiť mieru samoobslužnosti zákazníkov pri nákupe konfigurovateľných produktov.

Živý predaj

Označuje sa tak predaj s využitím živého videostreamu umožňujúceho lepšie predviesť produkty, interagovať so zákazníkmi v reálnom čase a tak ich ľahšie podnieť ku kúpe. Funkcia živého streamovania môže byť súčasťou obchodnej či predajnej platformy alebo ju môže ponúkať online trhovisko a sociálne siete s odkazmi na objednanie a odbavenie (check-out) zákazníka.

„Rad podnikov čelil počas pandémie prepadu. V Číne sa uchýlili práve na platformy ponúkajúce živé streamovanie, ako Douyin alebo Kuaishou. Živý predaj sa už skôr používal pri módnom a kozmetickom tovare, no veľa tradičných firiem ho začalo používať potom, čo ich offline biznis pandémie kompletne uzemnila. Okrem Číny je živý predaj v ranom štádiu – existuje iba pár platformiem či dodávateľských riešení. Avšak značky, ktoré si ho zvolili ako cestu interakcie s klientom, zaznamenávajú prvé úspechy. Niektorí predajcovia napríklad ponúkajú nákup na mieru s využitím živého chatu, kde zákazníkom pomáhajú nájsť vo svojom obchode tie správne výrobky. No miera využívania a objemy predajov sú v tejto fáze stále veľmi nízke,“ skonštatovala S. Shen.

Podnikové trhoviská

Ide o online trhoviská prevádzkované organizáciami umožňujúce tretím stranám (predajcom) priamy predaj koncovým zákazníkom. Predstavujú nielen nový rad technológií zvyšujúci tvorbu pridanej hodnoty z digitálneho predaja, ale tiež zásadnú zmenu obchodného modelu pre predajné organizácie, posúvajúcu ich smerom k digitálnemu biznisu. Navyše zlepšujú zážitok a skúsenosť kupujúcich i predávajúcich, zvyšujú efektivitu nákupných i predajných procesov, dodávateľských refazcov i nových zdrojov príjmov. Organizácie, ktoré svoje podnikové trhoviská spustili už pred pandémiou,

následne zažili menší otras než tie, čo predávali len vlastné produkty (produkty prvej strany). Gartner predpovedá, že firmy, ktoré pred rokom 2023 spustia a budú aspoň jeden rok prevádzkovať svoje podnikové trhovisko, vďaka tomu ďalej navýšia svoj digitálny obrat minimálne o 10 %.

B2B konzumerizácia

Mnoho firiem zmenilo počas koronakrízy svoje predajné modely s cieľom prioritizovať digitálne kanály ako živý chat, videochat či sociálne a mobilné appky slúžiace na interakciu s klientmi. Význam týchto „spotrebných“ predajných a interakčných

modelov v postpandemickom období ďalej porastie, pretože sa ukazuje, že sú rovnako účinné ako tradičné predajné modely. Súvisí to i s tým, že mladšie generácie dospievajú, vstupujú na pracovný trh a nákupné pozície – a očakávajú porovnateľnú zákaznícku skúsenosť, ako keď nakupujú súkromne v B2C sfére. Technológie umožňujúce intuitívne užívateľské zážitky a dostupnosť kompletných funkcií pre nákup a jeho riadenie kedykoľvek a odkiaľkoľvek tak budú naberať na význame.

KK

Obrázky: Pexels

Dôvera miestnym obchodom

Tri štvrtiny nakupujúcich Európanov teraz kvôli pandémie dávajú radšej prednosť obchodom a službám v blízkom susedstve.

Vyplýva to z výsledkov septembrového reprezentatívneho prieskumu spoločnosti Mastercard v 16 európskych krajinách.

Podpora lokálnych predajcov

Dve tretiny respondentov uviedli, že od vypuknutia ochorenia COVID-19 si obľúbili nakupovanie vo svojom najbližšom okolí. Ako tri hlavné dôvody zmienili pohodlie (50 %), rady pri pokladniciach supermarketov (40 %) a nariadené obmedzenia dlhších ciest (31 %).

Lokálni predajcovia sa tešia historicky najvyššej dôvere (u troch z piatich oslovených); až 77 % zákazníkov dáva prednosť nákupu od osôb, ktoré pozná.

Ludia deklarujú aj širšie motívy častejšieho utrácania v známom prostredí: zámer pomôcť miestnym predajcom postaviť sa opäť na nohy (49 %), novovytvorené vzťahy s miestnymi predajcami a nezávislými obchodmi (28 %) či dôvera v odporúčania druhých (26 %).

Rola miestnych komunít

Protiepidemické opatrenia majú podľa zistení podobný vplyv aj na trendy vývoja

komunitných hodnôt. Oproti minulému roku dnes 58 % ľudí ďaleko skôr pozdraví susedov, 44 % pre nich preberá zásielky, približne každý piaty má kľúč od ich domova a 18 % sa hlási k miestnej skupine v aplikácii WhatsApp. Prieskum tiež

Koronakríza výrazne zasiahla najmä firmy s lokálnou pôsobnosťou.

ukázal, že pre miestne komunity hrajú hlavnú rolu najmä lokálne poštovné úrady, pohostinstvá, reštaurácie, školy, parky a večierky.

„S tým, ako si ľudia opäť nachádzajú cestu k svojim komunitám, rastú aj počty jedinečných miestnych firiem,“ okomentoval výsledky prieskumu európsky prezident spoločnosti Mastercard Mark Barnett.

„Na pomoc malým podnikom sme zaviedli rad nových služieb a posilnili existujúce. Vyzyvame každého, aby sa k podpore drobných podnikateľov pridal. Obnova ekonomiky sa začína v bezprostrednom susedstve každého z nás, pretože miestne obchody a lokálne komunity majú zásadný význam pre hospodárske oživenie,“ doplnil.

ZB

Foto: PPN

Problém s neverou

V takejto situácii nie je dnes nič nezvyčajné vyhľadať odborníka. Záujem o osobné poradenstvo či individuálne konzultácie pre partnerské dvojice neustále rastie.

Jedným z najčastejších dôvodov, prečo ľudia vyhľadávajú služby vzťahového poradcu, je práve nevera. „Podvádzanie nie je v skutočnosti o tom, že utekáte za niekym iným. Pri nevere utekáte od niekoho, kto vám nedáva, čo potrebujete,“ vysvetľuje Stanislav Ličko, vzťahový poradca. Ak žena vo vzťahu nedostáva to, čo očakáva a potrebuje, môže sa uchýliť k nevere. A vtedy nezáleží na tom, s kým podvedie; fyzické sympatie tu nehrajú rozhodujúcu úlohu.

Obráťte sa na odborníka

Každý prípad nevery je nutné posudzovať individuálne. Vzťahový poradca už na základe svojich skúseností s párovou terapiou vie, že ak nefunguje úprimná komunikácia medzi partnermi, je ťažké tieto

Pri nevere sa vina nedá hodiť iba na jedného.

životné situácie vyriešiť. Páry majú neraz problém vyhľadať odbornú pomoc. „Zdravý vzťah môžete udržiavať neustálym záujmom o svojho partnera či partnerku, trávením spoločných chvíľ,“ radí S. Ličko.

Hormóny šťastia

Ak partneri dlhodobo podceňujú spoločný sexuálny život, nie sú v tejto oblasti uspokojení, zaručene to môže viesť k podvádzaniu. Pri spoločnom milovaní sa totiž vylučujú hormóny šťastia. „Vďaka milovaniu sme šťastnejší, cítime sa krajšie a príťažlivejší. Rovnako odhodíme zábrany

Stanislav Ličko

Certifikovaný vzťahový poradca v oblasti partnerských vzťahov, intimity a posúvania úrovne vedomia. Autor kníh Ako ju pochopí a Nový muž. Organizuje kurzy, prednášky a workshopy, v ktorých pomáha ľuďom zlepšiť ich partnerský a osobný život. Autor projektu a podcastu Nový muž. Vedie skupinové kurzy, poskytuje osobné konzultácie pre jednotlivcov i partnerské dvojice.

a naplno prejavíme svoje city a emócie,“ konštatuje vzťahový poradca.

MO

Foto: First Media

GW201208

Užitočná služba

Kaufland ponúka zákazníkom možnosť pri každej svojej predajni odovzdať použitý kuchynský olej.

Ten totiž nepatrí do výlevky ani komunálneho odpadu. Nielenže zanáša kanalizačný systém, ale už deci dokáže znečistiť tisíce litrov vody. Preto je vhodné ho separovať a odovzdať na zbernom mieste – rovnako ako ďalšie pre životné prostredie nebezpečné odpady.

„Možnosť odovzdať použitý kuchynský olej vo vybraných predajniach sme ponúkali od roku 2018,“ uviedla hovorkyňa spoločnosti Lucia Vargová. „Zberné kontajnery sa tešili veľkému záujmu, preto ich zákazníci od konca novembra nájdú pri každej zo 70 našich predajni po celom Slovensku,“ spresnila.

Postup nie je zložitý

Z vychladnutého oleja musíte vybrať veľké nečistoty ako kosti alebo kože. Drobné nečistoty, napr. strúhanka po vyprážení rezňov či vianočného kapra, nie sú problémom – prefiltrujú sa priamo u spracovateľa. Olej zlejete do čistej a suchej plastovej nádoby, ktorú po naplnení odovzdáte na zbernom mieste. Do jednej nádoby možno dať všetky druhy použitých rastlinných

olejov i živočišných tukov; ani výpek z mäsa nie je prekážkou. Nemali by tam však ísť saponáty, kečup ani voda.

Po prevoze k spracovateľovi sa plastové obaly pretriedia a spoločne s obsahom zahrejú na 60 °C, aby sa rozpustila masť. Následne prechádzajú cez drvič a separátor, kde sa v jemnom site zachytia všetky nečistoty aj rozdrvený plast. Takto prečistený olej putuje na ďalšie spracovanie.

Dobrá surovina

Olej sa používa na výrobu bionafty (označovanej ako MERO); z jedného kilogramu sa dá vyrobiť približne 0,95 kg paliva. Z odpadu, ktorý zostane po filtrácii oleja u spracovateľa, zase v bioplynových staniách vyrobia bioplyn – zdroj elektriny a tepla.

O tom, že Slováci sa už naučili používať kuchynský olej nevylietavať do odtoku, ale separovať, svedčia čísla. Vlni ho do zberných nádob pri maloobchodných predajniach odovzdali takmer 9,5 tony, za 11 mesiacov tohto roka to bolo už viac ako 50 ton.

EF

Foto: Kaufland

english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex
english annex

e

english annex

Threat to corporate data	60
Work stress	61
... significantly affect employee productivity	
Work from home	62
Unexpected product of the coronavirus crisis	
Slovaks and English	63
Mining in Slovakia	64
Glorious past, modest today	
Cyber security automation	66

Threat to corporate data

The phenomenon of teleworking has changed the way we handle business data. Companies should adjust current security measures.

In the field of cyber protection of enterprise information architecture, smart home devices and related applications represent a very weak link - especially in view of the fact that the boundary between work and private life is getting increasingly blurred. This is evidenced by the results of the latest research from Trend Micro, the world leader in security solutions. The published report is based on the responses of more than 13,000 respondents from 27 countries. The aim was to provide information on the habits of employees who worked remotely during the coronavirus pandemic.

Warning numbers

One of the main findings is that 39% of employees used private devices to access company data; moreover, this often happened in conjunction with cloud applications and services. Private smartphones, tablets, and laptops may be less secure than their corporate equivalents – and also more exposed to vulnerabilities related to the Internet of Things (IoT) or home networked gadgets. For instance more than a third of respondents (36%) stated that they do not even use basic password protection in their personal devices!

“The fact that so many employees working remotely use private devices to access corporate systems and data suggests how limited the security risk awareness actually is,” said Linda K. Kaye, a cyber psychology specialist. “Cyber security training, tailored to a specific company, would be beneficial, taking into account the diversity of individual users, their security knowledge and attitudes to the risks involved. In this way, organizations can effectively mitigate any security risks associated with the use of private

devices,” she added.

Another risk of using unsecured private devices within the BYOD (Bring Your Own Device) concept is the possibility of a malware infection from the home environment. Although the infection will occur at home, it will be extended to the company's information system thanks to the use of private equipment to perform work duties.

The risks of IoT

More than half (52%) of respondents have an IoT device connected to their home network, with 10% of those being from lesser-known brands. For these devices, especially from smaller manufacturers, there are well-documented vulnerabilities, such as uncorrected firmware errors or insufficiently secured logins. This can be used by potential attackers to penetrate home networks – and then misuse unprotected personal devices as a springboard to attack the enterprise architecture.

As many as 39% of in-house workers use private devices to access corporate data.

The research also revealed that up to 70% of remote workers connected their corporate laptops to their home network. Although these are likely to be better protected than private laptops, there is still a risk of attacking corporate data and systems. For example if users have the

ability to install unauthorized applications to access their IoT devices.

“Although IoT devices boast sufficient computing power and connectivity, they do not have adequate security features,” commented Bharat Mistry, Trend Micro's chief security strategist. He added: “In fact, they can help hackers open the back door to compromise their enterprise information architecture. This threat is growing as the growing interest in remote work methods blurs the existing gap between private and corporate facilities.”

How to protect yourself

Both private and corporate data are actually compromised in the same way. Today, more than ever. It is therefore necessary for individuals to take their share of responsibility for cyber security and for organizations to continue to educate and familiarize their employees with best practices and measures. Trend Micro encourages employers to ensure that employees working remotely and their equipment comply with current company security regulations. Alternatively, they can improve these rules to take into account the risks associated with the BYOD concept and IoT solutions. Companies should also review the security solutions they provide to their employees using home networks to access corporate data. A highly cost-effective and efficient way to mitigate the risks associated with remote forms of work includes a security model based on cloud technologies.

Work stress

It affects the performance of two thirds of employees in Slovakia

More than half of Slovaks considers their workload to be excessive. This is the most common reason why people at work feel stressed.

This is largely connected with the feeling of insecurity brought about by the COVID-19 pandemic. This follows the results of a labour market analysis published in October by Grafton Recruitment.

What do the numbers show

Up to 56% of survey respondents complain about a large amount of work. This group of employees usually feels stressed and exhausted. "However, stress at work also arises from other causes. Interpersonal relationships also play a big role, and now there are more and more concerns about the job positions themselves," says Miroslav Garaj, Director of Grafton Recruitment. "High levels of stress significantly affect employee productivity and satisfaction. Therefore, it is alarming that up to 60% of employees in Slovakia feel stress at work," he adds.

Up to 60% of Slovaks experience stress at work.

Although this number is relatively high, we are better off compared to other countries. For example in the US, up to 83% of employees experience workplace stress (according to Everest College statistics). As a result, American companies lose up to \$ 300 million per year. In the UK, according to the UK Workplace Stress Survey 2020, 79% of employees face work stress. Even the Czech Republic is worse off than we are. According to the same survey by Grafton, 70% of employees there experience stress at work.

In Slovakia, 12% of employees are often

stressed, 48% experience stress occasionally, but regularly. There is also a so-called positive stress which works on the basis of adrenaline; it is short-period stress and considered motivating. Around 24% of respondents in Slovakia feel this type of stress.

Impact of the pandemic

While in the past the most common reasons for work-related stress included overload, inadequate work processes, tense relationships with colleagues or superiors, today many people feel stressed by insecurity about future developments

Short-term "adrenaline" stress is considered positive and motivating.

and fears about their job position. Therefore, the employer's responsiveness to the needs of its employees plays an important role. According to the survey, employers accommodated the needs of up to 75% of employees during the anti-epidemic restrictions and 41% of them completely. "The most important thing for people in Slovakia is when the employer allows

them to work from home and adjust working hours according to their needs," reveals M. Garaj and adds: "Our survey directly shows that employees who find understanding with their superior, think less about leaving their positions or changing their field of work."

Time for corporate psychologists

"Resistance to stress is individual. In general, however, if the employer wants to have productive and satisfied employees, he should try to set up a pleasant and cultural environment at the workplace," says M. Garaj.

Employers can for example promote a healthy lifestyle of their employees through benefits such as fitness allowances or longer lunch breaks. They can also create relaxation and rest zones at the workplace. Another option is a variety of courses and trainings, focused on stress management, work-life balance, relaxation or a healthy lifestyle. In times of emergency and coronavirus crisis, several companies also introduced the services of corporate psychologists, the so-called mindfulness programs.

The employer's responsiveness to the needs of employees is important.

The recommendations for employers are in line with the survey of employee preferences conducted by Grafton in Slovakia in February and June this year. According to this survey the benefits that employees are most interested in, include flexible working hours together with bonuses or other company bonuses. In addition to the preference for the most popular and most frequently provided benefits, the survey also confirmed the growing effort of employees to protect their health.

Work from home

A recent survey by real estate consulting company Cushman & Wakefield surveyed the attitudes of 40,000 respondents from around the world before and during the coronavirus crisis.

One of the main findings of the largest survey to date on this topic is that employees can work productively from anywhere outside the office, and that flexibility and the ability to choose a place to work become more important.

Workplace

This term is no longer limited only to the physical location, the building where the company has its office. It is rather an entire ecosystem comprising a variety of locations, including virtual ones, from which people can work according to their current needs, type of work, comfort requirements, or technical equipment requirements. Everything can be covered in one concept: flexibility.

This form of work flexibility is welcomed by almost 75% of respondents.

Many employees worked without interruption even during quarantine measures. So in the future, when the restrictions are loosened, they ask themselves not whether to return to work, but whether to return to the office. Namely – it will probably still be necessary to keep a safe distance, which will limit the number of people in the workplace at the same time. Some employees will still have to work remotely.

“There is a high expectation that some departments in companies, such as administration, finance or IT, will remain

at work from home permanently,” says Roman Gazdik, head of the office rental team at Cushman & Wakefield Slovakia.

Benefits and barriers

Despite the fact that the transition to work from home was very fast in many companies and many employees did not have ideal conditions for it, the overall productivity of work did not suffer in any way, on the contrary. The productivity of individuals was also preserved, as people were able to concentrate on their performance, despite the not always easy situation in the household. The trust from superiors, which was felt by up to 90% of respondents, probably also contributed to this fact.

It is surprising that even when working remotely, it was possible to not only maintain, but even increase the effectiveness of cooperation with colleagues in the team. Technological tools, the use of which has become automatic have helped largely. Although cooperation has become more effective, this is especially true for working on specific tasks – this does not apply to cooperation that enables non-formal education, mentoring, and transfer of experience.

Surprisingly, teleworking is a bigger problem for the younger generations: barriers were reported by 70% of the Y and Z generations, compared to only 55% of the older ones. Several external factors play a role here. The housing situation of generation Z (under 25 years) does not provide an adequate environment for concentrated work. Members of generations X and Y (between 26 and 55 years old) are often parents of younger children and have to take care of them, which forms another barrier for working at home.

Cons and questions

One of the main disadvantages of teleworking identified in the survey was the impossibility of more personal contact with colleagues, which cannot be replaced by e-communication. This contact is a very

important part of how well the employee feels at work. There was also a lack of connection with the corporate culture, which is difficult to mediate without a physical presence at the workplace.

Teleworking will become a regular part of the operation of many companies.

The biggest problem turned out to be the ability to maintain enough work energy throughout the whole day. The feeling of overall well-being suffers from the fact that people do not devote themselves to work for only a small part of the day. Thus, there is no gap between work and leisure, which normally embodies commuting to work. This “journey” naturally separates the two parts of the day and allows you to switch between them. The physical separation of work from home was also lost. This, of course, affects mental and physical well-being, and senior employees need to be reminded repeatedly that they may not be available and online 24 hours a day, seven days a week.

“It is not a question of whether the employees will work a certain percentage of time from home, but what will be the ratio of work from the company office and from home. A big challenge for corporations will include solving the issues related to the physical and mental health of people working from home,” concluded R. Gazdik.

Slovaks and English

Knowledge of the English language in our country still does not reach the level expected by employers.

Slovakia is placed 25th in the worldwide EF English Proficiency Index, which assesses knowledge of English in a hundred of countries. Not only are most Western European countries ahead of us, but also our neighbours: Austria in 8th place, Poland in 11th place and Hungary in 15th place. Only the Czechs stayed close to us – they ranked two places higher.

Overestimating

According to surveys, most of us who speak English achieve an insufficient level of B1, but employers expect at least level B2. Slovaks are also unable to estimate their limits properly at job interviews. "By checking the language skills, we find out that the candidates cannot adequately assess them," says Veronika Karcolová from the personnel company Proplusco. "As a rule, they are at a lower level than they declare in their CVs, and they artificially overestimate their knowledge. Only in a few cases was the applicant underestimated," she adds.

After English, Slovaks are most interested in German, Spanish and Russian.

However, a survey of generational preferences of the Grafton staffing agency also shows good news – up to 96% of employees in Slovakia are aware that mastering foreign languages is a clear advantage and they are willing to contribute to continuing education. In addition to English, they are most interested in German, Spanish and Russian.

Correct assessment

According to the Plus Academia educational institution, employers are often confused about what knowledge they should expect from candidates in various positions. The director Daniel Bacík explains: "Companies seldom distinguish what level an employee needs for the content of their work. Different knowledge of the language is required of the receptionist and different from the people in the positions of assistant or sales director. In some cases, B1 is also sufficient." The fact that the level of language skills differs considerably among graduates of different schools, even though they declare the same level, is also a problem for employers. "The language skills of employees can be tested with globally recognized tests that meet the highest standards. Employers can use them – as a control tool – in education and in this way monitor and improve this education. In the long run, this saves companies money, because education can be properly set according to real knowledge – and thus reduce the number of hours needed to reach a specific level," says D. Bacík.

Time consuming

According to European standards, a student needs an average of 140 teaching hours (45 minutes each) to master one level of language. "At lower levels, progress is faster, at higher levels, the brain needs more time to acquire all the skills," as pointed out by D. Bacík. Slovaks usually study foreign languages for 10 months a year at a frequency of 60 minutes twice a week. At this pace, however, they cannot move up an entire level even in course of one school year. Therefore, it is better to study throughout the year, i.e. the whole 12 months, and devote 90 minutes twice a week to the language education. This way, people get a more frequent and sufficiently long contact with the language and statistically move up more than one level per year.

Online study

At a time of anti-epidemic measures, when systematic teaching in traditional courses is almost impossible, online forms of education are becoming increasingly important. "In the online space, you can devote much more time to language in smaller batches. The more often you are in contact with the language, the faster you progress. Therefore, it is important to choose a good tool that is built for this type of study," says D. Bacík.

In our CVs we state one thing, but the reality tends to be less favourable.

One of the best on the market is neo Professional – advanced teaching of English controlled by artificial intelligence (AI). Students achieve individual levels by fulfilling goals, while the AI collects and analyzes all their data and individually adapts the learning content. Teaching takes place via a smartphone and students test their skills during online meetings with the lecturer. The program is not only suitable for individual students. It is an extremely effective and at the same time safe tool for employers during a pandemic. "They know exactly which team members want to move forward – and therefore whether it is important to invest in their education," concludes D. Bacík.

Mining in Slovakia

The mining of various raw materials, which determine the development of society, has a strong historical tradition in our territory. But that is past; today the situation is much modest.

The beginnings of mining in today's Slovakia date back to prehistoric times. Archaeological excavations have revealed that the Celts were already involved in the mining and subsequent processing of metals in the 5th and 4th centuries BC. It is quite clear that they found minerals in the mountainous areas of the country, because the rugged terrain naturally allows the ore veins to come to the surface.

Surface mining was logically the first systematic working method of ancient miners. Traces of mining activity in the Central Slovak mountains of volcanic origin and also in the area of the Slovenské Rudohorie can be found in the period of Great Moravia. In those times gold was also mined on watercourses.

Our mining ancestors reached deeper for mining only thanks to German colonists, who brought the appropriate technology with them during the 12th and 13th centuries. Mining settlements in central and eastern Slovakia gradually changed into cities. The oldest is Banská Štiavnica.

Silver town

In the Middle Ages, the greatest attention of every ruler was naturally focused on the precious metals which were the basis of power and prosperity. During their conquest, the Banská Štiavnica ore region had a dominant position – and not only in the area of then Hungary.

The first written mention of mining activities in this area dates from 1217. The Banská Štiavnica mineral rights are considered to be the oldest in Slovakia. The town already had this right during the reign of King Bel IV. (1235 – 1270). The

Banská Štiavnica seal from 1275 is the oldest seal with mining emblems (hammer and iron) in the world.

The next stage of mining business was related to the significant deepening of mines in the 16th and 17th centuries. We know from archival records that at the time of the peak of mining activities in 1690 a total of 605 kilograms of gold and 29 tons of silver were produced here. The town therefore received the nickname “silver” town. However, its exceptional

In the Middle Ages, Central Slovak towns became a literal treasury of Hungary.

position was not only related to the amount of precious metals obtained. It was also enhanced by the development of mining technology and vocational education. The Mining Academy (1762 – 1919) achieved extraordinary importance within the entire Habsburg monarchy.

In addition to gold and silver, the veins of Banská Štiavnica also contain non-ferrous metals: lead, zinc and copper. These

gradually became the subject of mining, even the main focus of activities from the middle of the 20th century. Thanks to their reserves, the state invested considerable funds in the entire ore district, especially in the period from 1960s to 1980s. In 1990, however, the government resolved to curb ore mining activities; three years later, the last mining activities in Banská Štiavnica ended. This closed a very long and famous period in the history of mining business in this region.

Town of gold, town of copper

The story of Kremnica is associated with the occurrence of gold. The mining activity in the region had to be profitable and promising, when King Charles Robert decided in 1328 not only to support it, but also to establish a mint here (it still exists today – as the oldest continuously operating mint in Europe). The town became the seat of the mining chamber and its territory included twelve counties! The Golden Age lasted until the middle of the 15th century and the largest gold production in Hungary earned Kremnica its nickname “golden”. In 1442 a total of 800 miners with 40 ore mills and 12 smelters with 400 workers worked here.

Mines have been declining since the 16th century, mainly due to the depletion of supplies. After several centuries of fluctuating prosperity, they stopped mining gold here in 1970, and two years later also antimony.

The copper-famous Špania Dolina and the mining settlements of Staré Hory, Richtárová, Piesky, Moštenica and Tajov brought the title “copper” to the town of Banská Bystrica, where the owners of mines and smelters lived. Copper mining here gained industrial importance in the second half of the 13th century. A century later, copper was exported to Venice. At the time of its greatest expansion (1494 – 1546), the mines, smelters and hammer mills were managed the Thurzo-Fugger company. It was probably the most advanced and most modern mining and manufacturing complex in Europe at the time. Annual production of metallic copper ranged from 1,100 to 1,200 tons. The anti-Habsburg uprisings in the 17th century ravaged the mines and associated facilities. After that copper production never reached its former level. In 1888, production there was stopped.

Other famous places

Of course, mining in our country has a much broader background – just consider the number of coats of arms with mining symbolism. Medieval mining flourished especially in the areas of Gemer and Spiš in connection with deposits of precious and non-ferrous metals. The Gemer area included the locations of e.g. Rožňava, Dobšiná or Nižná Slaná. In the Spiš area the most famous were Gelnica, Smolník and Hnilčik. Around the middle of the 19th century, mining then shifted to iron (in Dobšiná to nickel-cobalt) ores.

From a historical point of view, the mining of salt in Solivar near Prešov, dating back to the 13th century, is very important. Mining was stopped here in 2009. A mining history can be seen also in the area of Malé Karpaty – although significantly smaller than the locations in Central Slovakia. Gold was prospected in the vicinity of Pezinok as early as the 14th century. It was mined the most (over 20 kg) in 1827; mining activities ceased in 1861. During the 19th century, antimony mining with parallel pyrite mining was established here. In this connection, they built the first Hungarian factory for the

production of sulphuric acid in Cajla (1848). Antimony was mined in Pezinok until the 1990s.

Present

The position of the mining industry in Slovakia is completely different compared to the past. Rich medieval deposits of precious and non-ferrous metals have depleted over time. Today, we practically do not mine metal minerals. The situation is a bit better in the non-metallic raw materials, the use of which began in larger scale only during the 20th century. This includes mainly magnesite (deposits in Jelšava, Lubeník, Hnúšťa), in the mining

The Mining Academy in Banská Štiavnica has been a unique school in the whole of Europe for 150 years.

of which Slovakia is ranked among the world's top. Other mining activities include e.g. gypsum (Novoveská Huta), barite (Rudňany), travertine (Spišské Podhradie), dolomite (Družstevná pri Hornáde), perlite (Lehôtka pod Brehmi) or high-percentage limestone (Tisovec, Rohožník, Gombasek). It is also worth mentioning the mining of some building materials.

The modern economy needs energy raw materials (fuels) above all. Unfortunately, we do not have any abundance of these we are far from being self-sufficient. In this context, it is necessary to mention the

(historically youngest) mining of brown coal in the Handlová basin or at Modrý Kameň, as well as oil and natural gas in the Záhorská or Východoslovenská nížina (lowlands).

According to the SAŽP indicator, which monitors the use of mineral resources, in 2018 their extraction on exclusive deposits reached 30.7 mil. tons. Although this represents a two percent year-on-year increase, it is a decrease of 9.1% compared to 2005. In terms of the longer-term trend (2005 – 2018), the most significant decrease in mining occurred in ore raw materials – by 91.5%. Extraction of energy raw materials decreased by 45.4% and construction raw materials by 12%. An increase (by 7%) was recorded only for non-metallic raw materials.

Mining of deposits is carried out underground, on surface or combined. The key factors that determine the choice of the most suitable mining methods are the geological and mining conditions and their impact on the environment, nature and landscape in the immediate vicinity of the deposits.

Future

There has been a decline in mining activities recently. The reasons include the rise in input prices and the consequences of the economic crisis. The result of this situation is the gradual liquidation of underground and surface operations. If we disregard the adverse social impacts on former employees, the advantage is a visible improvement in the quality of the environment in the area. Stricter criteria for assessing environmental impacts when authorizing mining activities are one of the ways to achieve sufficient environmental protection – already at present.

What is the outlook for the future? The geological reserves of our exclusive deposits (according to the latest data from 2018) amounted to 20,592 mil. tons, with a significant predominance of non-metallic raw materials (15,474 mil. tons). So there will be something to mine. However, it should be borne in mind that mineral deposits belong to non-renewable natural resources. Therefore, they require specific conditions of use and protection – in accordance with the principles of sustainable development. The rate of their mining must take this into account.

Cyber security automation

It seems to be the only way out of an emergency at a time when security professionals are overloaded with work and in great demand in the labour market.

What is currently the biggest concern for companies and public administration in ensuring the operation and strengthening of cyber security? It is not the technologies or expert opinions or audits required by legislation. According to a survey performed by Flowmon Networks, QuBit Security, Synapsa Networks and SecTec with a participation of 117 respondents from various fields of industry and public administration in Slovakia and the Czech Republic, the most pressing problems

40% of companies around the world report an increase in cyber attacks this year.

are lack of experts (29% of responses) and education and awareness (40%). We know that the area of IT security has been suffering from a shortage of people for a long time. However, the pandemic has widened the gap between needs and labour market supply.

Unsustainable overload

According to a survey by Harvey Nash and KPMG among 4,200 IT executives around the world, four out of ten companies saw an increase in cyber attacks this year. XMatters statistics also show that in three quarters of companies security professionals spend at least half of their working time dealing with incidents (in one third up to 80%). The capacities of the departments responsible for IT security are also weakened by massive investments in info-communication technologies. Many organizations have stepped up digitization to serve customers remotely, enabling

employees to work from home and ensuring business continuity. Due to this cyber security experts extremely in demand on one hand, but at the same time many of them rightly ask how long they can withstand the enormous pressure. The natural response with the increase of human capacities may not be feasible. Quality specialists are not available in the labour market, and in uncertain times many entities have suppressed or completely frozen recruitment activities.

Technology helping hand

In this seemingly hopeless situation the solution for responsible managers can come in form of automation. Most people associate this concept with robots in industry. However, it also has a place in IT security – in the form of intelligent software tools. Those for example help block attacks in real time, control compliance with the organization's security rules, and apply them without straining any human resources. They provide a link between cyber threat detection and subsequent response. In addition to saving time, they also eliminate frequent mistakes of IT staff.

The benefits of automation to increased cyber security – and thus reduction of forced service outages and assurance of business continuity – are unquestionable. In a survey conducted by Exabeam, 88% of respondents said that automation makes their work easier and shortens the

response to security incidents. A faster response then significantly reduces the damage that potential security breaches cause, an IBM study has confirmed.

Crucial weapon

In light of these findings, it is not surprising that IT security automation is considered by experts to be key to successful, effective data and network protection. However, the concept of automation also evokes negative connotations among experts: up to 47% of Exabeam survey respondents see it as a threat to their own job.

IT security experts are extremely in demand, but overloaded with work.

The fear of replacing a man with a machine is age-old, but indeed unfounded – also in light of the fact that, according to the non-profit organization (ISC)², alone in Europe there is a deficit of around 300,000 IT security specialists! Automation in cyber security should not be seen as an enemy, but as an opportunity for the synergy of technology with human expertise. The result is the elimination of human errors, the reduction of stress and congestion, more efficient functioning of individuals and entire teams and less risk for the entire organization.

Na vašich cestách
za úspechom...

GOODWILL

Magazín o ekonomike, biznise, vede a spoločnosti

VÁŠ SVET ISTOTY

Poisteniu Allianz dôveruje viac ako 85 miliónov klientov po celom svete. Stojíme na pevných finančných základoch, ukotvení v medzinárodnom prostredí, verní lokálnej tradícii.

Objavujte svet bez obáv a obmedzení a spoľahnite sa na naše rýchle a férové služby inšpirované inováciami.

allianzsp.sk

Allianz
Slovenská poisťovňa